46. ДИСОВО ПРОЛЕЋЕ

. . . са очима изван сваког зла . . .

**Понедељак, 11. мај у 20 часова,
Горњи хол Дома културе**

ПОНОЋ ЈЕ... ЛЕЖИМ А СВЕ МИСЛИМ НА ТЕ
(Ноћ српских песника)

- **Учествују:** Александра Лукић, Мирјана Миленковић, Јована Радовановић, Лазар Трифуновић, Петар Гавриловић, Милош Кувекаловић, Илија Николић, Дуде Лукић, Никола Радојковић.
- **Избор песама:** Драга Гавриловић
- **Реализација:** Алтернативна радионица „Реч“

**Среда, 13. мај,
средњи хол Дома културе у 19 часова**

ВЕЧЕ НАГРАЂЕНИХ ПЕСНИКА

- **Учествују:**
  - Небојша Деветак (Змајева награда)
  - Мирослав Максимовић (награда Десанка Максимовић)
  - Дејан Алексић (награда Бранко Ћопић)
  - Владимир Копицл (Дисова награда)
- **О поезији говори:** Милета Аћимовић Ивков
- **Водитељ:** мр Маријана Матовић
- **Отварање изложбе** *„Реченица дуга као лет“*, посвећене добитнику Дисове награде Николи Вујчићу.
- **Аутор:** Душица Косић
- **Музика:** Стефан Анђелковић, флаута, II разред Средње музичке школе (класа професора Кароља Марочека)

**Петак 15. мај, Ликовни салон
Дома културе, 19 часова**

13. Пролећни анале
У СЛАВУ СЛИКАРСТВА НА ПОЧЕТКУ 21. ВЕКА

- **Селектор:** Оливера Вукотић
- **Излажу:** Шемса Гавранкапетановић, Зоран Граовац, Зоран Јовановић Добротин, Бора Иљоски, Јадран Крнајски, Велизар Крстић, Димитрије Пецић, Бранко Раковић, Милан Сташевић (сви из Београда), Бојан Оташевић (Крагујевац), Александра Павићевић (Пожега) и Јелена Шалинић (Краљево).
- **Жири за награде:** Василије Сујић, Ивона Рајачић-Барандовски и Зоран Ерић.
- **Реализација:** Ликовни салон Дома културе
- **Уредник:** Весна Петровић

**Субота, 16. мај, Основна школа
„Владислав Петковић Дис“, Заблаће, 12 часова**

ПРВИ СУСРЕТ ШКОЛА КОЈЕ НОСЕ ИМЕ ПЕСНИКА ДИСА

- **Учествују:** Школе из Грљана (општина Зајечар), Београда, Новог Сада и Заблаћа

**Понедељак, 18. мај,
Библиотека града Београда, 12 часова**

ПРЕДСТАВЉАЊЕ 46. ДИСОВОГ ПРОЛЕЋА У БЕОГРАДУ

**Уторак, 19. мај, Краљево, Народна библиотека
„Стефан Првовенчани“ у 19 часова**

- Књижевно вече чешког песника Петр Борковеца.
- Представљање 46. Дисовог пролећа

**Среда, 20. мај, Уметничка галерија
„Надежда Петровић“, 19 часова**

ДИСУ У ГОСТИМА – књижевно вече чешког песника Петр Борковеца (Покровитељ гостовања је „Ауто Чачак“).

**Четвртак, 21. мај у 12 часова
црква Св. Архангела Гаврила**

- парастос Владиславу Петковићу Дису
- свечана додела награда за литерарне радове ученика основних и средњих школа Моравичког округа.

**Четвртак, 21. мај у 18 часова
Двориште Народног музеја у Чачку**

- слово о поезији казује Саша Јеленковић, песник
- додела награде „Млади Дис“
- додела награда за есеј о Дису
- ПЕСНИЦИ ДИСУ, учествују: Дејан Илић, Даница Вукићевић, Саша Јеленковић и Петр Борковец.
- Дисове стихове казује Миле Недељковић.
- **Музика:** Милица Антоновић, солиста, II разред ниже музичке школе (класа професора Драгане Вуковић)

**Петак, 22. мај у 19.30 часова
Велика сала Дома културе**

ВЕЧЕ ДОБИТНИКА ДИСОВЕ НАГРАДЕ

- поздравна реч градоначелника
- додела Дисове награде Николи Вујчићу

- **Учествују:** лауреат Никола Вујчић, књижевни критичари проф. др Михајло Пантић, Тања Крагујевић, Љиљана Шоп и Ненад Шапоња.

- **Стихове казује:** Иван Јагодић

- **Музика:** Марко Марић, студент треће године Музичке академије у Београду (клавир)

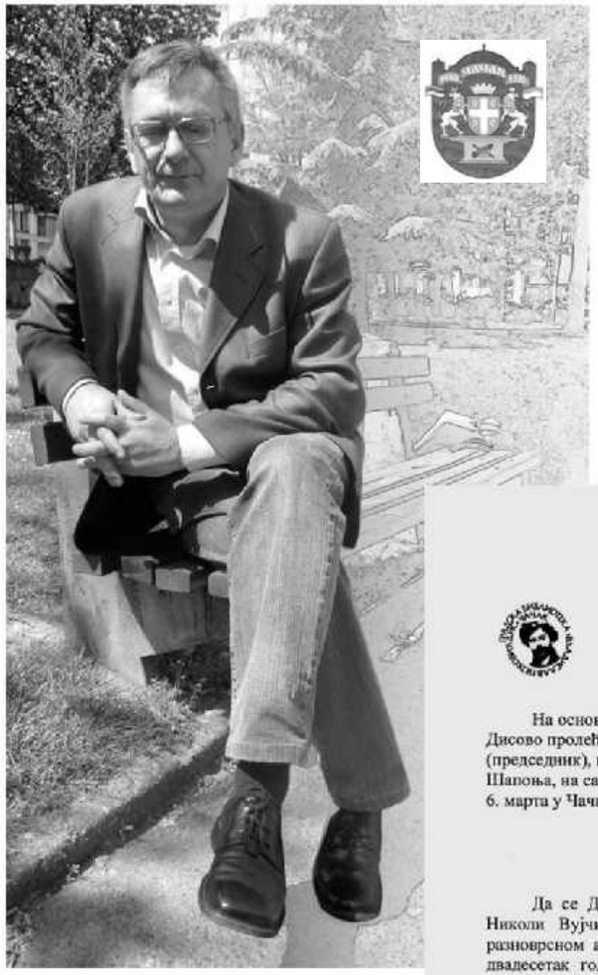

Кућа

рта, рта на реци врата која отворам
Мајкот тамних година да ме се сва вест
Отвардила и тостова успомена. рта лепота,
Крик ее и отцирит сиваши бивствка добро се
У мому. рта, слеза као критика прогонства је
И истовина свој родни језеру две речи.
рта које ја и сам речи изгрели,
Тако да сам остао нем.

Милутин Петровић

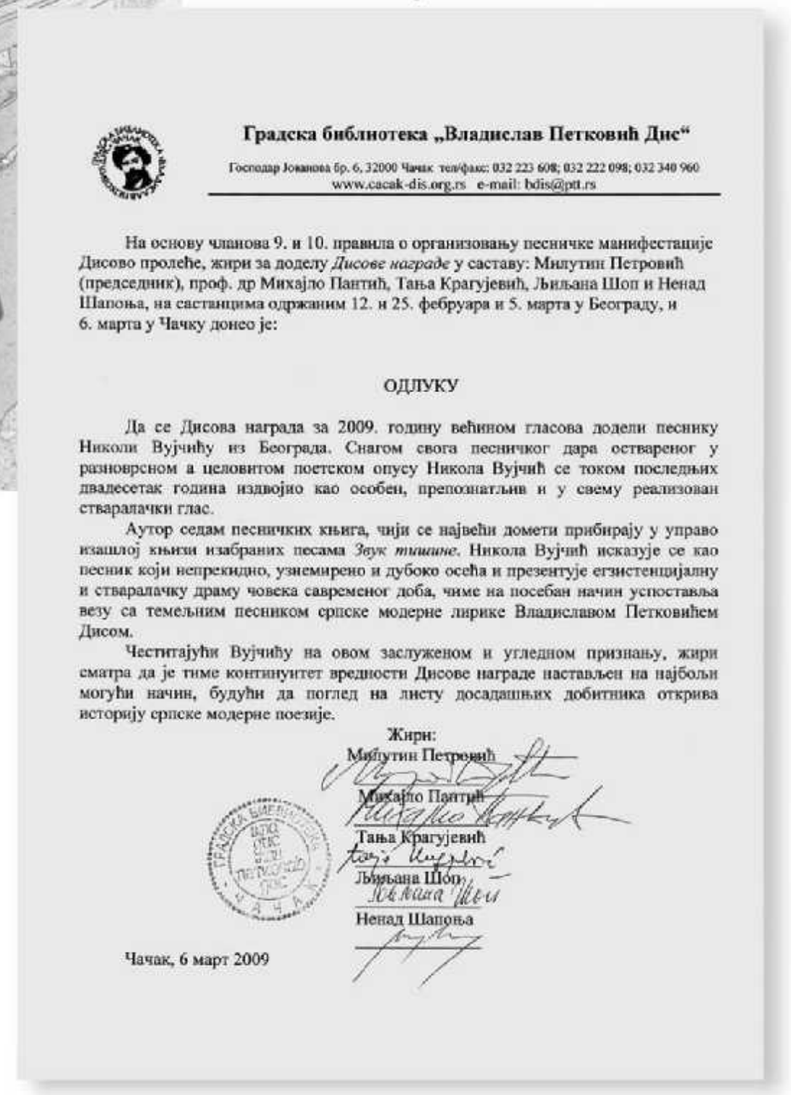

Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“

Господар Јованова бр. 6, 32000 Чачак тел/факс: 032 223 608; 032 222 098; 032 340 960
www.cacak-dis.org.rs e-mail: bdis@ptt.rs

На основу чланова 9. и 10. правила о организовању песничке манифестације Дисово пролеће, жири за доделу *Дисове награде* у саставу: Милутин Петровић (председник), проф. др Михајло Пантић, Тања Крагујевић, Љиљана Шоп и Ненад Шапоња, на састанцима одржаним 12. и 25. фебруара и 5. марта у Београду, и 6. марта у Чачку донео је:

ОДЛУКУ

Да се Дисова награда за 2009. годину већином гласова додели песнику Николи Вујчићу из Београда. Снагом свога песничког дара оствареног у разноврсном а целовитом поетском опусу Никола Вујчић се током последњих двадесетак година издвојио као особен, препознатљив и у свему реализован стваралачки глас.

Аутор седам песничких књига, чији се највећи домети прибирају у управо изашлој књизи изабраних песама *Звук тишине*, Никола Вујчић исказује се као песник који непрекидно, узнемирено и дубоко осећа и презентује егзистенцијалну и стваралачку драму човека савременог доба, чиме на посебан начин успоставља везу са темељним песником српске модерне лирике Владиславом Петковићем Дисом.

Честитајући Вујчићу на овом заслуженом и угледном признању, жири сматра да је тиме континуитет вредности Дисове награде настављен на најбољи могући начин, будући да поглед на листу досадашњих добитника открива историју српске модерне поезије.

Жири:
Милутин Петровић
Михајло Пантић
Тања Крагујевић
Љиљана Шоп
Ненад Шапоња

Чачак, 6 март 2009

Четрдесет шесто „Дисово пролеће“ је у знаку Николе Вујчића, песника из Београда. Вујчић је лауреат Дисове награде коју додељују Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ (плакета) и Скупштина града Чачка (новчани део у износу од 200.000 динара).

Награђеном песнику Библиотека штампа књигу изабраних песама „Расути звук“, организује изложбу са каталогом под називом „Реченица дуга као лет“, аутора Душице Косић, и посвећује 40. број часописа „Дисово пролеће“.

Манифестација је проглашена од посебног значаја за културу Чачка од Скупштине града (2007). Председник Одбора „Дисовог пролећа“ је песник Душко Новаковић, добитник Дисовог одличја за 2003. годину, а директор манифестације је Даница Оташевић.

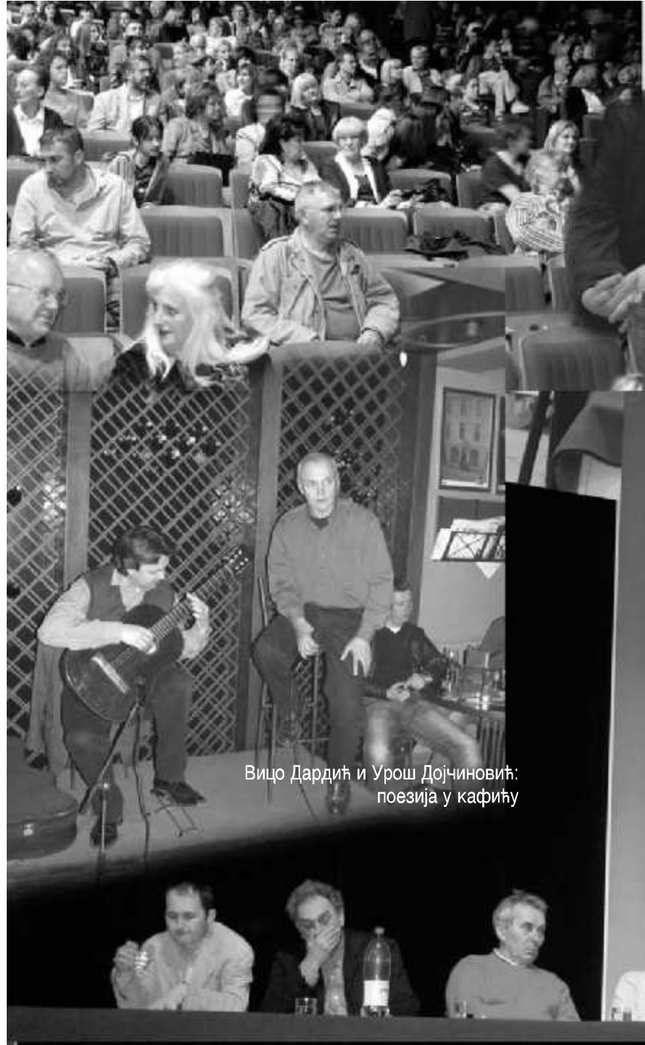

Вицо Дардић и Урош Дојчиновић: поезија у кафићу

„Топ је био врео“

Писци ПЕН клуба су отворили 46. Дисово пролећа

Песме предака

НИКОЛА ВУЈЧИЋ – **ИНТЕРВЈУ**

Ухватио сам речима оно што сам сањао

Без великих речи и драматичних гестова, у поезији и књижевном животу, песник Никола Вујчић је стрпљиво, и без журбе, обделавао свој лирски врт, настојао да га мења и унапређује... Речи су прозори, рећи ће на једном месту. Прозори с погледом на сећања, на крајолике детињства, али и на језик и стварност. У суштини Вујчићеве поезије увек се крије једна нарочита, индивидуална филозофија посматрања и писања, тежња да клонећи се ванлирских циљева, поетска реч буде пут до саме себе, сазрели плод песниковог искуства постојања.

Разговарао: Васа ПАВКОВИЋ

✖ **Детињство, родитељи, школа, родни предели... Кад је све почело? Кад си помислио да ће твоје опредељење бити поезија?**

– Детињство је златно доба у човековом животу. Прве слике и утисци, тада стечени, умногоме одређују потоња збивања и нашу улогу у њима. Но ми, док смо мали и млади, детињство сагледавамо упрошћено и тек удаљавајући се од њега, старећи, осећамо његову пуну лепоту која нам се открива из потпуно друге визуре. Јер човек није само од крви и меса већ је и од времена. Људско биће је, заправо, мали часовник који мери и чува своје време. Ми смо то мало време које пролази кроз године. И мени се, ево, слике из мог детињства, које је било лепо, скромно, сеоско, враћају искрећи у стиховима или целим песмама. Као, на пример, у песми *Из дешињсшва* где описујем крушку из свог дворишта (која је и сада тамо, у зараслом дворишту, сама, остарела, испуцале коре и квргавих грана) а за коју су везана моја најранија сећања. Наиме, испод те крушке, у њеном хладу, насред дворишта (не у соби, у колевци) десио се мој први и силовити сусрет са светом около. Сусрет са светом и његовом сложеношћу коју је требало спознати и именовати. И ето, тај мој напор траје све до данас.

Одрастао сам у скромној и честитој породици. Моји родитељи су били сељаци са тек неколико завршених разреда основне школе, јер њихово детињство је прекинуо Други светски рат, и стога су се својски трудили да мени, њиховом јединцу, омогуће не само безбрижност већ и све оно за шта бих показивао интересовање. А ја сам то оправдавао на најбољи начин – био сам одличан ђак, помагао сам им у сеоским пословима, био сам, како се то каже, узоран. Већ у основној школи почео сам да правим своју библиотеку и, наравно, писао сам песмице на комадићима папира које сам стидљиво чувао у кутији од ципела. И пуно сам читао, интензивно доживљавајући сваку прочитану књигу. Тада и као гимназијалац у Петрињи читао сам не само оно што сам морао, лектиру на пример, већ и оно што ми се откривало, неке књиге и по неколико пута. Пуно сам читао и штампу, дневне новине и недељнике а касније и књижевне часописе. Иако сам писао те песмице о природи и животињама, које су биле наивне и сладуњаве, моји први објављени радови су били прозни, тачније, новинарски, нека врста репортажа и вести. Сарађивао сам у више новина, а у четвртом разреду гимназије био сам дописник „Борбе“ са Баније, на локалној радио-Петрињи уређивао сам емисије из културе, емисију за децу... Чак сам по завршетку гимназије хтео да упишем Факултет политичких наука у Београду, журналистику, али сам, рекао бих сада, на сву срећу, закаснио па сам се обрео на Филолошком факултету, на групи за југословенске језике и српскохрватски језик. Тако се и моје бављење новинарством угасило, а бављење песмама, које сам устрајно писао, постало је примарно.

Родишељи су били велика йодршка сину (Бранка, Бранко и Никола)

✖ **Негде си писао о складном животу својих родитеља. О драгоценом односу према теби. Неки, међутим, тврде да су управо фрустрације из детињства извор певања и песништва. Твој пут и приступ су били другачији?**

– Мени су родитељи били велики ослонац у животу, показали су велико пожртвовање да би ми омогућили школовање, а моје детињство и одрастање учинили лепим. Стога се тих дана сећам са сетом и неке снажне слике израњају ми из те даљине. Не верујем у та фројдовска размишљања како су фрустрације из детињства подстицајније за песника, и уопште за уметнички рад. И да, рецимо Кафкина проза, извире само из његовог конфликта са оцем. Или да ће неки песник писати боље, снажније и аутентичније ако је у детињству био гладан и малтретиран. Наравно, и обрнуто.

***У ЈНА наспали су** Нови йрилози за ауйобиоīрафију*

✖ **Кад си почео да читаш дечју штампу? И да ли си одмах пожелео и сам да се огласиш у њој? Да ли ти је можда помогао учитељ или неки наставник?**

– Дечју штампу сам почео да читам у четвртом разреду основне школе и жељно сам ишчекивао сваки број. Наше село некако тих година добило је струју и још нисмо имали радио, а о телевизији да и не говорим, и стога су ми ти дечији листови (сарајевска „Весела свеска“ и „Мале новине“) били право откровење. Свакако да сам пожелео да се у њима и сам огласим али био сам срамежљив и крио сам да пишем песмице. Касније, пред крај основне школе, у седмом и осмом разреду, одважио сам се да сарађујем. Сам сам слао своје прилоге и доста њих је објављено. Постао сам познат песник у школи, уређивао сам и Зидне новине. Сарадњу са листовима и часописима интезивније сам наставио у гимназији у Петрињи. Ту сам на киосцима, у књижари и библиотеци откривао нове листове и часописе. На неке сам се и претплатио, сећам се да сам редовно читао „Књижевне новине“. А онда сам једном, мислим у пролеће 1974. године, на киоску спазио и „Књижевну реч“, лист који се од свих разликовао јер је објављивао млађе ауторе чија сам имена већ знао из других листова и часописа. Редовно сам је куповао и чувао бројеве ни не слутећи да ћу једнога дана бити њен главни уредник.

✖ **Како је дошло до тога да не изабереш оближњи Загреб за град својих студија, него релативно даљи Београд? И како је изгледао твој први сусрет с Београдом?**

– Да, Загреб је скоро четири пута географски ближи од Београда, али Београд ми је био ближи по много чему другом и важнијем. Није на то утицао само тек минули хрватски Маспок (због чега сам мењао гимназију у првом разреду, после првог полугођа из Сиска сам прешао у Петрињу) и њиме, као реакција, појачани осећај припадности, већ нека фасцинираност Београдом о коме сам пуно читао и слушао. Ја сам, заправо, већ после завршетка гимназије требао почети да радим у локалној радио-Петрињи и да ванредно упишем хрватски или српски језик (тако се то онда звало) на Педагошкој академији у Петрињи. Али, како се то изјаловило, узео сам документа, сео на поноћни воз и осванух у Београду. Био је то мој први долазак у Београд, пењао сам се чувеном Балканском улицом, са планом града у руци, пронашао Филолошки факултет и то, о срећа, последњег дана за пријаву уписа. А онда сам мало прошетао, препознајући неке улице са разгледница и свратио у тадашњу „Борбу“ до Душка Радовића који је тада уређивао „Полетарац“, засигурно наш најбољи часопис за децу који је излазио на овим просторима. Он ми је, док сам био у четвртом разреду гимназије, у „Полетарцу“ објавио песму „Уторком на Банији“, писао ми је писма, подстицао ме да пишем. Касније, током мојих студија, редовно сам једном, а понекад и два пута недељно, одлазио код њега тада у Студио Б , на врх Београђанке. Те сусрете и разговоре и данас живо памтим. Тако се Београд уплео у мој живот. Одмах сам га заволео и поступно упознавао. Сећам се да сам са сту-

дентском повластицом за превоз седао у трамваје и аутобусе и возио се до крајњих станица да га што више видим и откријем.

Обрађујем свој врт да бих живео од мириса ружа

✖ Да ли си на факултету упознао неке младе песнике? Да ли сте можда и заједно кренули у песничку авантуру?

– Знао сам за имена многих песника из периодике. Посећивао сам касније и Дом омладине где је био Клуб младих песника, али ја сам увек био некако индивидуалац, увучен у своју љуштуру. Нисам волео групна читања и рецитовања, мада сам учествовао на више песничких фестивала. Волео сам да објавим у часописима и био сам тих студентских дана врло, сада бих рекао некритички, активан. Али, можда је то било и неко моје ослобађање, потпуније предавање писању, ђаво ће га знати. Са страхопоштовањем сам улазио у редакције. Сећам се да сам био готово преплашен кад сам први пут ушао у редакцију „Књижевне речи“ (у Маршала Тита 16) препуне људи у оне мале две просторије пуне дима, у којима ћу касније и сам седети и исто тако дочекивати младе писце. Оних седамдесетих и осамдесетих година у Београду је излазило пуно листова и часописа, књижевни живот је био пребогат, писци су се више дружили. Књижевне вечери, којих је било пуно, а и све друге књижевне манифестације, биле су врло посећене, на њима се жучно расправљало. Такав Београд био је за свакога изазован. Све је то данас утихло, књижевног живота готово да и нема, сви седе за компјутерима у потрази за неким својим виртуелним светом...

✖ Уосталом да ли волиш да говориш о својим почецима, или осећаш неки зазор, можда и стид?

– За мене су ти почеци једна лепа успомена, пуни младалачких трагања и учења, пуни падова и нестрпљења, али и понеког искричавог успеха. Све је то карактеристично за младог песника који у журби и неискуству прави грешке којих ће се касније, можда и стидети. И ту се ништа више не може променити. Сада о свему томе имам другачије мишљење. У праву је Рилке када каже да стиховима постижемо врло мало ако их пишемо рано. Стихови, сматра он, нису осећања већ искуство, јер осећања имамо врло рано. Да би настао само један стих потребно је видети и доживети мноштво ствари. Прави стихови долазе у веома ретким тренуцима, из сублимације онога што смо проживели.

У редакцији „Књижевне речи“: Вујчић са Синишом Пауновићем

Мајске пољане, 1995. година: Никола Вујчић, Јован Радуловић и Иван В. Лалић у друштву банијских пријатеља

✖ Како су твоји родитељи реаговали на твоје књижевне почетке? Да ли су имали поверења у тебе?

– Моји родитељи нису били моји читаоци, они су се слабо разумели у моје књижевне послове. Али осећали су да то мени нешта значи, да је то нешта што заслужује пажњу и поштовање. Брзо су се навикли на моја дуга ноћна читања, на трошење новца на књиге и новине, и на неку врсту мог уживања у самоћи.

✖ Могу ли да те упитам, како је дошло до појаве *Тајанственог стрелца* 1980?

– Прва књига, *Тајанственог стрелца*, објављена је у години када сам дипломирао. У њој сам сабрао песме које су настајале током студирања а неке су настале и у гимназији. Већ током студија у неколико наврата сам покушао да објавим ту своју прву књигу коју сам сажимао и правио у више верзија, покушао сам и код великих издавача, и није ми успевало. У то време у Књижевној омладини Србије била је едиција за прву књигу „Пегаз“ на чије годишње конкурсе је стизало скоро 500 рукописа младих песника из читаве, ондашње Југославије. Та едиција, чији тиражи за прву књигу су били, сада недостижних хиљаду примерака, уз знатно старију едицију „Прва књига“ Матице српске , била је готово култна. Објавити књигу у „Пегазу“ значило је ући на права врата у књижевност. Послао сам исти рукопис на оба конкурса, „Пегаза“ и Матичине „Прве књиге“, и он је прошао код оба жирија па сам се морао одлучити. Није било дилеме – одлучио сам се за „Пегаз“ и рукопис је објављен у колу са књигама Немање Митровића, Бећира Вуковића и, на жалост, недавно преминулог Златка Красног. Било је то у седмој години „Пегаза“. Касније, од 1988. па све до 2000. године, водио сам и уређивао ову едицију која је нашој савременој књижевности открила и даровала мноштво нових имена, сада водећих писаца.

Непоновљива радост

✖ Можеш ли да прецизније одредиш своје осећање због појаве прве књиге? И да ли си данас њом задовољан?

– Сећам се, књига је изашла у јулу 1980, био сам у то време у селу и неко ми је послао поштом један примерак. Радост коју доноси прва књига је непоновљива радост. Такву радост касније објављене књиге не доносе. Осећао сам да сам тек сада песник, што сам књигом, могао и доказати. Тај мој првенац имао је лепу рецепцију у ондашњој периодици. Писало се о њој врло афирмативно не само у Београду већ и у Загребу, Сарајеву, Бањалуци, Мостару. Сада кад је читам имам потпуно другачији однос према њој. Редуковање језика, бистрина слике, то је, мождa, оно чему поново стремим. И загледаност у дубину сопственог света можда црпем и данас као што сам је црепео у тим првим песмама. То ми се у њој данас чини вредном.

✖ Показало се доцније да не журиш с објављивањем нових књига. Можеш ли прецизније да кажеш како је дошло до *Нових прилога за аутобиографију* из 1983.

– Ако је прва књига непоновљива радост, друга књига је свакако значајнија од прве јер представља прекретницу у писању. Она потврђује песников (и уопште пишчев) дар или га негира. Или си песник, или си онај који је то покушао да буде. Она каже – да, овај песник наставља да развија своју поетику, она потврђује његово поетско зрење или, пак, све је то случајност. Кад сам увелико склапао *„Тајанственог стрелца“*, писао сам песме које су се разликовале од тих раних песама. Била је то моја тежња да другачије изразим своје осећање стварности, другачије сам осећао језик и његову улогу у именовању и представљању ствари и појава. Била је то промена у мом поимању песме и писања. Е, сад, сасвим случајно је настала та плакета која је окупила део тих мојих песама. Околности у којима се она појавила учинили су је не само недоступном већ помало и тајновитом. Служећи војни рок у Панчеву, у Дому ЈНА, где сам био ангажован на организовању културних програма, показао сам те песме Игору Фистричу, словеначком сликару, који ми је предложио да направимо библиофилско издање са његовим цртежима. Све је требало да буде брзо и јефтино. Одабрао сам тринаест песама које је Игор илустровао и уклопио на шеснаест страна. Тако је та плакета, библиофилско издање, постала моја друга књига, окрњена и позната тек онима којима сам је поклонио.

✖ Ова књига је недавно доживела и прво право, проширено издање? Да ли си мењао нешто или је остало све као на тајанственој панчевачкој премијери, сем неколико додатих песама?

– Тачно после двадесет и пет година, у новембру 2008. године, захваљујући песнику Живку Николићу, она је објављена у оном облику који се није уклапао у редуковано, библиофилско издање из 1983. године. Додао сам јој изостављене песме и извршио тек незнатне измене, углавном интерпункције и распореда стихова. Желео сам да што више сачувам аутентичност тог полузавршеног рукописа, који је пуком случајношћу постао књига, која је била увод у моју трећу књигу *„Дисање“*. Тада ме је све више заокупљало питање језика и његове моћи да означи оно што видим. Тај сложен однос речи и ствари заокупља ме, ево, све до данас.

Лауреати Дисове награде: Душко Новаковић и Никола Вујчић

Промоција 42. „Дисовог пролећа“ у Београду: Мирослав Максимовић, Радмила Лазић, Милан Ђорђевић, Војислав Карановић, Даница Оташевић, Драган Хамовић, Никола Вујчић и Васа Павковић

✖ *Ствари су пуне речи*... гласи један наслов песме из књиге *Дисање*. Одакле тај интерес за речи, пре свега, а потом и за свет, у другом плану? Да ли је то последица твојих лектира или твог осећаја стварности?

– Наша реалност је саздана од речи. Оне су ти отвори, прозори, кроз које гледамо на ствари. Мене занима колико се кроз те отворе може видети и спознати стварност, колика је заправо моћ језика да идентификује и именује. Некад, заправо врло често, језик је немоћан да досегне и искаже стварност, он је само приближи, мало је разбистри. Да, то је моје осећање стварности али је и питање које, подједнако, мучи и филозофе и песнике.

Лабуђи пев периодике

✖ **Неке си песме испевао у женском лицу. Одакле та одлука и та необична потреба?**

– Те песме су настајале у периоду када сам кроз језичку дисперзивност покушавао да сагледам различите нивое стварности а њено доживљавање искажем у женском гласу. Оне су саздане од крхотина слика, бојажљивих исповести и дијалога и визуалног су се разликовале од осталих мојих песама. Женски глас ми се чинио погоднијим за ту врсту сударa са стварношћу јер он даје експресивније и динамичније слике, нежнији је па је тако и осетљивији.

Песнички трио: Слободан Зубановић, Никола Вујчић и Живко Николић

✖ **У осамдесетим си постао главни уредник „Књижевне речи“. Да ли си осећао страх од репресивне идеологије, политике. Како си се носио с тим „зверима тренутка“?**

– Те осамдесете биле су златно доба периодике, можда и њен „лабуђи пев“. Из данашње перспективе многе идеолошке забране и ситуације које су из њих произлазиле, чине се смешним и апсурдним. Мислим да их данашња млада генерација тешко може разумети. Али, онда то није било тако. Страха је било свуда. Један телефонски позив могао је да забрани неки текст или да смени уредника. Пре него што сам постао главни уредник „Књижевне речи“ био сам секретар редакције у којој је главни уредник био Гојко Тешић од кога сам много научио о уредничком занату. Чланови партије и Централног комитета, разни општински апаратчици и извршни секретари, омладински савесни руководиоци и освешћени радници, били су ревноснији читаоци „Књижевне речи“ јер су читали „по задатку“, од песника и интелектуалаца жељних другачијег, критичког мишљења. Они су се разумели у све – и у поезију, и у афоризме, и у књижевну критику, и у интервјуе, и у преводну књижевност. Али ми смо некако пливали, држећи се својих младалачких ставова и интуиције која нам је говорила да радимо добру ствар. Иза мене и редакције нико није политички стајао да би нас заштитио, и све мислим да су нас сматрали безазленим и помало наивним момцима који ће се ту издувати, и које ће повременим позивима са највиших места из ЦК и нападом у неком излагању на неком скупу заплашити. Међутим, ми смо се добро држали, били смо непослушни и то је на крају ипак завршило кажњавањем, мојим пребацивањем на друго радно место – уредника едиције „Пегаз“.

✖ **Да ли више памтиш тешкоће из тог доба? Или лепе тренутке? Како си сарађивао с Басаром, Васовићем, Марчетићем и другим уредницима?**

– Свакако да памтим и тешкоће, али сад ми и оне не изгледају тако страшно какве су у оно доба заиста биле. Највише памтим многобројне телефонске позиве и рибања, како се то жаргонски каже, извршних секретара ЦК задужених за културу, када сам морао бранити објављене текстове а видео да они појма немају шта у њима пише. Сећам се да се, чак, организација младих и пионира жалила на две објављене песме Миће Данојлића, јер „сеју неповерење у наше друштво“, јер смо живели у времену „и после Тита – Тито“ и тако се требало понашати. Било је ту пуно занимљивих реакција, понекад и готово опскурних. Али било је пуно лепших ствари и тај период памтим по њима. „Књижевна реч“ је у то време био наш водећи лист за књижевност, сви су волели у њему да објаве јер су знали да ће то прочитати пуно људи. Тираж је био од шест до осам хиљада примерака, излазио је два пута месечно и то је заиста тражило велику енергију, посебно имајући у виду услове у којима смо радили – два мала собичка без дневног светла, један телефон, једна стара писаћа машина и то је све! Сигуран сам да се и ти добро сећаш тога времена јер си уз Басару, Васовића, Марчетића, Батаковића, Марковића, био један од уредника који је „Књижевној речи“ дао и свој печат. Ја мислим да је наша сарадња била успешна, колегијална и да смо деловали прилично тимски. Оставили смо у те четири године, колико сам био главни уредник, добар уреднички траг, афирмисали смо мноштво аутора и идеја, наше новине су тада биле нека врста књижевног ауторитета.

Београд се трајно уплео у песников живот

Читање је уживање

✖ **Знам да си велики читалац поезије. Не бојиш ли се нежељених утицаја у свим тим читањима, и како уопште читаш песме? С оловком у руци, аналитички, или тежиш сировом читалачком доживљају?**

– Читање је моје свакодневно уживање, песничке књиге су на повлашћеном месту у мојој библиотеци. Читање поезије је напорније и сложеније од читања прозе. Оно тражи потпуну тишину и концентрацију, тражи потпуно предавање тексту песме. Не волим обимне песничке књиге јер оне не могу до краја да задрже читалачки жар, а кад он нестане губи се и читалачко уживање. Јер песма је кондезован језик, текст у коме влада високи напон између речи и стога она тражи захтевног читаоца. Свакако да читање утиче на читаоца и на песника читаоца, али зато се и чита – да би се нешта ново спознало а не само уживало. Да унесем мало хуморног у одговор на твоје питање – не припадам оним песницима који слабо или готово ништа не читају да то на њих не би извршило негативни утицај и тако им покварило аутентичност. Данас је немогуће писати а да то нема општу поетску контекстуалност. Ја спадам у оне читаоце који не шарају много по књигама, не подвлаче, не пресавијају листове већ неке песме и књиге читам и по неколико пута, заправо увек кад ме на њих упути чак и најбаналнији повод, рецимо да сам је окрзнуо погледом на полици. Књиге неких песника које волим да читам имао сам (имам их још!) и по два примерка, један – кога читам, дакле хабам, и други, кога чувам као неки вредан предмет.

Жири за доделу Дисове награде за 2009. годину: Ненад Шапоња, Михајло Пантић, Љиљана Шоп, Милутин Петровић и Тања Крагујевић (слева на десно)

✖ **Веома добро познајеш хрватску поезију, скоро као и српску. Које би песнике, српске и хрватске, као подстицајне издвојио у твом писању песама?**

– Са хрватском поезијом сам се прво упознао јер сам основну школу и гимназију завршио у Хрватској, био сам упућен на библиотеке где су, логично, хрватски писци били у потпуности заступљени. Поред песника из читанки и лектира откривао сам нова имена савремених песника. Ишчитавао сам њихове целе опусе и тако сам већ прилично рано стекао добру и по информацијама богату слику о хрватској поезији. У мом читалачком обзору било је, дакле, пуно песника али број оних којима сам се касније враћао, сужавао се. Волим песничке књиге Славка Михалића, Николе Шопа, Данијела Драгојевића и Бранислава Зељковића. То су врхунски песници.

Али волим и Словенце Зајца и Шаламуна, па Радована Павловског. У нашој, српској поезији тај списак је подужи. Пратим и сада савремену хрватску поезију, но она ми се чини мање занимљивом него што је била, рецимо, осамдесетих година, када је наша генерација чинила ту „младу поезију“. Свакако да су ми та ишчитавања била подстицајна, али подстицајне су ми биле и песме пољских песника (пре свега Ружевич, Херберт, Шимборска), Целана, Тракла, Песое, Малармеа, Валерија, Понжа, Бонфое, Монталеа, Хинија, Сеферис, ето њихова ми имена тренутно падају на памет.

Кад сам био мали

✖ **Кад је почео твој интерес за српску народну дечију поезију? Недавно је изашло и друго издање те твоје необичне и успеле књиге? Да ли си нешто мењао у њеном садржају?**

– Књижевност за децу ме је занимала још у гимназијским данима. И сам сам тада пуно писао за децу и објављивао у свим ондашњим дечијим листовима и часописима. Покушавао сам да објавим књигу али ми није успело. Тада сам пуно читао и литературу за децу, посебно бајке, и то ме је одвело ка народној књижевности па сам почео у једној свесци да исписујем текстове из народне књижевности – песме, загонетке, шаљиве причице, све оно што ми се допадало.

Те текстове из народне књижевности нисам читао у школи већ сам их проналазио у разним књигама. И онда, кад сам дошао на студије у Београд, 1975. године, престао сам да пишем за децу, те рукописе и мноштво објављених песама и причица, оставио сам у селу. Подвукао сам црту – ја сад студирам књижевност и морам се бавити озбиљном књижевношћу. На те своје стихове за децу већ сам био потпуно заборавио, али 1995. године Милица Мићић Димовска у Издавачком предузећу Матице српске покренула је библиотеку „Плави зец“ намењену деци и, можда, знајући да сам некада објављивао и текстове за децу, потражила ми је рукопис. Од оног мноштва шареноликих текстова сачинио сам књигу *Кад сам био мали* која је објављена те године. Тада сам се вратио и народној књижевности за децу и пуне две године сам у библиотекама трагао за њеним најлепшим примерима по старим књигама и часописима. Уживао сам у тим разноликим текстовима, у њиховој лепоти језика, невероватној маштовитости која је издржала сва искушења времена, па и овог нашег, компјутерског. Тако је настала *Антологија народне књижевности за децу* објављена 1997. године која је наишла на неочекивано леп пријем. У њој је скупљено све оно најлепше што је народни певач и приповедач намењено деци, заступљене су све књижевне форме и управо фасцинантна је та њена разноликост. Касније, 2006. и 2008. године, у Заводу за уџбенике објављена су још два, са неколико песама проширена издања, под насловом *Српска народна књижевност за децу*.

(Наставак на 17. страни)

НИКОЛА ВУЈЧИЋ – ДОБИТНИК ДИСОВЕ НАГРАДЕ

ДАН И НОЋ

онима који гледају сунце
подарен је дан
на супротној страни
лоптастог тела где лежим
истрајава ноћ

ускоро ће се точак окренути
унутра сам
главу нагињем у правцу окретања

све се збива неприметно
до појаве светлости

шћућурен у углу
мирим се са долазећим
често прижељкујем
сасвим другу превару

НИКОЛА ВУЈЧИЋ

Приредила: Душица КОСИЋ

Никола Вујчић рођен је 1956. године у Великој Градуси код Сиска (Банија). Основну школу завршио је у Великој и Малој Градуси, гимназију у Петрињи. Дипломирао је на Филолошком факултету у Београду, на групи за југословенске књижевности и српскохрватски језик.

Био је дописник листа *Борба*, из Петриње и са подручја Баније (1975). На Филолошком факултету обављао је посао главног уредника часописа *Знак* од 1978. до 1980. Цео професионални рад Николе Вујчића везан је за уређивање новина, часописа и књига. У периоду од 1980. до 1984. постао је прво члан, а потом и секретар уредништва *Књижевне речи*, а од 1984. до 1988. главни и одговорни уредник овог књижевног часописа. Од 1988. до 2003. био је главни и одговорни уредник листа Вукове задужбине *Задужбина*, као и главни уредник едиције за прву књигу „Пегаз“ и библиотеке „Раскршћа“ од 1988. до 2001. Никола Вујчић је члан Удружења књижевника Србије од 1985, члан Удружења новинара Србије и Српског књижевног друштва од 2001, а од 2003. године члан је уредништва *Књижевног магазина*. Обављао је дужност уредника едиције за прву књигу „Првенац“ (2003-2007) коју издаје Студентски културни центар из Крагујевца. До краја 2008. радио је у Издавачком предузећу „Филип Вишњић“ у Београду. Живи и ради у Београду и има статус слободног уметника.

Објавио је књиге песама:

Тајанствени стрелац (Књижевна омладина Србије, Београд, 1980);

Нови прилози за аутобиографију (библиофилско издање, Панчево-Београд-Љубљана, 1983);

Чистилиште (Српско културно друштво „Сава Мркаљ“, Топуско, 1994);

Кад сам био мали (Матица српска, Нови Сад, 1995);

Препознавање (Српско културно друштво „Просвјета“, Загреб, 2002);

Звук тишине – изабране песме (Народна библиотека „Стефан Првовенчани“, Краљево, 2008).

Приредио је за штампу необјављени роман Меше Селимовића *Круг* (1983) и *Антологију народне књижевности за децу* (1997, прво издање, а друго и треће, под насловом *Српска народна књижевност за децу*, 2006. и 2008). Поред приређивачког рада, Никола Вујчић преводи са руског језика, углавном поезију, а превео је и изабране песме Вјачеслава Купријанова под називом *Земљино небо* (Сремски Карловци, 2006).

За књижевно дело и свеукупан рад на пољу културе добио је награду „Браћа Мицић“ (1993), а за збирку *Препознавање* Змајеву награду за поезију (2002).

У издању Матице српске у Библиотеци Змајева награда објављен је зборник радова посвећен његовој поезији, под насловом „Поезија Николе Вујчића“ (Нови Сад, 2008).

Никола Вујчић је заступљен у више антологија савремене српске поезије, а његове песме су преведене на македонски, словеначки, румунски, мађарски, пољски, чешки, шведски, француски, руски и енглески језик.

За целокупно поетско стваралаштво припала му је Дисова награда за 2009. годину на 46. „Дисовом пролећу“ у Чачку. Тим поводом Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ објавила му је збирку „Расути звук“ у едицији „Књига госта“

Атлантиду су потопили у језик

НЕДЕЉА, ПОПОДНЕ

атлантиду су потопили у језик!
наги ратници сместили су се на та места која је језик
завезао. старе ствари трон се сија!
лажни зуби слуга-огрлице су у реченицама.
црне градске куће и прозори окружени мувама на месечини
чине мноштво животиња.
глагола су се уплашили атлантиђани! ситнији од сваке именице
сад су хрпа слова / изморено племе.
у бујици звука који нас забавља у досадном сунчаном недељном поподневу, даве се.

(Чистилиште, 1994)

У РАЗГОВОРУ

Речи су прозори. Док он прича
ја гледам-баш то.
У уличној вреви носи нас звук корака –
као да свако бира свој гроб, као да се време
стврднуло у зид пред којим смо стали.
Знаш, каже ми он, све што је на овом свету ситно,
настало је од суза. Овај каменчић, видиш га,
моја је суза.
Баш то гледајући, у затрпаном звуку,
личио је на врапчића који чепрка по прашини
ширећи простор, да би лакше одлетео.

(Звук тишине / Докле поглед допире – нове песме, 2008)

ДОДИРИВАЊЕ

У дубини белог, у недрима, хладним,
боравио сам. И био сам боја која је сјактала,
умиљавајући се. Црвен као кончић, у пољупцима,
на платну обрубљеном. Уденут у иглу коју су
провлачили, у напетој тишини, цурио сам у
пребрзу стварност. У шупљини коју оживљава
шуштава радозналост, а фијук набубрелог гласа
расеца је као љуску зацакљену, боравио сам.
Кроз татуле и пасје грожђе трчећи, ево ме,
коначно, на чистини, скривеног у понављању
корака.
Са већ млохавим мишићима, сличан црву који
господари јабуком, дрхтавом, од стрепње да јој
се петељка
од додира не претвори у рану, успоравам,
јер сам близу. Близу да додирнем.

(Звук тишине / Докле поглед допире– нове песме, 2008)

НЕЋЕ МЕ ПРЕПОЗНАТИ

насрћу руке на врата моје собе
Где са сенкама разговарам

све слике су под сенком
Као под упијачем
и читав зид
потамнели

долазе
чујем им додир прстију
у главној президи

видет ме неће
нити препознати
ти ројеви
у шареним кутијама

(Тајанствени стрелац , 1980)

ГОВОР

говор је успомена. Причам о бициклу који
јури као ветар. окрећу се његови точкови кроз
реченице. разгрћем ваздух и дишем. ја нисам ја.
ја сам хрпа речи! кад ме изговориш – ту сам. јурим
као црта низ папир. брз као вода. брз / модар
од ударца погледа.
наочиглед свих, оно што сам сањао
ухватио сам речима. али то траје само док
изговарам.
изговарам то што расте.
претварам речи у ствари / ствари у речи.
ја сам тај размак између речи и ствари.
ја сам чисти глас.

(Чистилиште, 1994)

ЖИВОТ

сад и то још мало што остало је
смањује се
и склања.
светлост је потомак изгарања.
од речи су јаче ствари, посебно
пустош међу њима.
јер после сваког праска настаје мук
и сваки отвор постаје око,
поглед – одсјај – жалац заринут у даљину,
белина је курва! флертује са ситницама,
а ситнице су темељ света. та мала
зрнца, честице брзе на језику
парају своје плавичасте порубе.
цео живот ми прође
слушајући их.

(Препознавање, 2002)

ОПИС

тишина је птица коју хватам на улици.
гле! у гранама се мешкољи
и доле,
пада,
хватају је очима.
дуго се говорило о томе
да је плашива и да се не да
описати.

(Дисање, 1988)

ПРЕД ИЗЛОГОМ

лет. линија која је већ прошлост,
растворена у тишини, убијена у разговору.
име потврђује ствар. оно што светли
загледано је у себе. око отворено. опис
кога не могу обухватити речи.
ушао сам у уличицу и десно, према тргу,
застао пред излогом. као да сам ушао у
нечија уста, брбљива, распадао сам се
у реченици дугој као лет.

(Препознавање, 2002)

СТИХОВИ О ВИСИНИ

О, висино, где је твој врх? Висок, пропињем се
и још виши, гледам кроз твој отвор, незаустављив раст,
док доле, припијен близином стопала, осећам како ме
светлост диже у сноп сенке. И неко ме носи у дубину
коју капцима затварам. Црну-црну-прецрну!

О, висино, једва видљива, у шуштавим пламеновима
ваздуха, скривена као гнездо, подижеш ме увис јер
изговарам речи које су у тебе узидане, о висино,
халапљива као жеђ песка. То је твоја слика!
Моје стопе су очи у прашини, упрте горе, у твоја недра
сјајем застакљена.

О, висино, ти не говориш, већ само гледаш, јер си
стуб од светлости, украс ужљебљен у грчеве мојих
прстију. Стрепиш ли од страха да не исцуриш
кроз пукотине
и да те речи не разнесу кроз разговор и смех?

О, висино, где си ме спустила? Пред олтар?
У твоју близину, на руб мојих дланова?
Да у тишини шуштим као трска.

(Звук тишине / Нове песме, 2008)

(ПИСАЊЕ)

то што могу описати није ми потребно.
то што описујем није моје.
то што се помоћу глагола пење
пење се али је још далеко од мене.
то што ћу описати: "аутомобил јури улицом и скреће удесно" је потпуно стварно јер га сви гледају.
то што ћу написати: "усправно, није се пробудила. саткана од погледа... и после
прочитати, мочвара је у коју све дубље тонем.
то што говорим исто је мада ми се све не догађа.
чувам руке, руке пуне додира и брзине, то од чега желим почети. зар
овако.

(Дисање, 1988)

ПОГЛЕД

Гледам
како кап росе клизи по листу
да би видела
своју дубину,
а онда се дуго
и грчевито
држи за руб.
Да се не утопи
у ономе што је видела.

Разнесена – она је жртва
гледања
јер је и сâма огледалце
или нечије око,
а може бити – и суза
која је једини сведок.

Можда је то
баш суза
оног који ово гледа.

ЋУТАЊЕ

Под ватром, под њеним
ногама хитрим,
више и нема времена.

Спепељене гранчице
своју душу
предале су светлости.

Тако сам се и ја сурвао
у дубину,
у студену тишину
и њене празне
речи.

(Расути звук, 2009)

Избор: Душица КОСИЋ

Бели мит

Пише:
Михајло
ПАНТИЋ

Никола Вујчић, почев од прве збирке стихова *Тајанствени стрелац* (1980), преко *Нових прилога за аутобиографију* (1983, 2008), *Дисања* (1988), *Чистилишта* (1994) и *Препознавања* (2002), до књига изабраних и нових песама *Звук тишине* (2008) и, сада, *Расути звук* (2009), доследно себи и властитом поетичком опредељењу, а без претераног обазирања на оно што се уобичајено назива историјском стварношћу, саздаје песнички свет у којем је главни јунак не овако или онако схваћен лирски субјекат већ сам језик, сама реч, писање као такво. Песма је свакако један од традицијом установљених начина одређивања према свету, па је кроз историју књижевности могуће пратити како песници стално мисле најважнија, важна, мање важна и, ако има таквих, сасвим неважна питања људског живота – песник одувек стоји наспрам друштвено наметнутих или добровољно прихваћених интимних искушења о којима се песмом изјашњава, некада им подлежући, а некада успевајући да их певањем надрасте и превазиђе.

Уколико бисмо се у аналитичке сврхе играли поезије умногострученог превођења, у којем би на крају постало неважно на ком језику и у којој земљи је написан изворник, лако бисмо закључили како је Вујчићева поезија сасвим „чиста“, с тим да се појам „чиста“ у датом случају не разумева као опозит од „прљава“, већ као знак одбијања да се у њу укључи било шта од спољашњих, темпоралних, просторних, идеологемских, „ангажованих“ релација: „чиста“, дакле, у смислу усредсређености на поетску, а не на референцијалну језичку функцију. Једном ранијом приликом назвао сам је „феноменолошком“, имајући на уму важност појединих основних речи, са симболичким значењем, чију учесталост је лако уочити (вода, језик, дисање, град, звук) и које у песниковом опусу стоје као реперне тачке, као ослонци на којима се гради један прозрачни, флуидни, надматеријални доживљај света. Важно је припоменути да је тај доживљај ослобођен очекиваног вишка лиричности (нешто слично поезији Васке Попе), и да се махом заснива на констатацији извесних увида (што се посебно истиче у насловима) и опису одговарајућих радњи (нарочито кретања, нервозног и узнемиреног освајања простора, уочавања веза између предмета и речи). Рекло би се да је у Вујчићевој поезији лиричност под трајним знаком питања, и да се одређена емотивна расположења распознају тек у присенцима, чиме сугестивност те поезије, где, помало парадоксално расте: пренаглашеност емоција заправо онемогућава саживљавање, све што је претерано прети да се претвори у конвенционалну, неаутентичну исповедност или у пренемагање.

Вујчићеве песме-расправе о свему што види, што му се указује (да, реч је о „феноменолошкој“ поезији), са нагласком на језику, где је лиричност само благо треперећи фон, хоће да буду, и јесу, говор сведен на основу, не на говор као дискурс, као затворен систем, већ говор као поезис, неухватљив и самим собом оправдан. Чист, опет. У тим песмама-расправама ствари стварног света имају секундарни значај, оне су тек подстицај, а у први план избија опредмећени језик; језик постаје ствар по себи, он рефлектује своју самопотврђеност. Од света остају само трагови мита, отисци ликова на води, праелементи, и тек понека, као узгред изречена материјална опаска, детаљ, крхотина велике приче постања разбијене у парампарчад. Зато Вујчићеве песме, виђење и појединачно и у контексту целине опуса, грађеног корак по корак, и реч по реч, одају утисак *избељеног мита*, поновног налажења погубљеног садржаја и изветрелог смисла.

Пише:
Ненад
ШАПОЊА

Питање бића

Песнички простор и поље које гради поезија Николе Вујчића, у најелементарнијој дескрипцији, одређени су подједнаком зачуђеношћу спрам светова који се докучују чулима и спрам оних који се обликују речима.

Стално обзнањујући потрошеност бића и речи, попут Паскалове *тврде која мисли*, Вујчићево песничко биће дише на граници оних Декартовских светова, у којима иначе стално боравимо – *res cogita* и *res extensa*. Додири ових светова, попут ватромета, врло експлицитно, искрсавају у књигама *Дисање* (1988), *Чистилиште* (1994), *Препознавање* (2002), показујући како се, у сасвим песничком маниру проклизавањем значења, од питања знања и перцепције прелази у сасвим личну емоцију.

Већ прве Вујчићеве књиге (*Тајанствени стрелац*, 1980 и *Нови прилози за аутобиографију*, 1983), попут егзистенцијалних стрела, откривају песникове фасцинације сублиминалним регистрима стварности, као и интимним песничким топосима, попут огледала.

Тактичност и вишеструко осетљива појавна звучност ове поезије бивају њена укупна мера. Размрежена у сталности односа између речи, ствари и егзистенције, она постоји у сталном утврђивању властитих граница бића наспрам непотврђености света и немогућности описа.

Анатомија властитости се најдаље и најдубље види очима детета, што је омиљена Вујчићева маска када хоће да дочара свеповезаност целине света. Сугерише нам свет дечије имагинације, једини свет без пукотине.

Полазећи од основних егзистенцијалних пропитивања – о томе, ко сам ја и шта ја видим, а шта могу видети, како се ствари огледају у својим именима, а имена у стварима, мешају ли се значења различитих чула и шта нам она нуде – овај песник јасно препознаје битност бића у изричају, у писању. За њега су речи прозори, а само именовање јесте она тачка у којој се потврђују ствари.

Свлачећи једну по једну хаљину перцепције, мешајући посуде испуњене значењима речи, у шармантном маниру зналца речи, али и оних места које боле, поезија Николе Вујчића, сваки пут нас изнова и другачијим путем доводи до тајанственог места на којем обитава оно велико питање места бића.

„Да у тишини шуштим као трска“

Слово о поезији Николе Вујчића, поводом Дисове награде

Пише:
Љиљана
ШОП

Иштчитавањем поезије Николе Вујчића у континуитету од прве до најновије збирке лако се уочавају основне линије, теме и мотиви, кључни појмови и средиште духовне тачке око којих се формира самосвојан, онеобичен и изнијансиран поглед на свет, близак савременом човеку који промишља властиту егзистенцију у тамној гами, свестан својих страхова и заблуда, своје несавршености и пролазности, своје немуштости и распетости између ствари и речи, звука и тишине, зидова и бескраја. Континуирано читање као битну особину ове поезије открива њен унутрашњи континуитет, њену искуствену, сазнајну и емотивну линију која је, за песника, отпочела градњом родитељске куће, доласком госта који представља Другог у интими породичног и властитог света, као и младалачким оптимизмом лирског субјекта који верује у себе и складност поретка, као што то обично бива на почетку животне авантуре („ја седим на крову / и призивам околни свет / који ће одредити / распоред просторија“).

Врло рано, дакле већ у првој књизи „Тајанствени стрелац“ (1980), појавиће се застрашујућа сенка у прозору, а разлог за страх потиче из њеног упорног *понављања*, соба ће бити угрожена, а њене слабе тачке биће прозор и огледало, зидови ће стварати осећај битисања у својеврсној клопци, и убрзо ће се појавити оловка и белина хартије као могућност излаза или барем одлагања опасности. Белина папира квари вид, а писање по њему, упркос мукама с речима, оставља трагове за које се могућно грчевито хватати као за какво-такво упориште у клиском и несигурном простору и времену.

Како се шире видици, а заједно са њима и страхови, дилеме, питања („Нови прилози за аутобиографију“, 1983), речи постају све важније, али и све подложније стваралачкој сумњи, хладноћа се увлачи у процес именовања ствари, јачају се градови, државе, народи, војске, и све од Троје до данас, од Хомера до лирског субјекта постоји као какав замрзнути филм чије је одмотавање ствар личне интерпретације, али и настојања да се умакне агресивности митских прича и историјских калупа.

Са навршавањем деценије песничког искуства Никола Вујчић схвата да му је писање исто што и дисање („Дисање“, 1988), да их ваља уједначити у ритму сопственог пролажења кроз доживљено и написано, а да тај ритам диктира Град. А онда каже: „Ако сам и описао град, никада нећу моћи јабуку“, чиме на себи својствен програмски начин говори не само о (не)моћи језика, говора, речи, већ и о вредносној хијерархији по којој је и најсложенији људски изум једноставнији од било чега што је створила природа. Граду који је по песнику Тама („собе су обичне коцке мрака / улице су црни конци разапети по граду“), Вујчић најчешће супротставља воду као лековиту светлост и нерукотворену лепоту, као блаженство чак и када му доноси сећања на утопљенике.

Од „Дисања“ је тема језика дефинитивно запремила највећи и најважнији простор у певању и мишљењу Николе Вујчића, тако да ће „Чистилиште“ и „Препознавање“ бити у њеном доминантном знаку. У непрекидном савладавању размака између речи и ствари („трошим много речи да бих добио какав-такав/предмет“), у мукотрпној потрази за речима које се нису олињале у свакодневном разговору, у трајној језичкој изнудици („Радим у реченици / то је каменолом!“), у откопавању ствари из звука, у сталном номиналистичком жрвњу да реч потврди ствар пре него што слике и снови не нестану у тишини, празнини равној неговорењу, настају најбоље Вујчићеве песме чији многи стихови имају снагу дефиниција, аксиома, изрека, аутопоетичких закона, иконичких истина. Многи Николини савременици посвећују стихове, песме, циклусе опевању смисла, улоге и значаја поезије, творбе песме и песничког језика, али Вујчић је у савременој српској поезији вероватно најпреданији овој теми, најусредсређенији на њене манифестације и нијансе, најпровокативнији у варирању ове теме, без обзира о чему певао и како ће се ова лајтмотивска прича о говору и језику, речима и реченицама, одразити на „остатак песме“ и друга њена потенцијална значења.

Минуциозно промишљајући тему језика, говора, звука, мелодије, Никола Вујчић се природно нашао у непосредној близини тишине, белине, празнине, не само као природном контрасту умећу, снази и моћи говорења, већ и као заводљивом изазову буци, многоговорењу, девалвацији речи, као могућности да се свет испразни од све агресивније испразности језика. „Толико ме има да ме речи не могу поднети“, каже песник у песми „Усамљени звук“, којом се, нимало случајно, окончава збирка „Препознавање“.

Најновије песме Николе Вујчића бораве у свету малих ствари насталих од наших суза, у свету где свако као да бира свој гроб, а време се стврдњава у сартровски зид. „Речи су прозори“, опомиње песник оне који се сећају каква је све опасност вребала од прозора већ у првој збирци од које аутора и нас дели тридесет година. Такође, песник поново помиње феномен *понављања* као извориште страха и мучнине, баш као што је то учинио на почецима певања. И спајање лирског субјекта са Другим поново се одиграва кроз стакло и огледало, као некад. У најновијим Вујчићевим песмама фреквентност кључних речи полако преузимају речи *висина, светлост, небо, тишина, прозирност*. Речи су, дабоме, присутне јер без њих напросто нема песме, али се неретко описују као сасушене, красте које сврбе, маснице, ћињуве, ништа не улепшавају, звекећу, троше време, речи „напрежу своје лукове пре пуцања у празно“. Тако их сада види онај који је борби и мукама с њима посветио живот. Свет се, полако, сакрива у једну реч, а ни њу није пожељно изговорити, а онај који сада са лирским субјектом разговара „невидљив је као тишина“.

Никола Вујчић је данас свој у мери у којој се три деценије трудио да то буде. Када се концентришем на неке његове песме или књиге, повремено помишљам на Настасијевића, Алека Вукадиновића, Николу Шопа, а реч је само о одблеску, о запретеном дијалогу, о одскоку у нешто друго и друкчије. Када сам гласала да добије Дисову награду, имала сам утисак да је својом зрелошћу и особујношћу затворио један свој, озбиљан, препознатљив и вредан круг, али и оставио простор да из њега изађе и отисне се некамо. Камо, незахвално је прогнозирати, нити ми такво што пада на памет. Ипак, можда у метафору његовог стиха који сам одабрала за наслов овог текста.

Ритам преображаја

Никола Вујчић отвара нова поглавља поетског говора

Пише:
Тања
КРАГУЈЕВИЋ

Поезија Николе Вујчића игра је пепела и жара.

У свету речи, који све односи, и све ствара, његова песма је и драма и благослов сталног обнављања завета поетске тачности, у језичком пејзажу који застире, игром опсена, и оно од чега живе речи непатворених лиричара.

Или понајпре, и управо то: малу и тиху истину ствари.

Њену негласност, неагресију. Треперав сјај у тами бића. И песме. Те, на трен, погледом ухваћене и осликане плахе птице. Вилиног коњица, искројеног тишином, или укрштеним зрацима светлости на води. У неком дану, непознатом рачунању времена. Насталог потезима древности, вичним техници гваша, у опитној заљубљености препричаних подлога, игром разбуђених чистих честица и категорија, земље, ваздуха, светлости, времена, простора, у којима су предсократовци видели елементе проширених димензија, наглашене узајамности животне и божанске есенцијалности.

Сваки од ових елемената у поезији Николе Вујчића (1956) апострофиран је призивом моћних секунди што негде, у унутарњи заклон песме, склањају бродоломне остатке неке, увек нове, Нојеве барке. Као да жеље да припреме зрење јабуке, воћке говора, хибернацијско оглашавање из мрака и ћутње, остварено негде међу делићима огледала, са којих се одбијају пређашњости, а где би тако радо плесале зачетне искре у стварима, у виду, знању, речима.

Од раних књига (којима се огласио 1980, 1983, 1988), до недавно објављених нових песама (2008), Никола Вујчић, као мало који песник у нас, поезију исписује једновремено и као стрпљиву и мудру поетску креацију и као размишљање о језику.

Далеко од брзог и овлашног исказа, а посебно, упадљиво удаљен од нарације и описа, његов стих ће у минуциозној изведби лирског, каткад и херметичног говора, понајпре понудити *рефлексију*. У знаку целокупне Вујчићеве истрајно грађене поетике, то је први, страсни, и меланхолични, поетском мишљу продубљени отклон од пропадања у „свакодневне рушевине". Али, истовремено, то је и песнички брижно, иронично и игриво ширење простора поетске речи, „рањене говором".

Настављач и модерни казивач скаске о двозначности истог, о замци парадокса, у причи чији је наратор и јунак *реч*, и где је она заправо и казивач и казано – Вујчић исписује, у више различитих поетских регистара, лирску драму *опстанка поетске истине*, сред умножених спектрума њене сукобљености са плуралитетом језичких функција и њене суочености са несагледивом поплавом говора.

Самозвани истинољубац и трговац истином, изложен је у Вујчићевом поетском осматрању сумњи и упорном пропитивању сваке установљености. Почев од фиксираних и понављаних форми, до брзометних и флуидних приказа, реч, као тркач кроз језик, облик и време – што на самом циљу најчешће бива тек доносилац изгубљене поруке – није друго до у многим копијама истоветног аутографа потврђени творац „мале смрти" говорних форми, и отисака истине.

Али, исто тако, та реч, извођач радова у тексту, превозник, комуникацијско средство и релеј, субјект-разарач смисаоне интегралности и водич кроз пределе изгубљеног, у Вујчићевој поезији постаје изазивач и искушеничка осама посве опозитне, субјекатске, творбене воље, остављене на отвореном. На танкој црти. У пољу потпуног ризика. Где ловци су уловљени – а у најбољем духу дисовског осећања егзистенцијалног фатума као језичке судбине – свет бива виђен и протумачен оком и духом бритког осматрача, као *Атлантида потопљена у језик*.

У посве модерном кључу, каткад и неоавангардним спојевима неспојивог, поезија Николе Вујчића проналази исходишне тачке у пресеку осетљивих доживљајних поља, децентне цитатности приче о расапу приче и смрти апсолута, или о времену без сећања и будућности, где речи „секу оно што нам се дешава", а комади празнине у неодређеном и у унапред изгубљеном простору граде неизвесност наших судбина. А у размаку између две реченице, прикупљен са оштрица руба, испод истраживачког геста *читања/писања* („језик се суши, речи шуште као кошуљице/кад их скидам са ствари/да бих рекао шта ту пише"), згуснут, у рањеном „месу" текста, обликује се фундамент овог писма, сачињен од последње разложивости, измакле „језичком заплитању".

Овај „говор ситница", језик инфлексије, поистовећен са „спасавањем самог живота", спада у најузбудљивију стваралачку авантуру избављења самог лирског говора, и означава повратак на сцену његовог носиоца – осетљиве песничке субјективности, лишене ауторитарности, али не и воље да искаже свет у коме се налази, и да посвећенички обликује емблемску сведност изнова виђеног, као нови почетак, другу, прецизније исказану вредност почетне перцепције, у којој почива лепота речи, и саме креације, која, ослобођена заокупљености собом, пред новим простором, лирском штиву враћа пуноћу полифонијских дијалога са наново израслим димензијама пејзажа свести, а са дискретном страшћу потврђује аутономну снагу речи, и њених великих извориштa – чисту светлост субјекта, и духа.

Као ненаметљиви транскрипт ове фражилне стуктуре, песма понекад може рећи: *стижем одавуд* – јер „језик је стизање", „даљина просута у дубине". И једино тада је жал над недостатностима речи превладана тренутком измирења, преобраћањем живота у еквивалент поетске форме. Стих који обујми и искаже трунку, зрнце прашине *које јесам*, како каже песник – прву и последњу истоветност субјекта и објекта, поетску једноставност и животну честицу – тада природно шири распоне затворених кутова. И шапнута реч налази свој простор, „мекши од ветра".

И једино тада рефлексија уступа место пуноћи преображаја.

Већ у следећем налету, светлост ће нас ранити, дотакавши поље нове напетости, сумње, неизвесности и таме. Она постоји, како ништа у свету речи не бисмо сматрали сигурним и посве својим. Као упитни, вијугав и несигуран пут, али и нада да ће нам инфлексија гласа, прионувши уз непознато, отворити нова поглавља поетског говора, отворена за преображаје самог живота.

Онако како то из књиге у књигу, бележи и имагинира песништво Николе Вујчића, ознавајући, парадигматски, пределе спутаности и слободе, као дисање и ритам преображаја саме поезије.

Земун, април 2009.

(Наставак са 9. стране)

Језик је то што видим

✖ Да ли је за тебе свет писања песме свет слободе?

– Апсолутно. И у сваком погледу. Ни речи не желе да изгубе своју слободу, ако је изгубе оне одмах затамне и умртве своја значења. Писању је иманентна слобода, без тога не би било књижевности.

✖ Како си песничку слободу чувао бавећи се неко време политичким ангажманом, као саветник у Коштуничином кабинету када је био председник СР Југославије?

– Тај мој ангажман био је кратак, привремен и ни у чему није угрожавао моју слободу. Будући да ни тада (као ни сада), нисам припадао ни једној политичкој партији, нисам се прихватио тог ангажмана да бих стварао политичку каријеру већ да практично помогнем тамо где могу. Било је то после петооктобарских промена када смо се сви надали да нећемо узалуд трошити енергију. Политика ме никада није интересовала и имам врло лоше мишљење о тој маси полуобразованог света која је своје бављење политиком свела на личне интересе. Политика подразумева и морал јер се не бави обичним стварима и мртвим предметима, већ живим људима и њиховим судбинама. Е, тога код нас нема, код нас већ дуго влада криза морала а то онда сразава и друге вредности. Коштуница је иначе сјајан интелектуалац, велики читалац, и одлично смо сарађивали.

✖ Да ли си у *Чистилишту* препознао свој лирски глас, као неку врсту лирске константе?

– Баш тако. Већ у неким песмама из прве две књиге осетио сам да се тај мој лирски глас издваја и артикулише као нешта постојаније. У *Чистилишту*, а посебно у *Препознавању*, он поетички преовладава. После песама које су настале на фону језичке агресивности и њене разградње, окренуо сам се стишаном и очишћеном језику.

✖ Бавиш се превођењем лирике руских песника. Колико то искуство помаже или одмаже твојој лирици? Данојлић је својевремено жалио због силне енергије потрошене на препеве великих светских песника. Раичковић је тврдио да је преко 2000 својих рима „позајмио" Шекспиру...

– Превођење јесте трошење енергије, оно је нека врста сауторства јер песнику кога преводиш дајеш речи из свог језика. И никад се песма не може у потпуности превести (а тек се не може препевати) на други језик, јер не можеш пренети сва она танана значења и звучања која речи у себи и око себе имају. Ја сам преводио и преводим оне руске песнике који су ми поетички блиски – Ајгија, Сабгира, Бурича, Купријанова, Ахметјева, Макаров-Кроткова, Драгомошченка. Неки од њих, Ајги, Сабгир и Бурич, на жалост, нису више живи, а били су ми и драги пријатељи. Избор из поезије Вјачеслава Купријанова сам објавио 2006. године, надам се да ћу ускоро успети да објавим и *Наклон ићевању* Генадија Ајгија.

✖ У песми *Јутро* кажеш и: *све речи које знам једва да моју опишаши моје буђење*... Да ли је ту језик недовољан или је стварност сувише сложена? Или си овде покушао да пласираш својеврсни тип хумора?

– Песма се рађа из потребе (само) идентификације у свету. Она је „место" где се укрштају речи и време, лично и опште, тишина и звук. Реч је мост, како каже Паз, којим човек жели да скрати раздаљину која нас раздваја од стварности. Али стварност је толико сложена да су наше речи понекад недовољне и немоћне. Да бих то нагласио у једној песми сам цитирао финског песника Сарикоског који је имао сличан однос према речима. Он каже да никада немамо довољно правих речи да би именовали своју стварност и зато се оне морају „тражити сваки дан". Зато песник личи на некога који увек изнова учи да говори.

Поезија је моје дисање

✖ Да ли те у поезији више привлачи видљиво или невидљиво? Какво је твоје искуство читања Владислава Петковића Диса!?

– Свакако да више волим да откривам невидљиво. На крају крајева – реалност песме није оно што јесте већ оно што би могло бити. Јер кад би било оно што *јесте* песма више не би била песма већ обичан извештај. То скривено и невидљиво у Дисовим песмама, та њена унутрашњост, и певање из осаме, то ме увек фасцинирало. Велики песник, каже Готфрид Бен, не мери се по броју објављених књига, величини и разноврсности опуса, има пуно оних који имају такво обимно дело али су остали заборављени. Велик је песник онај ако иза њега остане пет-шест песама које ће трајати кроз време. Дис је написао тих пет-шест песама.

✖ Код нас се последње време дешава мала ренесанса интересовања за хрватску и неке друге ексјугословенске књижевности. Морам да признам да је мени хрватска књижевност исто важна као мађарска или норвешка књижевност. Како је с тобом?

– Сличну одредницу, али о нашој, српској књижевности, чини ми се крајем деведесетих или почертком двехиљадите, изрекао је познати хрватски есејиста Станко Ласић издвивши да је за њега српска књижевност исто као бугарска књижевност. Признајем да сам се и сам помало удаљио од тих сада нових књижевности зато јер се оне труде да се што радикалније језички удаље од, до јуче, заједничког нам језика. И ко би то онда могао читати и зашто. Ствари су почеле да добијају и хумористичку црту, наиме, почело је превођење књига са српског на хрватски, а и обрнуто, што раде хрватски издавачи да би пласирали књиге на наше тржиште. Неки од наших аутора чак пристају да им се текст ијекавизира, да се изврши кроатизација за што они користе термин редактура текста. Никада на то не бих пристао.

✖ Проза те није интересовала? Остао си и остајеш веран поезији?

– Давно, у студентским данима, написао сам, и објавио, колико ме сећање служи, три или четири приче. Једна је била потпуно реалистична, објавио сам је у ондашњој „Младости" а друге две или три, биле су борхесовске, фантастичке, објавио сам их у „Студенту" и осијечкој „Ревији". У то време Борхес и јужноамеричка проза, такозвани „магијски реализам", били су врло популарни и пуно превођени. Ја волим и данас ту прозу. У хрватској младој прози чак је етаблиран термин „хрватски борхесовци". То је било моје искуство са писањем прозе. Али, њен сам читалац, понекад страствен, као и поезије. Мада мислим и у томе нисам усамљен, а то ће можда да наљути прозне писце, да је поезија данас бољи део наше књижевности.

✖ Шта је поезија у твом животу?

– Поезија у моме животу је дисање.

La Patrie Serbe и Дис

Пише: Марија ОРБОВИЋ

За време Првог светског рата Француска је, у оквиру помоћи српским избеглицама, организовала наставак школовања ђацима и студентима распоређеним у више места широм земље. У жељи да помогне српској омладини у изгнанству да не клоне духом, већ да, поучена тековинама великог народа чије гостопримство ужива, учи и спрема се за озбиљне задатке који је чекају по повратку у Србију, Драгомир Иконић је покренуо и уз велики напор уређивао часопис *La Patrie Serbe*. Иако намењен Србима ради лакшег савладавања француског језика, часопис је био од велике користи и Французима, јер је пружао обиље информација о српским културним, књижевним, историјским и политичким приликама, о којима су они мало знали, а додаци на српском језику били су помоћ онима који су хтели да уче наш језик, као и нашим ђацима, будући да у Француској није било књига на српском језику. Тако је часопис постао мост за чвршће повезивање два народа и доживео је велики успех код читалаца.

На насловној страни првог броја (20. октобра 1916), Иконић је објавио поему угледног француског писца и академика Едмона Ростана *Краљ-Петрова четири вола*. Упоран у прибављању добрих прилога, уредник је са одушевљењем примио Ростаново писмо и његов пристанак за штампање баш ове поеме: „Ваше писмо ме је дубоко дирнуло, господине. Срећан сам што желите да српску омладину, која је још у изгнанству – али, можда, не задуго – упознате са мојом поемом о том јуначком крају Петру, кога ваша историја већ преноси у легенду; од свег срца дајем вам дозволу да је објавите. Верујте у моју потпуну оданост. Едмон Ростан.“

Насловна страна српског часописа који је излазио у Паризу

Поред Ростана, сарадници *La Patrie Serbe* били су и други познати Французи, као, на пример, Жерар Варе, ректор Академије у Рену, Жан Ришпен, песник и академик, Емил Оман и Жан Брина, професори на Сорбони, Лео Д'Орфер, преводилац наших народних песама, са текстом *Зашто сам волео Србију*, иначе аутор више књига о Србији, и други. Иконићевом позиву на сарадњу одазвали су се и наши познати књижевници, професори универзитета, научници и политичари, који су такође, били у избеглиштву у Француској: Бранислав Нушић, Јаша Продановић, Миодраг Ибровац, Гргур Јакшић, Јован Жујовић, Јован Радоњић, Ристо Одавић, Милан Вукасовић, Љуба Давидовић, Тихомир Ђорђевић, Миливој Павловић, Никола Трајковић, Коста Новаковић, Милоје Васић, Павле Поповић, Милан Богдановић, Урош Џонић, Богдан Поповић и други. О дистрибуцији часописа бринуо је Никола Трајковић, чему је значајан допринос дао и Драгиша Мишовић.

Часопис је излазио на француском језику, у месечним свескама од октобра 1916. до децембра 1918, с тим што је штампан додатак на српском језику *Наша отаџбина* уз априлски и мајски број 1917. године, али је престао да излази због недостатка словослагача ћириличних текстова. Тај додатак је на једном табаку доносио избор из српске књижевности, од народних песама до *Горског вијенца* и савремених песника. Био је изузетно добро примљен, нарочито код српских ђака, јер је у недостатку књига представљао омиљену лектиру на матерњем језику.

Иконић је желео да, поред песама Шантића, Ракића, Дучића, Змаја, Бојића и других, штампа и Дисове песме, о чему се са њим договарао, а у сећањима је записао:

„У 1917. годину улази се с новим надама и новим жељама. Али, ни ова година неће донети ослобођење: и даље ћемо се угибати под теретом изгнанства и чежњиво гледати Отаџбину.

За столом у редакцији, боље рећи у мојој соби, уочи нове године, у друштву с Миланом Вукасовићем седи Владислав Петковић Дис. На брзу руку, у неколико речи, поздравља нашу омладину при растанку са старом годином. Али, Дис неће да се то у садржају и каже, желећи да се по повратку с Крфа, јави неким већим радом који би потписао.

На несрећу *La Patrie Serbe* није дочекала његов напис, него га је, као што се зна, убрзо после његовог трагичног свршетка, болно ожалила пером његовог старог друга Владимира Станимировића“ (*У изгнанству*, Београд, Народна библиотека Србије, 1993, стр. 44).

Тај Дисов текст, непотписан и зато незапажен, остао је до данас неоткривен и изван свих истраживања његовог рада, мада по лепоти, осећањима и топлини речи не заостаје за његовим патриотским песмама:

1916–1917

Како бисмо назвали у нашој савременој историји годину која је управо прошла губећи се у бездану прошлости где је већ толико векова потонуло? Како бисмо назвали годину коју смо преживели дан по дан, као затвореници бројећи дане у заробљеништву? Да ли бисмо је назвали годином ропства или годином наде и вере? Да ли бисмо је назвали годином искушења или годином поверења или духовног живота? Да ли бисмо је назвали годином разочарења или бола или годином опоравка или препорода?

Не тражимо јој име! Она је прошлост, а ми смо будућност. Пратићемо пут којим нас будућност води. Величајмо прошлост и црпимо из ње поуке које нам даје, јер протекла година нам нуди две велике лекције, два снажна осећања. Научили смо да волимо још страсније оно што смо изгубили, оно драго окрвављено парче земље наших очева. Такође у тој години смо ми други, деца без Отаџбине, спознали величину, узвишеност, милосрђе и самилост великих народа са којима смо удружили судбину у горостасној борби за право и слободу народа.

Надахнути тим осећањима из прошлости, још дубљом љубављу за Отаџбином и већом захвалношћу према онима који су нас примили, ми ступамо у нову годину са снажнијом вером, са свешћу да на нас пада задатак обнове и препорода нашег народа.

Пуни поштовања, захвалићемо пре-цима посипајући њихове гробове цвећем, тешићемо наше посрнуле и болесне, а потом, јаки и уздигнуте главе, следићемо стазу будућности. Сузе не смеју да буду наша судбина. Не смемо се препустити туги. Наша вера мора да буде одважна. И са срцем спремним на сва искушења и са душевношћу сви ми морамо да се придружимо новим борцима који ће, по узору на наше славно пале очеве, наставити без одрицања борбу против малодушности, разочарења, лутања и грешака из прошлости доносећи победом обнову и препород нашег народа.

La Patrie Serbe поздравља у новој години зору нових дана, дана који само тебе припадају, о српска младости!

(Превео Ненад Јовићевић)

У Иконићевој архиви сачувана су бројна писма у којима познати Французи, али и Срби, износе похвале за његов часопис у време док је излазио, а Милан Богдановић, годину дана по повратку из Француске, у опсежном чланку у *Политици*, даје приказ и оцену вредности и значаја *La Patrie Serbe* за оба народа, истакавши:

„Успело се ипак да се у неких двадесетак бројева да један леп збир чланака о многим нашим националним и културним проблемима, да се у лепим преводима изнесе читав низ најлепших песама наших савремених песника, од Дучића и Ракића до Станимировића и Бојића, и да се том добром садржином у истини заинтересује француска публика. То сведочи знатан број француских претплатника из свих крајева Француске, и то сведоче многобројна писма и изјаве које је уредник добијао и од којих је многе писац ових редова имао прилике да види. Он се исто тако врло добро сећа да је, на пример и сам чувени сорбонски професор књижевности Лансон, који даје данас последњу реч у питањима француске књижевности, изјавио да је оно што је прочитао на странама наше *La Patrie Serbe* било за њега право откровење. И он нам је указао ту велику част да је, председавајући једној свечаности у нашу корист, рекао неколико врло ласкавих речи о нашој књижевности, коју је једино упознао из скромног часописа о коме се овде говори“ (*La Patrie Serbe*, „Политика“, 20. септембар 1919, стр.1).

Драгомир Иконић (1883-1957)

Рођен је у Чачку 5. октобра 1883. године, где је завршио основну школу и четири разреда гимназије. Спријатељио се за цео живот са Јашом Продановићем, тада професором у чачанској Гимназији. После завршене Учитељске школе у Јагодини 1903. године службовао је као учитељ наредних шест година у Миланџи код Ивањице и Лазаревцу. Женидба богатом (али необразованом) девојком из Ивањице, омогућила му је наставак школовања на универзитету у Цириху, где је завршио студије педагогије и психологије и докторирао крајем 1913. године.

У Француској за време Првог светског рата, Министарство просвете га је поставило за професора и васпитача групи од 25 српских ђака у месту Витре у покрајини Бретањи. Схвативши потребе својих штићеника, Иконић, упркос свим тешкоћама, покреће часопис *La Patrie Serbe*. У том послу му је помогла секретарица Лина, која је много допринела стилском и језичком обликовању текстова преведених са српског на француски језик (касније је постала његова друга супруга и остала да живи у Београду и после његове смрти). Већ после првог објављеног броја часописа, Иконић се настањује у Паризу ради лакше комуникације са сарадницима и читаоцима, али и

због бољих услова за штампање. Упоредо са тим радом, на Сорбони прати предавања из правних и политичких наука.

По завршетку рата, Иконић се враћа у Београд, где добија запослење референта за наставу у Министарству просвете, а потом као професор Треће београдске гимназије, мада не задуго, пошто је његово коначно опредељење новинарство и политика. Тако је прешао пут од грађанске левице до профашистичке деснице и завршио своју политичку каријеру као министар у влади Цветковић-Мачек 1941. године. После рата, на интервенцију Јаше Продановића, ослобођен је кривице. Умро је 1957. године у Београду.

Сводећи животни биланс, написао је своја сећања на време проведено у Француској, када је сву енергију улагао у припремање и штампање часописа *La Patrie Serbe*. Та сећања, под насловом *У изгнанству*, приредио је за штампу др Александар Пејовић, а Народна библиотека Србије објавила тек 1993. године. Према мишљењу Андрије Стојковића часопис *La Patrie Serbe* је највреднији што је Иконић у животу оставио, а сарађивао је и у листовима *Одјек* и *Република*, превео са француског језика књиге *Основе социологије* Жоржа Паланта (1925) и *Дипломатска историја Европе*, књ. I, II Антоана Дебидура (1933), а са енглеског више књига у едицији *Библиотека јавног права*.

Три славна друга

Пише: Срђан В. СТОЈАНЧЕВ

Тај кафе-шантански период „Позоришне кафане“, трајао је све док једнога дана није у њу ускочио један друмски кафеџија са Умке, те широм отворио врата боемској демократији а ова, оставши и иначе без крова над главом, после рушења „Дарданела“, слегла се тамо, и унела свој живот, свој начин весеља те и самој кафани дала сасвим другу физиономију. Тада је, место пештанских певачица у краткој сукњи, запевао са бине Салко Цицварић са дугим туром, а место мум-шампања пијуцкали су боеми по два деци вина очекујући ко ће им и то платити...“

Овако се сећа и описује београдску „Позоришну кафану“, на самом почетку 20. века, Бранислав Нушић у свом мало познатом спису „Из полупрошлости-цртице“. Осим нашег најпознатијег комедиографа стални гости ове познате кафане, која се налазила на углу Васине и Диситејеве улице, преко пута Народног позоришта, били су Гига Гершић, Андра Книћанин, глумац и певач Стеван Дескашев, син првенац намесника Јована Ристића Микица. Затим, песници Владислав Петковић-Дис, Сима Пандуровић и други.

И управо за наше познате песнике Диса и Пандуровића и комедиографа Нушића везано је моје овогодишње, до сада непознато јавности, откриће.

Реч је о до сада непознатој, и никада објављеној, фотографији с почетка двадесетог век, на којој су заједно снимљени Владислав Петковић-Дис, Сима Пандуровић и Бранислав Нушић. На овом снимку, непознатог сниматеља, Дис стоји и нема бркове што је јединствено и изузетно важно за истраживаче његовог лика. Затим се на фотографији јасно види Дисова страст за пушењем, јер он између прстију десне руке држи обавезну цигарету. Са цигаретом у левој руци (седи лево од Диса) јасно се види Бранислав Нушић, док десно од Диса седи песник Сима Пандуровић са књигом.

Ова до сада непозната фотографија открива нам како је Дис изгледао без бркова, као и то како је изгледао Нушић пре Првог светског рата, на самом почетку двадесетог века, пошто су његове фотографије из тог периода изузатно ретке.

Доказује нам и то да је између нашег најпознатијег комедиографа и два песника, од којих је један Дис, постојало веома присно пријатељство које није до данас довољно осветљено. А та наклоност између ове три српске књижевне величине потврђује и једна анегдота настала у поменутој „Позоришној кафани“ а коју је оставио за потомство Сима Пандуровић давне 1937. године. Наиме, поводом две деценије од трагичне смрти Владислава Петковића-Диса, а из свога десетогодишњег додира са њим, Сима Пандуровић је публици у Уметничком павиљону на Калемегдану испричао и неколико анегдота карактеристичних за аутора „Утопљених душа“. Споменуо је, између осталог, да су Дису били пријатељи и људи са којима се често виђао: Јанко Веселиновић, Риста Одавић, који га је

Фотографија с почетка 20. века: стоји Владислав Петковић-Дис, седи лево Бранислав Нушић, десно Сима Пандуровић.

На углу Васине и Дositејеве улице у Београду налазила се „Позоришна кафана“.

према утиску Симе Пандуровића и увео у литературу. Затим, Дражa Павловић, Бранислав Нушић и многи други значајни српски књижевници.

Том приликом је Сима Пандуровић публици испричао веома интересантну анегдоту у којој су главни протагонисти личности са ове, до сада, необјављене фотографије. Дакле, реч је о Браниславу Нушићу и Владиславу Петковићу-Дису, а у улози приповедача је Сима Пандуровић.

„Једног летњега вечера“, сећа се Пандуровић, „ушао сам у тадашњу 'Позоришну кафану' и затекао Диса да вечера. Сео сам и поручио кафу и чашу вина.

– Хоћете ли да вечерате? – запитао ме је.

– Вечерао сам, рекох. Изашао сам само на чашицу вина и кафу.

Он је почео наваљивати да ипак узмем нешто, макар једно тесто. Најзад сам му учинио по вољи. Почели су пристизати и седати за сто и други познаници. Дис је свакога нудио вином, јелом, кафом, цигаретама. Створио се читав мали банкет. Почели смо дирати нашег боема:

– А, Дис је очевидно дошао до крупних пара.

Он је ћутао и слегао раменима.

Одједанпут, с друге стране баште, наш стари, омиљени комедиограф Г. Нушић почео је са Дисом мењати неке карактеристичне гестове, питања, сумње, забринутости. Кад је, најзад, пришао нашем столу, Г. Нушић је рекао песнику исмејкујући се:

– Дисе, да ли ћу ја сутра имати да ручам?

Ствар се убрзо објаснила.

Дис тога дана није имао за вечеру. Наишавши на Нушића, он му је затражио неки динар, али је тада и Нушић био врло танак. Место пара он је Дису ставио на располагање своју купонску књижицу, којом је могао отплатити све што се у кафани потроши и Дис је предусретљивост Г. Нушића искористио галантно и социјално.“

Песник и философ Сима Пандуровић је завршио, тада, своја сећања на Диса и Нушића следећим речима:

„Треба ли помињати да боемски живот песника 'Утопљених душа' није био нимало лак. Наиван, поштен, сањалица, он је био неспособан за планско и озбиљно искоришћавање других, своје средине и друштва. Рекло би се да од песничког егоцентризма друштво нема никакве штете, а има неке моралне користи...“

Лик Диса на овој изузетно важној фотографији за историју српске књижевности баш је онакав како га је описао једном приликом књижевник Тодор Манојловић као „представника индивидуалистичког идеала, тихе, усрдне човечности, виших духовних аспирација, слободе, лепоте и поезије,“

Краљ-Петрова четири вола

Пише: Марија ОРБОВИЋ

По завршетку Првог светског рата штампана је у Београду 1919. године књига *Краљ-Петрова четири вола*. То је невелика публикација, обима свега једног штампарског табака, која, поред Ростанове поеме о краљу Петру Првом Карађорђевићу, садржи и песме: *Ave Serbia* и *Химна Победника* Јована Дучића, *Поздрав дивовима* А. Тресић-Павичића, *Лађама на Јадрану* Рикарда Каталинић-Јеретова, *На дан ослобођења* П. М. Петровића, *Споменик* Владислава Петковића Диса, *Бошко Југовић* Д. Ј. Филиповића и *Vive La France*! Милоша Н. Ћорића. Издавач је *Југославија*, приређивач није назначен, а посебна почаст указана је француском писцу Едмону Ростану, јер је по његовој поеми књига названа и његовим именом идентификована. Већ на први поглед може се видети да песме у њој обједињује величање српске победе у минулом рату и захвалност Француској за пружену помоћ.

Едмон Ростан (1868-1918), истакнути писац и академик, потресен голготом српског народа, јавно је осуђивао Аустро-угарску за рат. О том његовом ставу Милош Црњански је записао: „За време рата он се није заборавио и није учествовао у неукусној дреци великих патриота. Али, није могао да се уздржи, а да не испева *Опијал*, песму у којој је сав срам Аустрије. А страшна, величанствена слика краља, кога на воловским колима прати уморна војска преко албанског крша у тућину, добила је његову апотеозу у песми *Краљ-Петрова четири вола* (Есеји и чланци I, Београд, 1999, стр. 253). Прослављени писац драме *Сирано де Бержерак*, грудоболан, после великог успеха у позоришту, повукао се из Париза у старо село Камбо у Пиринејима, да тамо, на свежем ваздуху, потражи лек за своју болест, али пишући и даље и пратећи збивања у свету. У часопису *L'Illustration* угледао је слику Владимира Бецића (избегличка судбина наменила му је улогу цртача у том угледном листу), којом је овековечио краља Петра на воловским колима при повлачењу са српском војском. Узбуђен пред тим призором, Ростан је испевао поему о српском владару:

Краљ Петар иде, јер ићи мора
Преко бусења, стења и гора.
Тајанствен пред њим стоји пут.
Са штапом само у свом мундиру,
Он иде мору, изгнанству, миру.
Иде у бајке вечне кут.

Четири вола, с јармом у луку,
Раоник славе, херојства вуку.
Но унук Карађорђа, лав,
Да се са бојног поља ишчупа
Четири вола морају скупа
Да употребе напор сав.

Поредећи краља са Хомером, Ростан велича његову славу: „И многи, што су се прославили лиром / чија слава кружи васељеном широм / завидиће му за тај сјај.“

Песма је испевана 15. новембра 1915. године, а затим је у препеву Милутина Бојића штампана у *Српским новинама* (бр. 13, 7. мај 1916, стр. 13), одакле је Драгомир Иконић пренео у свој часопис *La Patrie Serbe*.

Књижица насловљена Ростановом поемом о краљу Петру, састављена тако да у први план истиче славног француског писца, скривала је ауторе осталих песама, чији је избор, у тек створеној држави, морао одражавати идеју југословенства. Међу њима је и Дисова песма *Споменик* из збирке *Ми чекамо цара*, као обележје свим изгинулим нараштајима у минулим временима. Када је публикација штампана, нису били у животу ни Едмон Ростан, ни Милутин Бојић, ни Дис. Сви они, обједињени истим духом, величајући херојски подвиг малог народа, нашли су се у заједничким корицама да сведоче о једном тешком времену.

Может, спит она...

Пише: Даница ОТАШЕВИЋ

У Москви је прошле године објављена највећа антологија српске поезије на свету – *Антологија сербской поэзии* на руском језику. Тротомну антологију српског песништва припремао је од 1999. до 2006. године руски књижевник, др Андреј Базилевски, сарадник Института за светску књижевност Руске академије наука. На три хиљаде страница трокњижја објављено је 4.500 песама српских песника од Лазе Костића до данас. Сам Базилевски превео је 1.500 песама а на преводу српске поезије од последње трећине 19. века до почетка новог миленијума радило је бесплатно још 200 руских преводилаца. Антологију је у тиражу од 1.500 примерака, у тврдом повезу, објавила 2008. године издавачка кућа РИПОЛ КЛАССИК. На корицама књиге налази се илустрација српског сликара Милића од Мачве, „Разапињање Србије“. Већина песама најзначајнијих песника из Србије, Црне Горе, Босне и Херцеговине који су писали на српском језику, први пут је преведена на руски.

Захваљујући књижевници Мирјани Булатовић једним кликом на дугме компјутера из Москве је љубазношћу др Андреја Базилевског у Чачак стигла тротомна антологија српског песништва. За књижевну баштину Чачка и песничку манифестацију „Дисово пролеће“ значајно је што су у првом тому антологије, између 25 изабраних песника, објављене песме више завичајних аутора: троје је рођено у Чачку – Стеван Луковић, Даница Марковић и Владислав Петковић Дис – док је Момчило Настасијевић завршио чачанску Гимназију, а Растко Петровић потиче из познате породице Мите Петровића, који је службовао у овом граду у коме је рођена сликарка Надежда Петровић.

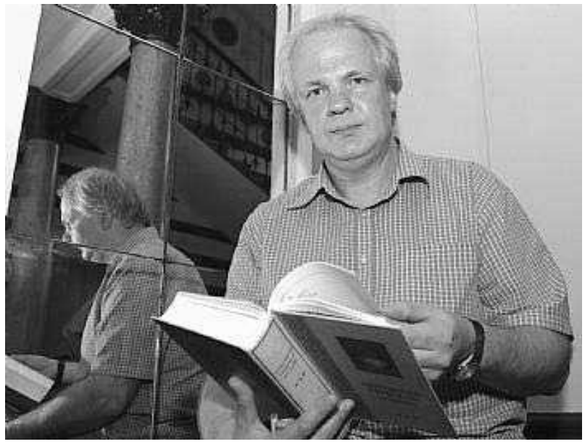

Андреј Базилевски, састављач највеће Антологије српске поезије

У први књизи српског песништва на руском језику Андреј Базилевски одабрао је, осим поменутих песника, и песме Војислава Илића, Милана Ракића, Јована Дучића, Алексе Шантића, Светислава Стефановића, Симе Пандуровића, Вељка Петровића, Станислава Винавера, Милутина Бојића, Жарка Васиљевића, Иве Андрића, Милоша Црњанског, Рада Драинца, Душана Васиљевића, Милана Дединца, Божидара Ковачевића, Љубише Јоцића, док антологију „затвара“ поезија Александра Ивановића. У другој књизи Антологије Базилевски је доста простора посветио песницима рођеним у Чачку – Бранославу Петровићу и Бранку В. Радичевићу.

Антологичар Андреј Базилевски изабрао је 33 песме Стевана Луковића (Чачак, 27. децембар 1877 – Београд, 31. август 1902), 34 песме Данице Марковић (Чачак, 1. октобар 1879. – Београд, 9. јул 1932) и чак 47 песама Владислава Петковића Диса (Заблаће, 10. март 1880 – Јонско море, 17. мај 1917).

Циклус Дисових песама које су издвојене из две песникове књиге „Утопљене душе“ и „Ми чекамо цара“, објављене су под заједничким насловом „Бол и стид“, како гласи наслов једне Дисове песме. На руски језик преведене су Дисове антологијске песме: *Можда спава, Нирвана, Утопљене душе, Тамница, Јутарња идила, Међу својима* али и: *Пијанство, Највећи јад, Растадање, Седма песма, Наши дани, Споменик, Ми чекамо цара, Цветови славе После Албаније, Штапови и штапке, По гробовима, Просто име, Повратак, Живот, Тајна, Коб, Слутња*...

Антологија сербской поэзии

Циклус песама Стевана Луковића објављен је под насловом његове песме „За несталим сном“. Занимљиво је да је Базилевски превео све песама из једине Луковићеве збирке из 1903. године и две песме откривене и објављене тек 2002. године – „Мир је већ свуд... почива свет“ и „Сад ми је лакше...“. То указује да је књига „Песме“, коју су објавили „Рад“ и Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“, послужила руском антологичару за представљање Стевана Луковића. Даница Марковић заступљена је са 34 песме а циклус носи назив „Непозната победа“.

Андреј Базилевски написао је и предговор за антологију, „Срећа рођена у болу“, у коме истиче вековну сарадњу и братске везе српског народа са Русијом. „Објављивање руске антологије српске поезије потврђује наше братство и узајамне тежње. Књига која је диктирана снагом и вером многих песника подсећа нас на сличност и једнакост мученичких судбина Срба и Руса, говори о чврстини верних синова отаџбине у временима издаја и срамоте“ (превод: мр Јелена Ковачевић). Овакве речи антологичата разумљиве су јер је књигу почео да „ствара“ у време НАТО бомбардовања Србије. После свих незгода „људи ће оздравити да би опет певали своје песме. Смелост да се сведочи о истини је својство песника. Српски песници су богато надарени њиме. Њих поништавају, а они опевају светлост. Њих убијају, а они виде ликове доброте“, каже Базилевски.

„Нисам приступио опусу српске поезије као опусу малог језика, мале земље. Србија је велика земља, ми смо равноправни по много чему, а највише по нашем страдању, по мукама“, истиче др Андреј Базилевски, који ће, надамо се, идуће године бити гост „Дисовог пролећа“.

Најлепше српске песме у избору Андреја Базилевског објављене су већ у оригиналу, на изворном језику. Антологија, за сада два тома, „враћа се“ у Србију преко Канаде: српску верзију антолкогије, коју је саставио Базилевски уз велику помоћ књижевнице Мирјане Булатовић, објавила је Епархија канадска уз благослов владике Георгија. Свечана промоција уприличена је недавно у манастиру Светог Преображења у Милтону, у Канади, којој су присуствовали Андреј Базилевски, Мирјана Булатовић и бројни званичници у нашој дијаспори. Трећа књига биће објављена наредне године. У Милтону је поводом славе часописа „Источник“, издавача Епархије канадске, промовисана и књига „Мисли Владике Николаја“ у избору др Драгана Лакићевића.

Андреј Базилевски припрема и Антологију поезије за децу српских песника на руском језику, која ће бити објављена 2011. године у Москви.

Једна од најлепших љубавних песама српског песништва, Дисова „Можда спава“, на руском језику гласи:

Может, спит она...

Тщетно я с утра пытаюсь вспомнить песнь одну —
Я ее во сне сегодня слушал впервые,
Воссоздать ее не могут звуки дневные,
С нею ночь мне даровала счастье и весну.
Тщетно я с утра пытаюсь вспомнить песнь одну.

Пробужденья беспощадность... Я о ней забыл,
Я забыл во сне, что грезы — лишь до восхода,
Что сверканье прячут звезды в синь небосвода,
Что луна за прахом ночи движется без сил.
Пробужденья беспощадность... Я о ней забыл.

Знаю сам, увы, так мало о своем же сне!
Был в нем некий день давнишний с песней той дивной,
Был неведомых созвездий звон неизбывный,
Чей-то взор — быть может, детский, не знакомый мне.
Знаю сам, увы, так мало о своем же сне!

Вспомнить, видно, не сумею то лицо, тот взгляд.
Может, был мой сон из пены? Может, те очи
Есть душа моя вне тела? Может, из ночи
Ей входить уже привычно в плоть мою, назад?
Вспомнить, видно, не сумею то лицо, тот взгляд.

Но надеюсь разгадать я тайну этих глаз,
Приходящих в дни, когда мне так одиноко!
Чувствую: меня лелеют эти два ока,
И ведут меня по жизни лишь они как раз...
Но надеюсь разгадать я тайну этих глаз.

Лишь под их пристрастным взглядом прозреваю сам:
К празднеству любви я вижу путь осиянный,
И весну, и взор, и облик, милый, желанный —
Я за сны так благодарен любящим глазам!
Лишь под их пристрастным взглядом прозреваю сам.

Вижу я волос корону, в локонах — цветок,
Я ловлю в чертах небесных ласки безбрежность
И взаимопритяженья светлую нежность;
И, хоть каждой встречи зыбкой мимолетен срок,
Вижу я волос корону, в локонах — цветок.

Я с возлюбленной моею даже не знаком,
Ее голос лишь сегодня слышал во сне я...
Отчего мы — врозь, друг к другу так тяготея?
Кто она? Живет ли где-то? Спит ли вечным сном?
Я с возлюбленной моею даже не знаком.

Может, спит она вне жизни, вне добра и зла,
И постель ее — свет звездный, а не могила?
Только бы не исчезала, не разлюбила.
Только бы смогла проснуться, только бы пришла!
Может, спит она вне жизни, вне добра и зла.

Боль и стыд

Облако любви, где столько света,
Мы покинули с моею милой:
Странной музыкой и властной силой
Нас влекла земля, во мглу одета.

Бросив будущее в высях где-то,
Как орел, теперь, увы, бескрылый,
С убранной в шелка небесной вилой
Прибыл я на бал. И проклял это!..

Мы вошли, спеша, под своды зала,
Небо с наших лиц еще сияло,
Но колоколов уж смолкли звуки.

Мы поверглись в дух земной, греховный,
В смех скелетов, в скрежет их зубовный
И, закрыв глаза, воздели руки.

DIS у Пожаревцу

Пише: Милица БАКОВИЋ

Пре утемељења „Дисовог пролећа“ (1964), књижевно дело, али и живот Владислава Петковића Диса, истраживали су његови бројни поштоваоци. Био-библиографију „уклетог песника српске модерне“ достојанствено употпуњава и пожаревачки часопис *Браничево: часопис за културу, уметност и друштвена питања*, покренут 1955. године.

Наиме, поводом четрдесетогодишњице Дисове смрти (1957), *Браничево* у целини објављује приповетку „После шест година“ са кратком белешком приређивача који је анониман.[1] А поводом стогодишњице рођења песника који заузима високо место у развоју модерног српског песништва, Младен Владимировић такође у *Браничеву* објављује импресивну студију „Дис у Пожаревцу“[2] која је значајан прилог Дисовој биографији, јер аргументовано расветљава песников породични живот у ратним годинама. Владимировића је опседала и инспирисала чудна визија човека који је предвидео сопствену смрт,[3]

Дисов долазак у српску престоницу Владимировић поткрепљује сећањима Антуна Густава Матоша и Симе Пандуровића. Неспорно, „... у баналности опанчарског Београда“, година 1911. исписује Дисову породичну и књижевну судбину. Те године о свом трошку објављује „Утопљене душе“, венчава се са Христином-Тинком Павловић (Београд, 1892 – Лозница, 1968), а „Лажни модернизам у српској књижевности“ Јована Скерлића, попут Перуновог грома, одјекнуо је у српској књижевности, те га Богдан Поповић не уноси у своју гласовиту „Антологију новије српске лирике“, иако Ксенија Атанасијевић тврди да је „Нашим данима“ и „Нирвани“ место у светским антологијама.

У тексту се помињу и цитирају бројни књижевни критичари и историчари који су са дистанце тумачили и оцењивали Дисов стваралачки опус: Димитрије Митриновић, Светислав Стефановић, Аугустин-Тин Ујевић, Ђорђе Јовановић, Ж. Стојковић, Бориславе Михајловић Михиз, Зоран Мишић, Миодраг Павловић...

... А када и зашто се Дис обрео у Пожаревцу, може се сазнати из опширног Тинкиног писма које лист „Дисово пролеће“ (2009) преузима и објављује у целости.[4]

„... Када је почео рат 1914. године ми смо остали у Београду и трпели смо незгоде које је он донео, али када је једна граната из аустријског монитора разрушила један стан у кући у којој смо становали, онда смо морали кренути, како се то онда говорило „у бежанију“.

Које-како смо стигли до Ниша, Дис је сместио мене и децу и отишао да се као добровољац (није служио војску) јави Врховној команди, која се тада налазила у Крагујевцу. Од команде је додељен за ратног дописника Врховне команде за Браничевски сектор, која се налазила у Пожаревцу у оној великој кући где је био Гранд хотел.

Кад се смештено јавио ми је и ја сам са децом дошла у Пожаревац, и смештили смо се, разуме се, бежанијски код лепе госпође Чаковац. То је могао бити месец септембар, али баш тачно не знам. Касније, смо, не знам из којих разлога, променили стан и становали смо код неке удовице која се звала Роса. Имала је два сина од којих је један био фармацеут. То је била једна стара кућа која је некад припадала Београдском винару Јовичићу, али је била подалеко од центра. Опет смо променили стан за једну малу стару кућу која је била уз једну леју „господску“ кућу, мислим неког богатог трговца, али сам (му) име заборавила.

Када су с јесени 1915. године дошли немачки војници на Браничевски фронт и почеле јаке и тешке борбе и авионски напади, онда је Дис „спаковао“ мене и децу и послао дубоко у унутрашњост.

Опет не знам који је месец био, али је једно сигурно да смо у Пожаревцу провели годину дана, од јесени 1914. до јесени 1915. године.

Негде, мислим 1930. године, долазила сам у Пожаревац. Женио се наш венчани кум шумарски инжењер Савинов Ђерком учитеља Даниловића. Онда сам имала жељу да прођем по Пожаревцу и обиђем крајеве где смо становали, али пошто је била свадба, није ми то било могуће. Да нисам болесна и да је боље, топлије време, скокнула бих до Пожаревца, онда бих могла да вам покажем бар место где су биле куће у којима смо становали, али овако не могу.

Срдачан поздрав од мене и мог мужа – Тинка.“

Следи веродостојно сведочење:

„Кућа „лепе госпође Чаковац“, у којој је становао Дис, је у Кнеза Лазара улици бр. 9, и још постоји, а до пре неку годину је била још жива и Мица Чаковац. Чим сам сазнао да је код ње становао Дис, отишао сам јој у посету. Примила ме је веома љубазно. Била је лепа старица, права стаса, необично белих пуначких образа, без бора и са косом као сребро, средње висине и средње угојена. Пријатна чиста гласа и светлих крупних очију. Сва жива и енергична.

По њеном причању, Дис је био тих фин човек. Стално је нешто писао и пред собом имао неке војне новине. Из куће је излазио ретко и брзо се враћао, а стално су му долазили неки официри. Тинка је више излазила, јер је набављала све што је потребно за кућу. Једра, јака, пуна крви, она је била сушта супротност жгољавом Дису, који јој је био јако привржен“.

У кратком својеврсном епилогу, пажљиви читалац схвата да у животу, заиста, нема случајности. Младен Владимировић записује да му је о Дисовом и Тинкином животу у Пожаревцу приповедао 4. априла 1980. године Коста Даниловић у својој породичној кући у Пожаревцу (ул. Колубарска бр. 4), која је припадала његовом оцу, учитељу Михајлу Даниловићу који се упокојио крајем 1946. године. Поред Косте (1907), Михајло је имао и Војку (1903) која се 1930. године удала за Руса Алексеја Савинова, шумарског инжењера са којим је Младен Владимировић, тј. приређивач овог прилога, неко време радио у Шумском газдинству, а потом у Општини. На Војкином венчању, стари сват је био др Иван Морозов, тако да је на Војкину свадбу у Пожаревцу (1930) са др Морозовим, допутовала и Тинка. Према казивању Косте Даниловића, Тинка је била здрава, снажна, причљива и весела жена која је волела да запева и заигра.

---

1 *Браничево (Пожаревац), бр. 3 (1957), стр. 26-33.* Према мишљењу приређивача, у овој прозној скици Дис исповеда своју љубав према једној девојци из Пожаревца. Очигледно, приређивач није довољно познавао Дисов живот, јер наводи да је Дис гимназију завршио у Зајечару.

2 *Браничево (Пожаревац), год. 26, бр. 5-6 (септембар-новембар 1980), стр. 518-527.*

3 У мају 1917. године, игром судбине, песник *„Утопљених душа“* заувек је утопљена душа. Убрзо, у *нирвани* су и његови потомци – кћи Гордана страда у непажњом изазваном пожару 1918, а син Мутимир, свршени студент Правног факултета, капетан у војсци Драже Михаиловића, ликвидиран је 1945. године.

Тинка је после Првог светског рата живела са децом у Београду. Службовала је у Ковину до 1929. године, када се преудаје у Лозницу, за др Ивана Морозова који је умро три године после ње (1972). На Лозничком гробљу подигнут им је споменик са уклесаним стиховима:

„Можда спава, са очима изван сваког зла,
Изван ствари, илузија, изван живота,
И с њом спава невиђена њена лепота“

4 Писмо се налази у архиви Младена Владимировића и упућено је из Лознице, 21. децембра 1966. Објављено је у *Браничеву (Пожаревац), год. 26, бр. 5-6 (септембар-новембар 1980), стр. 518-527.*

Дису у гостима

Пише: Богдан ТРИФУНОВИЋ

Петр Борковец је познато име млађе генерације чешких песника, која је поникла у времену након пада комунизма 1989, одрасла без притиска периода совјетске репресије на уметнички сензибилитет. Рођен је 1970. године у месту Лоуновице под Блаником, данас живи у Черношицама код Прага. Овај награђивани стваралац аутор је шест књига поезије – *Prostírani do tichého* (1990); *Poustevna, veštírna, loutkárna* (Mladá fronta, 1991); *Ochoz* (Mladá fronta, 1994); *Mezi oknem, stolem a postelí* (Český spisovatel, 1996); *Polní práce* (Mladá fronta, 1998); *Needle-Book* (Paseka, 2003), три књиге есеја – *Aus dem Binnenland* (Thelem, Drezden, 2004), *Amselfassade* (Friedenauer Presse, Берлин, 2006) и *Berlínský sešit* (Fra, Праг, 2008), а бави се и преводилачким радом (активно преводи са руског језика). Борковец је уредник у прашком часопису „Везе“ (Souvislosti, од 1992. године, као уредник за поезију и уметност), док је радио и на уређивању часописа „Рукопис“ и „Lidove noviny“. Запослен је на приватној Књижевној академији „Јозеф Шкворецки“ у Прагу, на катедри за писање и интерпретацију поезије. Ожењен је, отац троје деце.

Песме су му преведене на многе језике, укључујући одабране песме на италијанском и енглеском, док су на чешком и немачком објављене књига есеја „Пољски рад“ (2001) и књига кратких текстова „Књига чиода“ (2003). Борковец се бави превођењем руске поезије 20. века, а сарађивао је и на објављивању савремене мађарске поезије, класичне корејске поезије и класичне грчке драме на чешки језик. Током 2004. и 2005. године Борковец је боравио у Немачкој као гост Немачке академске размене. Том приликом је настала збирка кратких прозних радова и песама на немачком „Amselfassade“ (2006). Учесник је многих међународних поетских манифестација, као што је Међународни књижевни фестивал у Берлину.

За збирку песама *Ochoz* („Литија“, објављена 1994. године) добио је реномирану награду *Jiri-Orten* 1995. *Херман-Ленц* награда додељена му је 2003. (награда која се од 1999. додељује сваке године једном немачком писцу, али и стипендистима, младим писцима-талентима, а названа је по немачком песнику Херману Ленцу). За време летњег семестра 2003. у Немачкој добио је 5. *Poetik-Dozentur* признање за допринос књижевности Средње Немачке. Такође је добитник *Норберт-Ц.-Кајзер* награде (2001), као и *Хуберт-Бурда* награде (2001) за преведена дела на немачки језик.

Петр Борковец

КОД КУЋЕ

Залазак. Жбун по жбун листа се.
Увек исти тон. Висок. Узрујан.
Ваздух поред друма. Испуњен као
зидови.
Крушке се пресијавају. Стао сам.
Онда је
тама као фистула утрнула изнад
пејзажа,
излете рефлектор, мућевити
биоскоп:
јасике су биле као од алпаке.

Друм – црни таласи, профили и
плоче,
и пројекција црнобеле хумореске,
ништа нећу, само да гледам,
гледам, гледам,
урнисан – али само као гледалац.

Губити се у стварима, губити
ствари.
Губити се у пејзажу, губити пејзаж.
Писати очима.

Критичари Борковеца сматрају песником традиционалних песничких техника (рима и сонет), који је веома рано у каријери створио препознатљив језик. Његове песме документују промене у чехословачком, односно чешком друштву крајем 20. века, у Прагу и околним местима. Наизглед једноставним речником, тихо и веома прецизно, песник ствара слике из свакодневног живота и изоштрене их доводи пред очи читалаца. Осим тога, Борковец се кроз своју поезију често обраћа природи, природном свету, као супротности граду и урбаном животу. Према сопственим речима, велики утицај на његово стваралаштво извршио је немачки експресионизам (Тракл, Хејм, Готфрид Бен, група Плави Јахач), као и руска поезија (посебно песника у егзилу), док се у чешкој књижевности угледао највише на Јана Скацела, Ивана Верниша, Бохуслава Реинека и Збињека Хејду. У својој – у преводу на немачки – претпоследњој збирци *Feldarbeit* („Пољски рад“), Борковец документује лични преломни тренутак, као инспирацију да пише о Прагу, који није представљен као магични град врхунског туристичког ужитка. У једном разговору за Радио Праг је, између осталог, додао и следеће: *Два главна мотива се, ипак, могу констатовати. Први је пређашњи заједнички живот на крају града. Ова периферија или ово предграђе ипак има свој посебан карактер, јер су Черношице, где сам живео, предграђе чувено по вилама. Али након [Другог светског] рата је доста пропало. То је формално било пресудно, заправо, за форму ових фрагментарних сонета. Други главни мотив је циклус песама о соби, са стварима које се у соби налазе.*

На позив Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“, организатора 46. Дисовог пролећа, Петр Борковец боравиће први пут у Србији од 18. до 23. маја 2009. Љубитељи поезије у Краљеву (19. маја), Чачку (20. маја) и Београду (22. маја) биће у прилици да чују овог познатог представника млађе генерације чешких песника.

К'о вода с однетим цветом

Пише: Оливера НЕДЕЉКОВИЋ

Обимом невелика књига, објављена 1910. године у Новој штампарији *Давидовић*, на чијим угаситозеленим корицама, изнад наслова *Песме* и једва уочљивог цртежа лире, стоји име *Милица В. Мишковићка*, једна је од оних збирки поезије које, осим стихова, не садрже ни један једини траг који би следили проучаваоци књижевне прошлости. Ни ретки прикази којима је песмарица пропраћена на већ искрзаним листовима оновремене штампе, нити стихови надахнути срчаним родољубљем и младалачком чежњом расути по декламаторима и зборницима с почетка XX века, не садрже подробније податке о овој ауторки. Њено име не бележе ни лексикони књижевних стваралаца, тако да је до данас остала недовољно позната чињеница да је ова савременица Владислава Петковића Диса, Данице Марковић и Стевана Луковића, у ствари и њихова земљакиња. Прича о песникињи, рођеној 10. априла 1876. године у Чачку од мајке Милеве и оца Димитрија Мите Петровића, која је стихове објављивала углавном као удата жена, под мужевљевим презименом и са иницијалом његовог имена као властитим средњим словом, забележена је тек захваљујући предусретљивости њених потомака, унука Милоша Коларжа и његове супруге Гордане. Појединости из живота Милице Мишковић биле су тек детаљи у више пута записаној, опсежној историји породице Петровић, која је многоструко задужила српску културу. Објављивањем личне повести ове песникиње као да је, читав век касније, испуњена и она бела, последња страница у њеној првој и јединој књизи стихова.

У књигу крштених уписана је под редним бројем 38. за 1876. годину, руком Василија Вуковића, пароха црквe чачанске, као треће дете рођено у браку који су Петровићи склопили у Чачку 1870. године. И предузимљивог наставника цртања и лепог писања у чачанској реалци, сина београдског трговца хаџи Максима Петровића, и образовану, младу учитељицу из угледне тителске породице Зорић, сестричину Светозара Милетића, у Чачак је довела служба. Својим врлинама и пријежношћу у просветном раду убрзо се истичу у новој средини и постају угледни грађани. Име напредне вароши у којој Петровићи, селећи се из квартира у квартир, проводе прву деценију свог складног и плодног заједничког живота, после смрти првенца Драгутина, остаће трајно убележено и као место рођења њихове првороћене кћери Надежде (1873-1915), будуће велике сликарке по којој ће име понети и овдашња Уметничка галерија и Меморијал који ова установа организује. Када се Милици Петровић, будућој песникињи, навршило два месеца, одмах по објави Првог српско-турског рата, Димитрије одлази са Чачанском бригадом на Јавор, а сећање на године које је као цртач и писар провео на бојишту, забележиће у *Ратним белешкама са Јавора и Топлице* 1876, 1877. и 1878, чија је прва свеска први пут објављена у издању Народног музеја у Чачку 1955. године.

ЈЕСЕН

О како време долази тужно,
Самоћа на све стране;
Мрак све обвија, а киша сипи,
Ветар повија гране.

Хука се чује; то оркан бесни
И шири смртним светом,
Страх, што се титра с бедним
човеком,
К'о вода с однетим цветом.

О како време долази тужно!
Природа куне, рида,
А јесен са жутом круном својом
Румене цветке кида.

По окончању рата, због нарушеног здравља главе породице, Петровићи се селе у Карановац (данашње Краљево), где у агилном културно-просветном раду, као учитељи тамошње основне школе, проводе наредних пет година. Због даљег школовања деце, али и других породичних и професионалних околности, Димитрије Петровић, потоњи писац *Финансија и установа обновљене Србије*, стручњак у Министарству финансија, председник пореске управе и народни посланик, напушта просвету и враћа се са породицом у родну кућу у Ратарској 32 у Београду. Њихов дом са пространом баштом и брижљиво формираном породичном библиотеком у којој су чувани и драгоцени историјски документи које је Петровић деценијама сакупљао, био је стециште уметника међу којима су били Иво Војновић, Силвије Страхимир Крањчевић, Иво Ћипико, Иван Мештровић, а према сећању Љубице Петровић, удате Луковић (1885-1979), једне од даровитих кћери Петровића, забележеном у књизи Косте Димитријевића *Ратарска 32 : кућа Петровића*, и песник Дис био је опчињен живом уметничком атмосфером у њиховом гостољубивом дому. Он се једном, колико у шали толико и у збиљи, обратио Милеви Петровић, уверен да ће нека од њених кћери које су показивале склоност ка поезији и уметности, пристати да пође за њега.

Васпитавајући децу у складу са највишим моралним императивима, родитељи су властитим примером нарочито подстицали индивидуалност својих наследника, али и њихову оданост породици и српском народу. При том нису штедели новац за усавршавање каткад и вишеструких уметничких склоности код младе, нажалост и последње, генерације Петровића. Ту, у Палилули, у кући коју су срушиле запаљиве бомбе бачене у шестоаприлском бомбардовању Београда, завршивши најпре основну, а потом Вишу женску школу, Милица Петровић је стасала у наочиту девојку немирног духа и модерних назора. Након прекида студија на Историјско-географском одсеку Велике школе, венчава се 14. фебруара 1899. године са Владимиром К. Мишковићем (1867-1943), рударским инжењером, који је својом стручношћу и радом значајно допринео истраживању и експлоатисању рудних богатстава и развоју ове гране српске привреде. О њиховом венчању и свадбеном путовању у Венецију сведочи албум са посетницама и телеграмима који су као честитке пристизале из читаве земље, пажљиво чуван међу потомцима. Поводом овог славља у дому Петровића, бележи Катарина Амброзић у својој студији *Надежда Петровић*, млада сликарка ће као венчани дар сестри са којом је била врло блиска, подарити своју прву слику рађену уљем на платну, насловљену *Море*.

Објављујући низ песама надахнутих осећањима која данас неретко изазивају подозрење, ова песникиња ступа у књижевни живот, рекло би се, без високих литерарних претензија. Чини се да је још од почетка, окружена изузетно обдареним и јаким личностима и међу својим најближима, јасно одмерила снагу свог талента и онога што је била спремна да му жртвује. Више стихотворство него самосвојна поезија, властито стваралаштво је за ову књижевницу која није узимала учешћа у јавном и културном животу, био начин да, попут својих најближих, ипак, да допринос своме роду, поводом преломних догађаја с почетка XX века. Скрлићевски схватајући песничку дужност и доследно је испуњавајући, она углавном исписује поезију у славу српског народа, надахнуту патосом и истим идејама које су изражавале у свом живом деловању и њене сестре – Надежда, родољуб, хуманиста и снажна уметничка личност, и Анђа, која је

својим писмима подстакла великог Толстоја да се огласи поводом присаједињења Босне и Херцеговине Аустроугарској 1908. године. Своју познату предузимљивост и искрени патриотизам, као и сестринску љубав, испољиће и овога пута на делу Надежда Петровић, јер ће се лично заузети да родољубиви стихови њене млађе сестре, из периодике и рукописа, буду 1910. године сабрани и објављени међу једним корицама.

Ову складно компоновану песничку књигу отвара *Српска песма* која уз још неколико остварења (*Полетио песмо, Реци песмо* и др.) представља својеврсну апотеозу самој родољубивој поезији. За њом следи низ скоро програмских песничких текстова у којима је опевано вековно ропство српског народа и патња јужнословенског живља које је остало у границама Османске царевине и Аустроугарске. Величајући снагу косовског предања и славу Душановог царства, не губећи при том веру у моћ поезије да очува, али и оснажи посустали национални дух, Милица Мишковић своје песме посвећује одређеним локалитетима и историјским догађајима (*Са Косова, Вардар, Дунав*) или личностима (*Црноћорској Кнегињици Јелени, Михајлу Илићу, јаворском јунаку, палом 1876. год.*). У завршни циклус своје невелике збирке песникиња издваја интимистичку лирику у којој, такође, нема знатнијих ни тематских ни формалних помака. У песмама испеваним у елегичним тоновима, смењује се осећање жудње за вољеним бићем са рефлексијом уз обиље дескриптивних пасажа, а као најуспелије међу њима издвајају се *Јесен* и *Ноћ*. Иако ни очима савременика њено стваралаштво није читано као поезија високе оригиналности и домета, пажљивим читаоцима периодике и упорним библиографима неће промаћи чињеница да се у часописима ова песникиња оглашавала и лирским остварењима која нису нашла места у овој збирци, као и да су поједине њене песме уистину ретко, али ипак прештампаване у зборницима и цветницима родољубиве поезије, чак и до данашњих дана (на пример, песму *Србин за Србство* у свој избор *Српске родољубиве песме*, објављен у издању новосадског *Прометеја* 1999. године, унео је Дејан Томић).

Ипак, на писање Милицу Мишковић никада није подстицало оно уверење да је поезија сигуран залог у борби са коначношћу, које ће касније, по тврђењу његових биографа, можда и најснажније мотивисати њеног брата Растка. Наиме, у деценији у којој су, најважније, настајале њене песме, Милица Мишковић је родила петоро деце – Видосаву, удату Маглић (1901-1975), Иванку, удату Коларж (1902-1987), Драгославу, удату Радуловић (1904-1980), Милену (1906-1931) и Бранимира (1909-1940). Никада се ступајући у службу, пратила је супруга при бројним премештајима, потпуно се посвећујући подизању деце. Известан период, кога се касније радо сећала, песникиња са породицом проводи у Сењском руднику, двадесетак километара од Ћуприје, у коме је њен супруг испрва био начелник, а потом и директор. Писма и дописнице које је непрестано размењивала са најмилијима била су замена за сусрете, а као успомена на боравак Надежде Петровић у малом месту уз рударско окно, остаће слика *Сењски рудник*, рађена уљем на картону 1909. године. После пензионисања Владимира Мишковића, читава породица се настањује у Цетињској улици у Београду. Спокојство убрзо прекида поро-

Милица В. Мишковић

дична жалост због смрти песникињиних родитеља, најпре оца Димитрија, а потом, уочи ратова у којима је Србија учествовала између 1912. и 1918. године, и мајке Милеве.

Вест о ултиматуму који је Аустроугарска предала Србији 23. јула 1914. године, којим је започео Први светски рат, затиче Милицу Мишковић са децом у Абацији (данашњој Опатији). О немогућности њиховог повратка у земљу преко непријатељских територија и покушајима да се поново успоставе покидане породичне везе сведочи писмо шеснаестогодишњег Растка Петровића, упућено сестри Драгици, студенту медицине, у Немачку, објављено у књизи *Растко Петровић : преписка*, коју је приредила и 2003. године публиковала Радмила Шуљагић: *Зет нам пише из Ниша да му се Мица јавила преко америчког конзула из Абације; он јој је послао новац одмах, а она му се ни до данас није јавила, те се боји да новац није примила...* Захваљујући упорности и присебности, Милица Мишковић се, за време ратног затишја, преко Италије и Грчке са децом пребацује у Београд. Године српске голготе су доба тешких губитака и за песникињу која је свом народу посветила скоро читаво стваралаштво. Убрзо ће изгубити сестре Анђу, Драгицу и Надежду и брата Владимира. Скрхана болом, ипак, успева да са најближима, последњим возом за Солун, избегне из земље. Потресно сведочанство о изгнанству представља сачувани нотес најмлађе кћери Милене, у коме је у свега 19 кратких реченица, баш као да за дуже писање није могло бити ни времена ни снаге, описана сва неизвесност њиховог путовања. Читава породица се, најзад, после лутања и размимоилажења, на окупу обрела у Француској, али тек накратко: почетком марта 1916. године кћери су смештене у један католички пансионат, а муж је распоређен на дужност у руднику угља у месту Бланзи, у источном делу централне Француске. За то време песникиња са сином остаје у Ници, где се налазе и њене сестре Зора, Јела и Љубица са братом Растком. У домовину се, у процесу репатријације, читава породица Мишковић враћа 1919. године. Станују најпре у Палмотићевој улици у Београду, а 1925. године купују кућу у данашњој Светогорској улици, где и данас живе њихови потомци.

После великих губитака, најпре кћери Милене која је умрла од туберкулозе у 25. години и сина Бранимира, преминулог у 31. години, резервног морнарског поручника и архитекте који је последипломске студије завршио код Ле Корбизијеа, уследила је и изненадна мужевљева смрт. Неутешна мајка и супруга сасвим престаје да исписује стихове. Дубоки емоционални потреси, који каткад могу и да подстакну на стварање, сасвим су угасили стваралачки занос Милице Мишковић. У зрелим годинама, она ће се књижевности, ипак, непрестано враћати, али као предани и избирљиви читалац. Читавим својим бићем посветиће се кћерима и њиховој деци, као и неговању успомене на своје почивше, до саме своје смрти, 1967. године. Сахрањена је у породичну гробницу Мишковића на Новом гробљу у Београду.

Причу о још једној песникињи чији су се стихови обистинили, јер јој је, баш као у једном поређењу из песме *Јесен*, живот протекао тихо, односећи са собом, као отргнут цвет, заувек и њену поезију, данас, као и сваку другу биографију, можемо читати из сасвим различитих перспектива: као причу о уметници чија је судбина занимљивија од њеног стваралаштва; као подсећање на још једну у низу жена које су младалачко усхићење и бављење поезијом у познијим годинама потпуно подредиле наизглед нижим циљевима; као животопис жене која је имала храброст и самосвест да у времену кад су и самосвојније књижевнице од ње проглашаване за *значајне минорне ауторе*, добро одмери јачину свог песничког гласа, али и као опомену да и наизглед кратковека песма може да траје дуже од нас.

Место сусрета

Једна песма Данице Марковић као могући тренутак преокрета мушко-женских позиција у српској поезији

Пише: Михајло ПАНТИЋ

Све више мислим о томе како добра песма у ствари налази нас, а не ми њу. У сваком случају, у питању је сусрет, тачка додира у времену и простору, чије улучење не зависи само од воље оних који се сретну, нити се узајамно препознавање може, тада, образлагати рационалним разлозима. Истински сусрет увек је у знаку неименљивости, увек доказ да се свет не може свести на узрочно-последични низ збивања, *ergo*, сусрет суспендује логику и суочава нас не само са другошћу, него и са вишим принципима. А будући да свака добра песма чува у себи траг вишег принципа – у свакој се доброј песми, у малом, крије кондензована вечност – биће заиста да песма проналази нас, али, сва је прилика, само у часу када смо спремни да нас пронађе, када смо отворени за додир, када смо у стању да је чујемо. То што желимо да сретнемо некога или нешто што ће нас преобразити, надахнути, озарити, изместити, учинити трајно будним и самоприсутним, то је део наше дубље нужности, но тиме се не потврђује ништа више од пукости самог постојања, што и није мало, довољно је већ и то да смо живи, да нас има. Тренутак пуне испуњености, међутим, и то тренутак који нас подстиче на даље стварање, долази тек у сусрету са другим. Други је увек медиј наше реализације: потврдити се у другом, стопити се са њим, или макар жудети за тим стапањем, значи оваплотити се, искупити се, уздигнути се изнад празног, неосмишљеног времена.

Поезија о томе говори врло често, на овај или на онај начин. Од ренесансних песника, касније и од романтичара, остао нам је обичај, готово правило, да песма именује или опредмећује чежњу, не обавезно љубавну, али најпре и највише управо њу; песма, заправо, што се може доказати обиљем примера, тежи да језички обликује чежњу, и да је некако надомести и неутрализује, да је преведе у вишу, божанску енергију, енергију креације. Најчешћи медиј реализације старих песника је, наравно, идеална, сањана драга, измештена у даљину, и постављена у рам рђавих околности: до ње се може или тешко, са многим препрекама, или никако (љубав се налази у стању трајне жудње, жудње *без мере*), а кад се до ње најзад некако и дође, она је или мртва или, авај! – није онаква каквом ју је песник замишљао. По тој матрици, за коју би се могло рећи да је антрополошки кодирана, написано је у светској поезији неколико десетина милиона астралних тона стихова, генијалних или сасвим неуспелих, то овде сада није тема, тема је да је поезија обликовала, у сталној мушкој жудњи, жену као повлашћено, идеализовано биће, као медиј ероса, и то у двоструком смислу, и оном плотском (као екстаза), и оном божанском (као спознаја вечне љубави). Ретко када је бивало друкчије, да се улоге замене, и да пропева женска жудња, све до модерних времена. У њима се, тек, догодила та инверзија, и показало се да се културна конвенција може донекле кориговати: песникиње су почеле да певају о идеалном, сањаном драгом, и то, рекло би се, на начин пуне слободе.

Модерна женска поезија даје обиље доказа за изречену тврдњу, посебно у словенском свету. У нашем блиском окружењу неизбежно на ум падају Елисавета Багрјана и Весна Парун, па је умесно да се запитам може ли се детектовати време када је и у простору српског језика, и на њему написане поезије, дошло до тог обрта; може ли се означити час у ком се огласио женски порив и када је мушкарац узет за предмет еротских снова. Сасвим поуздано се то никако не да̑ утврдити, али се, ипак, макар једним индикативним примером, може хипотетички одговорити на то питање. Даница Марковић, једина песникиња у чувеној *Антологији новије српске лирике* Богдана Поповића (што ваља разумети као чин естетске, књижевнокритичке легализације женске стваралачке перспективе у српској култури), између низа надахнутих, најчешће тмолих, туробно интонираних песама (прва четвртина депресивног века!) које нису оставиле равнодушним ни Матоша, ни Исидору Секулић, ни Скерлића, написала је и једну егзалтирану, звучну, осветљену песму антологијске вредности, која би могла бити узета као могући тренутак преокрета мушко-женских позиција и перспектива у српској поезији, а са врло индикативним насловом – „Сусрет“. Ево је, у целини:

Даница Марковић

СУСРЕТ

Кô млади, паганский бог,
Неодољив и сјајан
– По ћуди усуда злог
Заводљив и бескрајан –
Пришао си ми ведар,
Кроз хучну, пуну салу,
Да песми мојој, штедар,
Кô данак, предаш хвалу.

Твој топли, метални глас
Разли се плимом звучном,
И бодри, ласцивни стас
Пови се у недокучном,
Као грех оваплоћен
Античким длетом срезан;
И као звер укроћен,
Поуздан, неопрезан,

Победни поглед врели
С мојим се моћно стопи,
Да његов значај смели
Вољу ми снажну опи;
Чар кобну зрачећи вас,
Дно бића мојег таче:
У мени тад, у тај час
Нова се песма заче.

Тај се тренутак, једноставно – збио. Сви божански атрибути жуђеног бића су ту (млади, паганский бог, неодољив и сјајан, заводљив и бескрајан, ведар, са топлим, металним гласом, бодрог и ласцивног стаса – много пре Весне Парун и њене велике песме „Уснули младић“! – са недокучном кретњом, срезан античким длетом, укроћен као звер, али са очуваним зверским атрибутима, жељен, поуздан, неопрезан, надмоћан), а сам сусрет је наддетерминисан, одређен непојамношћу вишег принципа, и то у сасвим посебном амбијенту („по ћуди усуда злог“; „пови се у недокучном/ као грех оваплоћен“; „чар кобну зрачећи вас“). Поента је савршена, јер је природна и неизбежна: опчињеност сусретом, жудњом, у власти више неминовности, подстаћи се креацију, и зачети песму, што ће нас опет вратити романтизму, конкретно, Лазином стиху: „А наша деца песме су моје“, и уверењу да поезија настаје као плод надтелесног, еротског, дакле, обоготвореног сусрета, и да је његов нужан исход. Песма „Сусрет“ Данице Марковић, изванредно акцентски и лексички сложена и усаглашена, са оном емотивном тананошћу која веје из добро упослених, свезаних и надахнутих речи, из обрнуте перспективе, предочене први пут и у српском песничком искуству, обнавља сазнање да *оно најбоље у човеку*, што се може звати и поезијом, бива могуће и остварено једино у самопревазилажењу, у сусрету са другошћу, у стапању са њим. Има Даница Марковић још таквих песама, попут ране, за ову причу врло индикативне „Чежње“ из 1901. године, где се каже: „Твој мили лик ми буди/ У срцу нечисте жуди;/ Огањ ме сагорева очију твојих јасних/ – О, дај ми усне рујне/ И ходи на моје груди,/ Па бар нек згорим плимом пољуба твојих страсних“ и у којој је жудња још морално санкционисана („нечиста жуд“), да би у песми „Сусрет“, коју нисам успео да прецизно датирам (нашао сам је у књизи *Тренуци и расположења* из 1928., у циклусу „Давнашње песме“, што недвосмислено указује да је песма настала у песникињиној младости), табу ослабио, и пуном снагом објавило се питање *енигматичне фаталности* љубавног сусрета. Потешкоћа је, речју, у томе што сусрет не зависи само од нас: еротски порив је „нужан али не и довољан услов“. То што желим, никако не гарантује да ће се жеља испунити, већ је понешто, можда и све, у рукама провиђења, у милости која ће нас (или неће?), у једном часу обасјати. Утешно је то што ће нас пре обасјати уколико желимо да нас обасја, уколико, дакле, испунимо нужан услов, а много теже ће до тога доћи уколико од тога бежимо, уколико не желимо да се суочимо, најпре са собом, па онда и са другим. Када освестимо жељу, када кажемо ДА, остаје нам да чекамо, и да се крећемо. Она друга, или онај други, ће нас већ пронаћи, негде и некада, не *увек овде* и не *увек сада*, али, ипак, до сусрета ће доћи, напросто тако мора бити.

Све што нас тражи једном ће нас срести, све што тражимо једном ћемо угледати. Тако нас сусреће и добра песма, тако ме сусреће и „Сусрет“ Данице Марковић, у оној моћној понетости језика, каква се, снагом откровења, може пронаћи само у поезији, другом имену за *место сусрета*.

Повеља за Симониду Бањеглав

Поводом светског Дана књиге, 23. априла, у оквиру манифестације 46. „Дисово пролеће“, по први пут је додељена Повеља Дисовог пролећа за слепе и слабовиде песнике. Награду, која се састоји од Повеље и новчаног дела у износу од 10.000 динара, додељују Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ и Центар за визуелне уметности „Круг“. Повеља Дисовог пролећа, према оцени жирија који је радио у саставу: Слободан Николић, Слађана Лишанин и Оливера Недељковић, додељена је Симониди Бањеглав из Београда. На свечаности уприличеној добитнику награде *Млади Дис* Владимиру Стојнићу и лауреату Симониди Бањеглав, награду је уручио Божидар Плазинић, руководилац „Круга“.

Симонида Бањеглав прима повељу Дисовог пролећа од сликара Божидара Плазинића

Симонида Бањеглав рођена је 1972. године у Београду. Завршла је Факултет музичке уметности, а магистрирала је на одсеку за етно музикологију. До сада је објавила две збирке песама „Стихопатологија за одрасле“ (2007) и „Књига перспективне поезије“ (2008). Добитница је прве награде на међународном конкурсу поезије у Тузли, 2007. године, а своју поезију до сада је објављивала у бројним књижевним часописима. Живи и ради у Београду.

УКРАДЕНА ПЕСМА

Ову је песму написао најбољи песник на свету
Инспирисан и расположен у давном, сунчаном дану.
Написао ју је на папирну салвету
И заборавио у ресторану.

Салвету је однео ветар
Без гласа и буке,
Полако, метар по метар,
Право мени у руке.

Без једног јединог доказа и без иједног сведока,
Најбољи песник на свету је могао да се слика.
Мог'о је да се љути, да каже да сам стока,
Што крадем песму од њега – најбољег песника.

Ја могу ову анегдоту
Да проследим на многе адресе
Јер честа је појава у животу
Да твој рад ветар другом однесе

Досије *песник*, врста – *човек*

Пише: мр Маријана МАТОВИЋ

Владимир Копицл: Досије *Песник*, врста – *Човек*...

Промишљајући данас о некадашњем себи, ево шта је видео...

Господар Случај наметнуо му је нужност бављења неколиким различитим активностима, међу којима су се током деценија за њега понајпре лепиле уметност, књижевност, критика културе, теоретисање и есејизирање, уређивање свега постојећег... Од најраније младости, која се збивала седамдесетих година минулог века, живи у складу са једначином *уметност = живот*.

А за тадашњу новосадску, па и ширу концептуалистичку YU-дружину чији је припадник, све било је и само рокенрол и неупоредиво више од њега.

Што рече Оскар Вајлд – прва је дужност у животу заузети позу, а шта је друга још нико није открио. Песник је своју позу о којој је реч још доста давно и правовремено заузео, тако да то и није била поза, већ опуштено строга и унутар себе дисциплинована уметничка, животна и језичка збиља, којој се нема много шта ни додати ни одузети.

Дакако, има Вајлд и ону другу, мање дивљу максиму – да је искуство име које поклањамо својим грешкама. Поклањао је и он којешта, и у уметности и у животу, много тога и продао, грешком или не, али искуство је име које ради своје само кад је касно, углавном кад сване, док је младост непогрешива и тако пуна мрака који треба испунити собом.

И данас носи нешто од филинга тога испуњења, скоро налик на оно фамозно океанско осећање, као да седите у некој сувој пустињи, на некој бедној дини, а имате екстатичан осећај као да вам сâмо море, кога нигде уокруг нема, валовима засипа стопала.

Јер шта би иначе била Уметност (мада је и пустиња лепа реч у оквиру сваке поетике)?

Себе сматра заједничким чиниоцем свог уметничког и књижевног рада који такође датира од самог почетка седамдесетих година, тачније прелома шесте и седме деценије двадесетог века, када је некако требало дизајнирати један празан изнајмљен стан, баш као и свој нови живот.

Дружи се са новосадском концептуалистичком екипом чији је недвосмислени гуру био Слободан Тишма, већ тада самосвојан песник, уједно неко ко се свог песништва одриче, трагајући за нечим новим чега би се опет могао одрећи, а ту су и Мирослав Мандић, Мирко Радојичић, Марина Абрамовић, Ана Раковић и други...

После учешћа на чувеном Париском бијеналу 1971. године, свако је своје место сам тражио, већ како је ко знао, умео или желео.

Владимир Копицл, Божидар Мандић и Маријана Матовић на отварању изложбе „Најбољи свет“

Песник је почео да ради и излаже и самостално, као да је одрастао, а и брада му је већ била огромна.

Још у току и након студија књижевности, поред богате уметничке каријере градио је и књижевну.

Његово прво окњижење збило се 1978. године, збирком песама *Аер*, која је наредне године овенчана Бранковом наградом. После *Аера*, својој књижевној биографији дописује још десет поетских остварења и неколико књижевних награда. За себе је, пре две и по деценије, рекао: „Премда се доиста чини да јесам песник, никад нисам дремао у сенци илузије да се може бити **само** песник, нити ме оваква врста фах-мајсторства уопште занима“.

У његов опус спада заиста широк дијапазон књижевних и новинских жанрова, са импресивном библиографијом, ауторском и уређивачком. Угледан је преводилац савремене америчке поезије на српски језик. Данас припада кругу наших најистакнутијих песника средње генерације.

У међувремену, од некадашњег авангардисте постао је, што би се рекло, угледна званица. Активан је у политичком животу, селектор је многих позоришних фестивала, председник жирија, члан управних одбора, уредник... и томе слично...

У част богатог уметничког и књижевног стваралаштва овог истакнутог аутора, Музеј савремене уметности Војводине приредио је прошле године монографију и велику ретроспективну изложбу под називом „Владимир Копицл. Ништа још није овде, али неки облик већ може да му одговара...“

А ове године добија, како сам каже, нови психо-подстрек у виду Дисове награде за 2008. годину. Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ му тим поводом објављује збирку песама „Совин избор“, а посвећује му и 39. број часописа „Дисово пролеће“.

А Песник и данас на све то каже – „Моје *име* је моја уметност“.

Укратко: Владимир Копицл – то је То.

(Изговорено 13. маја 2008, поводом отварања изложбе *Најбољи свет*, у Дому културе у Чачку)

Дис, ја и Империја

Даме и господо, драге колеге, пријатељи, пре него што пређемо на славље, да прво мало размотримо како би данас требало читати знаменити Дисов стих *Пијемо нас неколико йройалих људи / И йолусвеш*.

Погледамо ли само у себе, то јест само у тај стих – то је нејасно, као што и треба да буде, као свака ствар поетска, језичка, дакле, заустављена у језику, а недовршена ван читања – које је језик Другог. Вечита као објекат и вечнија од објекта, семантички заокружена да измиче, да буде трајно страна сваком створу који само чита, само понавља читано. Сваком ко би само да живи по неком већ датом испису, некој тапији моћи, а не да ствара и пише преко сваког диктата.

Погледамо ли, међутим, око себе – све као да је јасно и свако ко данас стварно пише, па о том писању и мисли, из одраза у очима своје већинске (не)посредне околине, дакле из саме постхумане, аналогно-дигиталне еманације духа постмодерног Спектакла на нашем транзитивном терену, чита тај Дисов стих овако: *Пишемо нас неколико йройалих људи и йолусвеш*.

J је ту прешло у *Ш*, а ми у кондиционал.

Тако би хтело Тржиште, та наша нова стварност која никада не спава и не сања, која од тела Уметности види само производ, нуспродукт биомасе, транзицију у Профит.

Они нам отуд кажу да писање је посао, да написано не служи, сем ако служи Ничему, то јест самој Потрошњи, корисно бескорисној. Кажу да ми смо, тако, само сами са собом, са собом као не-објектом и ретким читаоцем коме није до читања као масовног стања. Кажу да писање је само оно што је масивно, масовно, што наговештава тираж, упосленост машина, активизацију ресурса и посвемашњи обрт у коме Исто се обрће као Исток и Запад. Где стално нешто се врти, обрће, премеће, нека вечита зима која не зна за пролеће: постсадржајни романи, некакви мемоари, осакаћени фељтон, pulp-pop брендиран превод из paperback клоаке или трансгралски смор с псеудо-духовне траке.

Директор чачанске библиотеке Даница Оташевић уручује Дисову награду Владимиру Копицлу

А лажу, браћо, лажу, и то из пуке потребе, понекад и из незнања.

Јер, не знају да, што рече брат Езра Паунд: „Није *усура* св. Трофима / Ни светог Иларија *усура* дала није, / Од усуре рђа длето хвата / Запуштају се вештина и вештак / И труне конац у разбоју“. А ми бисмо, тако и по таквима, требали да избришемо своје поетско данас, свет што сјаји у нама, по налогу те *усуре*, тј. профита – српски речено, зато што нам поезија, наводно, више није тржишно конјуктурна, а можда ни неком по вољи.

Зашто?

Или – зашто није?

Па, некако је директна, инстант читљива, неразливена и неублажена, не погодује диктату неусмереног конзумеризма са смером. Неисплатива је, јер тражи мање времена него новца, мање Донатора него Дара. Пријемчива је, јер носи инстант дејство па тако не тражи ни ПРеносника ни неки екстерни ПРограм. А уз то се може преносити и Орално, дакле непосредно, без интерфејса Моћи, Знања, Тумачења или Потребе, који су у сваки актуелни нам интерфејс већ увелико уграђени, као вирус у грип.

Дис каже – *То је онај живош, где сам йао и ја* – и ту се ништа није променило, сем што нема Диса. Али зато имамо Диса уграђеног у оно неизбрисиво Велико Несвесно нас самих и наше културе, и великих неухватљивих домашаја оне неухватљиве Друге воље и воље за Друго која у нама *можда сйава*. Али се можда и буди понекад, увек са очима *изван сваког зла* или њему упркос, због чега смо се, верујем, овде и сабрали.

Ми смо сведоци те воље коју не знамо и коју зато изговарамо кад пишемо и пијемо – макар и воду или сопствени дах. Кад дишемо и плешемо – полусветски и светски – да би Друга воља, Воља за незнано била с нама, макар на трен, или колико потраје стих, строфа, песма, загрљај. Тај загрљај је с нама, када смо ми са нама, а да то увек и не знамо – и то је поезија.

Ко је песник тај зна да ништа није тек *с нама*, јер песник – то је то *са*, та мала, никаква копула, та тако велика спона, која се са свим сложи, као ветар са песком и као вода с огледалом.

Баш као што давно, пре неких 40 година, рече један мој драги колега и учитељ: „Ја сада лупам и ја сам сада сасвим избезумљен!“ Али то не значи да лупам по погрешном добошу, нити да ту нема ритма и музике. Музика је тако и започела, а наше је да се она настави. Да је чујемо и да се у њој чујемо.

Надам се да смо се чули и хвала вам на пажњи, на овом признању коме би се свако радовању рад радо радовао.

Тако се и ја радујем, јер то је посао песника.

С Дисом или због њега – живели!

Владимир Копицл,
Чачак, 23. мај 2008. године

Плач насушни

Пише: Драган ХАМОВИЋ

Пред Дисовом бистом у дворишту Народног музеја у Чачку, 22. маја 2008. године: Драган Хамовић и др Горан Максимовић (слева на десно)

Не могу да кажем да ми није начас лакнуло, једном, када сам прочитао признање српског песника чије је име синоним за верност лирском позиву, а који је дотад исписао силесију суверене лирике, да је пред сваком новом песмом имао „несавладиво осећање" да му је то прва песма и да се тим послом није раније никада бавио. Поезија непрестано кружи око почетака, око нулте тачке, обитава „у плодном крају старога незнања", што певаше онај кога оличава ова биста, у чијој сенци говорим, и за њен бронзани слух колико и за присутне грађане.

Док сведочи час у којем јесте, песма се, по некој својој неминовности, повезује са часом почела, силом језичког медијума што је потискује, у димензијама трајања и простирања, с ове на ону и с оне на ову страну. А можда је то управо сила њене свагдашње, неухватљиве сврховитости, мада је, вишеструко гледано, крајње некорисна. Други модерни песник свој позив напросто је описао као чувара извора живе речи. Тиме што је реч надлична, утолико се свакога личније тиче. То што носи мелодију и пртљаг, рецимо, српског језика, тиме је поузданије да из живога потиче. Опасани смо границама нашег језика на исти начин како нас одређује поглед са прозора наше родне куће. У основном призору и звуку. Из дома одлазимо, без своје куће можемо и остати, али она је срасла с нама и када за њу не знамо или нећемо да знамо. То је ропство без којег не бисмо били то што јесмо, без којег смо скоро ништа.

Недавно сам негде прочитао исказ обновљене поетичке тежње за стварањем неке врсте глобалистичке поезије, која би се, тиме што би разбила „стеге изолације матерњих језика и матичних култура", померила с маргине, постала ефективније присутна. То је разумљиво хтети, али да је то могућно остварити, већ би ствар била давно решена на општу корист. Бег је човечанско опште место, само се велики изговори смењују. А узмицање је увек прво решење које нам, у невољама, пада на памет. И рече мудри песник модерне Александрије: „Као што си свој живот овде прођердао, у овом тако малом куту, / страћио си га и на целој кугли земаљској."

Шта вреди за живот вреди и за *језик*. То је онај језик где сам пао и ја. Нема потребе даље, за ову прилику, развијати метафору језика као дома, крова и заклона, и тако даље, по линији дубинске аналогије. У своме смо језику *међу својима*. Данашњим и давнашњим. А у ономе битном нисмо туђи ни туђима, у томе по чему смо деца једнога, општег оца, браћа и сестре по истоме задатку и удесу. Поклоници модерног мита о Одисеју, уживаоци приче о одрицању од свога дома (и онога што уз дом иде), често забораве да се тај присилни бескућник кући враћа и тамо смирује, покрај жене и сина. „Само једно место на свету се зове дом", тако пева, у слободном преводу на српски, један рокер из региона.

Поезија је заиста слаба и безвредна појава, ако није подупрта свеколиком претходницом. Тако смо и ми данашњи (скрајнути и самоскрајнути) песници утолико обезбеђени стога што смо, из дубине, из подтекста, подржани и Дисовим тужним гласом и толиким гласовима савременика, предака и наследника. У таквој заједници, у таквом хучном сагласју, који сеже до почетака, до нулте тачке и прве покретачке силе, поезија распростире своје неисцрпно смислено подручје.

Откако је, пред излазом из подземља, митски певач погледао унатраг - песма је освртање, силазак низ прошлост и сећање. „И спуштам се, дуго идем кроз редове успомена", пева онај што је у овај језик пао у Заблаћу. „То је песма мојих дана и часова и прошлости, / То је песма стара, тешка, једнолика ко кукање." Познао је Дис, *са нимало знања и без своје воље*, у тужбалици песму најстарију. Њена га је мелодија очарала да он њоме чара и нас, досад и довек. Празвор песме је у простом, насушном плачу. Плач је прво и последње наше оглашење. Стога је прави песник на песму приморан, као што нико не плаче задовољства или доколице ради. Зато је почетак сваке нове песме чистина, гола ледина, стање самозаборава пред силазак у присећање и прасећање. Тако смо пред песмом увек почетници и наново зазиремо од поновног силаска доле. А ни успон ка песми није лак нити безбедан.

Одјеци ишчезлог времена

(Владимир Стојнић, *Време се завршило*, Градска библиотека „Владислав Петковић Дис", Чачак, 2008)

Пише: Предраг ПЕТРОВИЋ

Прва збирка песама Владимира Стојнића доноси поезију богате лирске имагинације која се од чулног доживљаја света креће ка надстварном, ка ономе што остаје после катаклизмичког распада временских и просторних координата стварности. Различите су могућности искорака у надстварно у Стојнићевој поезији. Од слутње и интуиције, израженог сензибилитета за „говор" тишине и ћутања, до позивања на искуство савремене физике која се својом загледаношћу у структуру материје и космоса одавно приближила метафизици. Претварање чулног доживљаја света у метафизичко ослушкивање надолазећих есхатолошких дрхтаја чини Стојнићеву поезију отвореном за одјеке једног богатог књижевног наслеђа – од библијских књига до поезије Владислава Петковића Диса и Миодрага Павловића.

Састављена од четири циклуса, при чему први *(Северни зид)* и последњи *(Јужни зид)* функционишу као промишљени

Владимир Стојнић и Предраг Петровић на промоцији награђене збирке „Време се завршило", април 2009. године

композициони оквир, збирка *Време се завршило* испевана је у слободном стиху, елиптичним језиком који изражава немир лирског субјекта пред драмом стварности. Док уводна и завршна песма сведеним, телеграфским стилом повремено образују својеврсни каталог речи изговорених између две надолазеће тишине, лирске минијатуре у централном делу збирке добиће повремено сонетну форму (у песми „Тишина у стану бр. 14") или, пак, занимљиве покушаје експериментисања са строфичном организацијом песме која искушава читаочеву рецепцију („У три корака до Дијамона: девет видљивих и једна невидљива строфа").

Песничка стварност Стојнићеве збирке обеспокојава постапокалиптичним визијама у којима анђели грејају руку над запаљеним кантама а речи пророка исписане су на етикетака празних пивских флаша. Онтолошки распад света у сагласју је са истрошеношћу старих песничких симбола који више не могу да изразе језу новога доба. Тренутак у коме настаје Стојнићева поезија гранична је ситуација одређена као време „између рађања *речи* / и умирања *предмета*". У свету који се постепено али драстично дематеријализује остају само одјеци ишчезлих ствари и гласова који језиво одјекују. Док циклус *Звукови* варира различите могућности поимања времена – од пустовског трагања за прошлошћу до препуштања лирског субјекта самозаборављу, други лирски круг, *Одјеци*, почиње визијом судњег дана када време престаје да било шта значи, а песничке слике се грубо постапокалиптичних симбола савременог доба у коме поезија постаје „вертикално написаних речи / у белој тиранији".

Збирка *Време се завршило* Владимира Стојнића представља почетак песничког времена свога аутора чији самосвесни и особени литерарни израз тек налази своје место у нашој савременој поезији.

ПОЕЗИЈА

ослобођена крв
без граница
у простору како лебди

сумрак јесењег поднева
у који би поново ушао
али је само у теби и нигде више?

мрља од уља
на бензинској пумпи
негде у пустари?

време глуво и бучно
које протичући стоји
стојећи протиче?

слобода која прождире
слободу која прождире
слободу која прождире...

звезда од костију
рођена у земљи
нечијем небу?

вертикално написане речи
у белој тиранији.

Духовни каталог српске поезије

Пише: мр Маријана МАТОВИЋ

У граду са богатим књижевним наслеђем, у коме се упорно и гласно изговара и негује поетска реч, у првим поратним годинама као да се заборавило на великог суграђанина и песника Владислава Петковића – Диса. Трагајући за оним поетским вредностима које ће, унеколико, бити истоветне општем одушевљењу у ком се са запостављањем прошлости прећуткују и заслужни људи, сви они који су били одани поезији више су о Дису размишљали него што су о њему говорили. И требало је да прође више од десет година па да упорни убеде обазриве да је Дис значајно име наше књижевности. И да треба оживети успомену на трагичног човека и великог песника, једног од оних који су морали да поднесу многе неправде, којима је почесто било тешко да ураде оно што су други чинили олако, и којима је ускраћивано признање заслужено кроз одрицање... (из непотписаног уводног текста „Дани поезије и пријатељства“, објављеног у првом броју листа *Дисово пролеће*, Чачак, 16. и 17. мај 1971, стр. 1).

Овако су се на страницама првог броја листа „Дисово пролеће“, штампаног поводом осмог „Дисовог пролећа“, ентузијасти и поштоваоци Дисове уметничке фигуре залагали за оживљавање сећања на овог „књижевног изгнаника“ и његов коначни повратак *међу своје*, далековидо сагледавајући величину и значај једног од највећих и најтрагичнијих имена српске поезије. Ипак, био је то само наставак идеје коју је још 7. маја 1933. спровело Друштво за унапређење Чачка и околине организовањем концерта у сали хотела „Крен“ и пригодним предавањем уваженог гимназијског професора Саве Ристановића „у спомен поч. Владислава Петковића – Диса, песника – Чачанина“, објављеног у недељном броју *Чачанског гласа* 28. маја 1933. *Чачански покрет* је 14. маја 1933. објавио дужи текст Синише Кордића „О поезији Владислава Петковића Диса“, али, после ових откривалачких написа, Дисово име ће на свој симболични повратак у завичај чекати још 25 година...

Прва послератна свечаност Дису у спомен приређена је 14. децембра 1958. године у дворишту Народног музеја у Чачку, када је откривена песникова спомен-биста, као наговештај дуговеке песничке манифестације, назване по трагичном песнику и најлепшем годишњем добу, која ће и званично заживети шест година касније.

Приредба првог „Дисовог пролећа“ у организацији Градске библиотеке и Радничког универзитета уприличена је 13. априла 1964. године пред Дисовом спомен-бистом и од тада, ова јединствена песничка светковина у организацији Градске библиотеке непрекидно траје већ 46 година, доводећи у жижу интересовања не само Диса, већ и значајне јужнословенске песнике који су следили Дисовску поетску нит – по једног савременог, најчешће српског, а ранијих година, али у много мањој мери, и македонског, хрватског или словеначког песника.

Ову угледну манифестацију, коју је Скупштина општине Чачак 7. јуна 2006. прогласила сталном манифестацијом у области културе од значаја за Општину Чачак, традиционално прати и богата издавачка делатност – едиције „Књига госта“ и Токови“, каталог изложбе посвећене главном госту „Дисовог пролећа“, односно добитнику Дисове награде, и лист „Дисово пролеће“, који ове, 2009. године, излази по 40. пут...

Лист „Дисово пролеће“ 1971–2009.

Издавачка делатност „Дисовог пролећа“ покренута је објављивањем есеја Радомира Константиновића „Дис“ и првог броја „Дисовог пролећа“, штампаног поводом осмог „Дисовог пролећа“, одржаног 16. и 17. маја 1971. године. Од самог покретања до данас, лист, тематски посвећен песнику – лауреату, али и песнику чије име носи, публикује се једном годишње, у другој половини маја, у седмици када је и главна свечаност. Излазећи редовним годишњим ритмом пуних 40 година, ова публикација специфичне физиономије је не само верни хроничар свечаности коју прати, већ и незаобилазна референсна литература за изучаваоце Дисове биобиблиографије и савремене српске поезије, те досадашњих 40 бројева представљају драгоцени духовни каталог српске поезије.

Првих 26 бројева (1971-1996), обима 8 страна, штампани су на формату А3. Свака насловна страна, поред уводног слова награђеног песника, доносила је Дисову фотографију или карикатуру, са једном од Дисових антологијских песама и програмом мајске песничке светковине. Основна концепција првих 26 бројева, у бити задржана до данас, била је да гост „Дисовог пролећа“ врши избор песама за средњу страну, писца предговора и даје интервју за лист. Уз фотографију лауреата са факсимилом својеручног потписа, објављивана је беседа лауреата, интервју и биобиблиографска белешка, док су остале прилоге предлагали чланови организационог одбора, задужени за издавачку делатност. Поред носећих текстова о стваралаштву награђеног песника и непознатих или мало познатих детаља о Дисовом кратком и трагичном животопису, редовно се објављује и кратак програм манифестације, детаљније објашњен унутар листа. Последња страница омогућавала је да се чује и глас младих чачанских песника, па су Одбор Дисовог пролећа и Градска библиотека од петнаестог „Дисовог пролећа“ први пут расписали књижевни конкурс за најбољу песму младог песника са подручја чачанске општине. Први бројеви ликовно су опремљени фотографијама, репродукцијама слика и вињетама познатих чачанских ликовних уметника Грујице Лазаревића, Драгана Ћирковића, Петра Бабића, Бранка Трифуновића, Небојше Бежанића и других.

Издавачи су били Заједница културе Општине Чачак, Одбор Дисовог пролећа и НИП „Чачански глас“, потом Градска библиотека и Одбор Дисовог пролећа, касније само Градска библиотека. Први главни и одговорни уредник био је Драгољуб – Лека Обућина, а потом се као уредници потписују Милан Ђоковић, Радован М. Маринковић, Владислав Поповић, Љубомир Марковић, Миладин М. Вукосављевић, Ангелина Маричић, Марија Орбовић, Радојко Николић и Даница Оташевић. Редакцију листа чинили су, поред библиотекара, истакнути ствараоци Чачка, а штампан је у чачанском „Литопапиру“.

На страницама „Дисовог пролећа“ афирмисали су се кроз рубрику *Књижевна омладина Градац*, која је касније мењала назив у *Млади чачански песници, Чачански песници, Руковет стихова чачанских песника, Песници у завичају, Распевана младост*, а од 9. броја (1979) названу *Са књижевног конкурса* многи млади аутори, награђени на традиционалном конкурсу за најбољу збирку песама са подручја чачанске општине. Од броја 10 (1980) уведена је рубрика *Првенци*, са одабраним стиховима и прозним саставима чланова литерарних секција основних и средњих школа са подручја чачанске општине. Странице „Дисовог пролећа“ биле су отворене и за младе песнике других градова.

Од 15. броја (1985) уведен је и књижевни конкурс за најбољи есеј о Дису који ће постати традиционалан, те се од овог броја објављују одломци из најбољих радова.

Значајан простор припада написима о Чачку, историјату и активностима Градске библиотеке, завичајним ствараоцима из ближе и даље књижевне прошлости, а редовне рубрике, почев од првог броја, су летопис *Дисово пролеће*, од 10. броја под називом *Од пролећа до пролећа* и *Песници (Учесници) Дисовог пролећа 1964-* , која је проширивана са сваким новим „Дисовим пролећем“, а од броја 22 (1992) устаљује се назив *Летопис*.

Странице појединих „Дисових пролећа“ постаће и *Незаборавник* за преминуле госте „Дисовог пролећа“ и *Завичајни помeник* за књижевне ствараоце из Дисовог завичаја, као и запослене у Библиотеци, пресељене у сећања.

Потпуно нову ликовно-графичку опрему, а делимично и концепцију, лист добија почев од 27. броја, објављеног поводом 34. „Дисовог пролећа“ (1997).

Мањег формата (30 x 23,5 cm), али на знатно повећаном броју од 26 страна, лист „Дисово пролеће“ смешта се у чвршће, квалитетније корице у боји. Унутрашње странице такође су потпуно редизајниране.

Прве странице и даље заузима интервју са гостом „Дисовог пролећа“, употпуњен избором фотографија. Следи биографија са одабраним стиховима лауреата, такође илустрована фотографијама, избор из поезије са својеручним песниковим потписом, критички осврти на награђену поезију, текстови о Дису, завичајним књижевницима, беседа песника и реч критичара са претходног „Дисовог пролећа“. У последњем делу објављује се приказ збирке песама награђене на конкурсу „Дисовог пролећа“ у претходној години, објављене у едицији „Токови“, а потом избор песама из рукописа награђеног те године. Следе награђена песничка и прозна остварења, награђена на конкурсу за ученичке литерарне радове. Број затвара *Летопис* – активности Градске библиотеке између претходног и текућег „Дисовог пролећа“.

На задњој корици штампа се програм завршних свечаности текућег „Дисовог пролећа“, преглед издања Градске библиотеке или пригодан текст.

Од броја 27, дизајн и штампа „Дисовог пролећа“ дело су „Графике Јуреш“ из Чачка.

Од броја 28 (1998) лист ће на знатно повећаном броју од 38 страна, поред устаљених рубрика, доносити опширнији интервју, текстове критичара о награђеној поезији, аутопоетичке текстове лауреата, беседе лауреата и критичара изречене претходне године, све већи број прилога чачанских аутора, као и сарадника из других градова, углавном илустроване факсимилима непознатих докумената и фотографијама Диса и његове породице, написе о новим издањима Дисових дела, вредновању његове поезије некада и сада код нас и у свету, уз традиционално праћење свих конкурса и годишњица Библиотеке и Чачка.

Као сведоку трагичне судбине српског народа на прагу 21. столећа, посебно место припада ванредном, ратном издању „Дисовог пролећа“, објављеног у мају 1999, исте године када је новоустановљена Дисова награда додељена Браниславу Петровићу као њеном првом добитнику. Скромније опреме, ратни 29. број, формата А4, штампан је у црно-белој техници, на 14 страна. Поред написа о Дисовом животу и његовој родољубивој поезији, чачански библиотекари пишу о знаменитим завичајним личностима и новим издањима Библиотеке, као и активностима у ратним условима. Број је графички опремио Зоран Јуреш, а штампала Штампарија „Бајић“ у Чачку.

Стога је наредни, 30. број (1999), до сада једини објављен у октобру, а „Дисово пролеће“ обележено у јесен. Овај број карактеристичан је и као први у непрекинутом низу свих досадашњих бројева на чијим ће се предњим корицама наћи фотографије добитника Дисове награде. Концепција садржаја није се битније мењала, задржавши постојеће рубрике, али са знатно богатијим *Летописом*.

Сва „Дисова пролећа“ од 1971. до 2008.

Заједно са манифестацијом, растао је и богатио се и лист. Од 31. броја (2000), на унутрашњој страни предње корице објављује се образложење жирија за доделу Дисове награде, фотографија лауреата и факсимил рукописа изабране песме. На првој и последњој страници је фото-приказ најзначајнијих манифестација текућег „Дисовог пролећа“, а затим следе уобичајени прилози. Од 33 броја (2002) број страна се повећава на 42, 34. број (2003), објављен поводом јубиларног, 40. „Дисовог пролећа“, излази на 46, док 39. број (2008) достиже обим од 50 страна.

У сваком броју написе о госту Дисовог завичаја и Дисовој поезији потписују угледни књижевници, књижевни историчари и критичари: Мухарем Первић, Радомир Константиновић, Божидар Ковачевић, Јован Христић, Велибор Глигорић, Милован Витезовић, Гојко М. Тешић, Зоран Гавриловић, Бранислав Петровић, Стеван Раичковић, Драгутин Стефановић, Бранко В. Радичевић, Миливоје Марковић, Милан Ранковић, Војислав Илић, Димитар Митрев, Радојица Таутовић, Радомир Ивановић, Миодраг Павловић, Ђорђе Поповић, Бранимир Бошњак, Мића Данојлић, Владета Јеротић, Драгиша Витошевић, Никола Кољевић, С. Љубисављевић, Слободан Ракитић, Никола Милошевић, Мирослав Егерић, Радивоје Микић, Јовица Стојановић, Милка Лучић, Милослав Шутић, Саша Јеленковић, Радослав Петковић, Горан Петровић, Стеван Тонтић, Васа Павковић, Александар Јовановић, Владета Коларевић, Василије Крестић, Борјанка Трајковић, Гојко Божовић, Новица Петковић, Ратомир Дамјановић, Александар Ђурић, Драган Хамовић, Бојана Стојановић-Пантовић, Михајло Пантић, Ненад Шапоња, Милан Орлић, Јован Делић, Здравко Јагодић, Војислав Карановић, Ненад Милошевић, Станиша Војиновић, Божидар Јововић, Светлана Шеатовић-Димитријевић, Милосав Мирковић, Ненад Милошевић, Саша Радојчић, Драго Ручнов, Милан Ђорђевић, Бојан Чолак, Радивоје Петровић, Зорица Хаџић, Ален Бешић, Богдан А. Поповић, Младен Весковић, Марјан Чакаревић, Слободанка Пековић, Горан Максимовић, Срђан В. Стојанчев, Предраг Петровић и други.

Занимљивим прилозима о Дису и другим знаменитим именима чачанског краја оглашавају се професори, књижевници, новинари и други културни посленици Чачка: Арсен Секулић, Миодраг Јаћимовић, Миломир Петровић, Александар Јовановић, Милован Урошевић, Милан Ђоковић, Бранко Кукић, Радован М. Маринковић, Миладин М. Вукосављевић, Драгослав Грбић, Љубомир Марковић, Момчило Тешић, Радул Марковић, Александар Ристовић, Бранислава Малтез, Драгољуб Вучићевић, Миле Мојсиловић, Ангелина Маричић, Миленко Пајић, Ранко Симовић, Јелена Ковачевић, Даница Оташевић, Радош Ж. Маџаревић, Грујица Лазаревић, Синиша Дилпарић, Владан А. Василијевић, Витомир Ћаловић, Радојица Петровић, Радивоје Бојовић, Милен Алемпијевић, Бошко Ћаловић, Владан Матијевић, Зорана Бојовић, Тихомир Левајац... За откривање непознатог о Дису и другим значајним личностима завичајне баштине, као и приказе активности и нових издања Библиотеке, заслужни су чачански библиотекари: Биљана Николић, Марија Орбовић, Милица Баковић, Маријана Матовић, Даница Оташевић, Оливера (Вуксановић) Недељковић, Бошко Обрадовић, Богдан Трифуновић, Наташа Поповић, Мирко Дрманац, Биљана Мијаиловић и Дубравка Илић.

Као једно од главних обележја песничке манифестације Владиславу Петковићу Дису и савременој поезији у част, у којој су током вишедеценијског трајања учествовали сви значајнији песници 20. века, лист „Дисово пролеће“ на најбољи начин потврђује да се у Чачку *упорно и гласно изговара и негује поетска реч*. И да су дани месеца маја – *дани поезије и пријатељства*.

Кроз *Токове*

Пише: Наташа ПОПОВИЋ

Незаобилазна је потреба човека да прати савремене токове, кретања и дешавања у свом окружењу, промене којима је свакодневно изложен. Дар да се прикаже тренутак у свеопштем протицању поверен је само реткима. Неки тренутку додају боју, други му намене облик, неки због тренутка напишу цео роман, а други оставе по који стих.

Едиција *Токови* нашла је свој израз у поезији и, захваљујући бројним инспирацијама младих аутора, успешно траје већ 30 година.

У оквиру традиционалне манифестације „Дисово пролеће“, 16. по реду, Градска библиотека, у својству издавача, 1979. године покреће едицију *Токови*, намењену публиковању прве необјављене збирке анонимног аутора. Идеју за настанак едиције која ће пратити, али и надаље подстицати песничко стваралаштво младих, као и сам назив *Токови*, дао је Љубомир Марковић, тадашњи управник Градске библиотеке. Миливоје Марић, академски сликар из Чачка, израдио је знак едиције.

Од 1979. године до данас, у едицији је објављено 27 збирки песама које, заједно са именом свог аутора, по први пут излазе из анонимности. *Трагове, Раскрића, Погрешну прогнозу, Склупчане гласове, Водени цвет* и бројне друге збирке пропратили су током година у својству уредника Љубомир Марковић, Братислав Јевтовић, Милан Мартиновић, Марија Орбовић и Радојко Николић. Од 1998. године уредник едиције је Даница Оташевић, садашњи управник Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“.

Едиција *Токови* произашла је из конкурса за прву необјављену збирку. Услов је да аутор нема штампану књигу, да се на конкурс јави у назначеном року и под шифром достави свој рукопис. Градска библиотека и Одбор „Дисовог пролећа“ сваке године (у фебруару или марту) расписују конкурс и именују жири чија се одлука о првонаграђеној збирци саопштава на завршним свечаностима „Дисовог пролећа“ (у мају). Награда аутору је штампање збирке, а од 2003. године установљена је плакета „Млади Дис“.

Конкурс је у више наврата мењан и допуњаван, како у погледу година старости аутора, тако и броја песама које треба приложити за учешће. Много значајнија измена у конкурсу тиче се његове просторне димензије. Док почетак едиције *Токови* прати и бележи само песничко стваралаштво младих Чачка и околине, од 1984. године конкурс прераста оквире чачанског краја, те обухвата лучанску и горњомилановачку општину. Право учешћа на конкурсу од 1986. године добијају сви аутори са територије Србије ван покрајина. Већ наредне, 1987. године, конкурс је отворен за све који не желе да остану изван *Токова*. Број рукописа који су чекали да постану збирке видно је растао, а задатак жирија постајао све тежи. Док је на први конкурс приспело свега седам рукописа, у оквиру 32. „Дисовог пролећа“, 1995. године, забележен је рекордан број приспелих рукописа-збирки, чак 83. Занемарљив је број година када рукописи нису задовољили критеријуме жирија, те је награда изостала – 1981, 1985, 1987. и 2000. године нису проглашене победничке збирке.

Први књижевни конкурс оглашен је у локалном листу *Чачански глас*, 16. марта 1979. године. Касније је оглашаван у *Политици, Гласу српском* (Бања Лука), на *Радио Чачку* и сајту Градске библиотеке. Данас је конкурс доступан и путем других бројних медија.

И ове, 2009. године, у оквиру 46. „Дисовог пролећа“, расписан је традиционални конкурс за рукопис за прву песничку збирку написану на српском језику. Право учешћа на конкурсу за Награду „Млади Дис“ у едицији *Токови* имају аутори до 31 године старости, који своје рукописе доставе на адресу Градске библиотеке под шифром. Организатор је од 2003. године ограничио године учесника (31), руководећи се чињеницом да је Владислав Петковић Дис своју прву збирку *Ушопљене душе* објавио 1911, када је и сам имао 31 годину.

Дису и поезији у част, први *Токови* потекли су тачно пре 30 година. У оквиру 16. „Дисовог пролећа“, 1979. године, једногласном одлуком жирија награду и прво место у едицији понео је рукопис под шифром *Без трага*. Своје *Трагове* у *Токовима* заувек је оставила Бранислава Малтез из Чачка. Овом збирком едиција је заживела и наговестила њен даљи поетски ток.

Међу рукописима приспелим на конкурс наредне године (укупно шест), шифра *Постхумно* освојила је прву награду. Шифра је открила *Епитафе* Добривоја Робајца из Пријевора и сазнање да се збирка објављује постхумно, две године након трагичне смрти аутора. Рукопис књиге припремили су и упутили на конкурс његови пријатељи.

На 18. „Дисовом пролећу“ (1981), награда за најуспешнију збирку песама је изостала.

Међу четири рукописа, жири се 1982. године определио да своје гласове упути рукопису под шифром *Цифра 46*. Тако су захваљујући *Токовима* постала позната *Раскрића* Миодрага Марковића из Чачка.

На адресу Градске библиотеке, у данима одржавања 20. „Дисовог пролећа“ (1983) стигло је осам рукописа. Награда је припала збирци *Оглашавање пчела* Миладина Вукосављевића из Љубића код Чачка, под шифром *Међулушко благо*. Године које су уследиле доносиле су нова имена, песнике садашње и будуће.

На 21. „Дисовом пролећу“ (1984) награђена су *Приближавања* Невенке Мосић из Лучана, под шифром *Јефимијин вез*, док је по оцени жирија, 1985. године, награда по други пут изостала.

Токови настављају да афирмишу песничко стваралаштво младих. На новом конкурсу прегледано је десет рукописа, а победником је те године проглашен Ратко Марковић Рићанин из Београда за збирку песама *Међа*, која је на конкурс стигла под шифром *Скерлићева стаза*.

Проширењем конкурса, 1987, са правом учешћа аутора ван граница Србије, број приспелих радова је порастао. Иако је пред жиријем било чак 27 рукописа, није проглашена победничка збирка.

Следећа година донела је ново име у едицији. На седмом месту нашле су се песме из збирке *Корени и корови* Радослава Вучковића из Сврљига, чији је рукопис носио шифру *Горопцвет*.

Година 1989. је у знаку обележавања 140 година постојања Градске библиотеке и десет година трајања *Токова*. Традиција неговања песништва младих настављена је расписивањем новог конкурса. Прегледани су сви приспели рукописи, а најбољим је проглашен *Дечак лажљивац*, рукопис настао на одслужењу војног рока. Шифра је открила име аутора Владимира Димитријевића из Чачка, а збирка је у едицији штампана под називом *Крчази сенки*.

На наредном конкурсу, у конкуренцији осам радова, најуспешнијом је проглашена збирка *Ватре луталице* Снежане Ковачевић, ученице чачанске Гимназије.

Летир, Драинац, Сунцовења ... само су неке од шифри под којима се крило 46 рукописа пријављених на следећем конкурсу. Године 1991. награђена је збирка *Погрешна прогноза* Живорада Недељковића из Подунаваца код Краљева, а на предлог жирија, исте године штампане су још две збирке песама: *Божури на запису* Живорада Котлајића из Штулца (Врњачка Бања) и *Доњи свет* Бранислава Чегањца из Ивањице, који су и раније објављивали стихове и прозу.

Едиција *Токови* је затим обогаћена *Душом и пленом*, збирком песама Владете Коларевића из Брезовца (код Аранђеловца), чији је рукопис био у конкуренцији са још 60 наслова.

Пред жиријем се наредног пролећа (1993) нашло 63 рукописа. Награда је припала збирци *Пропасти Ауроре* Велише Јоксимовића која је истовремено награђена на конкурсу Књижевне омладине Србије. По избору аутора, књигу је штампала Књижевна омладина Србије, те је тако ова збирка остала незабележена у *Токовима*.

За едицију *Токови*, 1994. године бира се нови наслов. Песме сакупљене у збирци *Тело* Милана Лукића из Бајине Баште једногласно су проглашене најбољима.

На конкурс, који је по први пут оглашен у *Политици*, стигло је 1995. године чак 83 рукописа. Те године награђен је Милен Алемпијевић из Чачка за збирку песама *Склупчани гласови*. Рукопис је на адресу Библиотеке приспео под шифром *Мистично купање*.

Жири је 1996. године награду доделио Оливери Вуксановић из Чачка за збирку *Водени цвет*, под шифром *Амхерст*. Исте године *Токови* славе 20 година постојања.

Градска библиотека дугује велику захвалност појединим радним организацијама које су помагале њено издаваштво, у првом реду, књижарском предузећу „Просвета“ и графичкој фирми „Литопапир“ из Чачка. Од 1996. године збирке за едицију штампају „Графика Јуреш“ и Штампарија „Бајић“, такође из Чачка.

Токовима је потврђено песничко стваралаштво младих. У међувремену су поједини аутори постали чланови Удружења књижевника Србије и објавили по неколико нових збирки.

На 34. „Дисовом пролећу“ (1997) победник је одлучан између 31 рукописа. Збирка *Речи речи*, приспела под шифром *Логос*, донела је Миодрагу Рибићу из Београда прво место на конкурсу, а 17. у едицији.

Следећег пролећа, рукописа је било много више, 53. Из њих се издвојила *Истина*, шифра будуће збирке *Уиће времена* Бранка Крстића из Чачка. Жири је исте године предложио и штампање збирке песама *Предсмртне почаспи* Миће Миловановића, такође из Чачка. Због недовољних материјалних средстава, рукопис није штампан.

Под називом „Са очима изван сваког зла“ почело је 36. „Дисово пролеће“ (1999), које је по први пут одржано у јесен. Бомбардовање је прекинуло ову традиционалну манифестацију, па је „Дисово ратно пролеће“ уместо у марту, одржано у октобру.

Упркос таквим околностима, *Токови* нису прекинути. На конкурс је до 1. септембра пријављено 32 рукописа. Аутор награђене збирке је Јелена Радовановић из Бора за рукопис *Повремени прекиди са зујањем*, под шифром *Бумеранг*.

Као да се распад неких глобалних вредности у нашем друштву спустио у сам простор емоција и креативних импулса младих бића, где је бујање страсти најприродније стање, а не стање аверна – опустошења. Или је то тренутна слабост једног времена које ће неумитно проћи – гласило је образложење жирија 37. „Дисовог пролећа“ (2000), јер од 25 рукописа, ниједан није задовољио критеријуме и победио.

Едиција *Токови*, ипак, наредног пролећа (2001) добија своју 20. збирку и аутора, оправдавајући своје дугогодишње трајање. *Године вечности* написао је Јован Поповић из Панчева, а награђена збирка појавила се под шифром *Weltanschauung*.

Пролећа која су уследила и даље су праћена богатим поетским *Токовима*. На следећи конкурс стигло је 46 рукописа са српског говорног подручја. У јакој конкуренцији победио је рукопис Јелене Марковић из Ужица *Како смо се играли са покојном баком*, потписан шифром *Lena Linger*.

Озрену Петровићу из Ниша уручена је 2003. године по први пут награда и плакета „Млади Дис“. *Прелазно доба* са шифром *Маларични Мисирац* победило је међу 60 рукописа – збирки.

Наредне године на адресу Библиотеке пристигао је исти број рукописа. Едиција је обогаћена новом збирком *Ваздух у полумраку* Александра Белића из Огара (општина Пећинци) који је носио шифру *Последњи воз за Чачак*.

Од 42 песничка рукописа, на 42. „Дисовом пролећу“ издвојила се збирка *Пенелопа у транзицији* Јање Раонић из Пљеваља. Жири је једногласно одлучио да награду „Млади Дис“ додели овом рукопису, потписаном шифром *Електра*. Јања Раонић је до сада најмлађи аутор, јер је Награду „Млади Дис“ добила са непуних 18 година.

Следеће године пристигло је 64 рукописа из свих крајева Србије, Црне Горе и Републике Српске. Награда „Млади Дис“ додељена је Драгану Радованчевићу из Београда за збирку *Клатно се боји летења*, потписану шифром *Потоп*.

Милка Поповић из Панчева добитник је „Младог Диса“ 2007. за збирку *Песме*, потписану шифром *Lens 113*. На конкурсу је пред жиријем било 62 рукописа.

Година за нама донела је 48 радова. По оцени жирија, награђен је Владимир Стојнић за рукопис *Време се завршило*, потписан шифром *Време*.

И док су се мале реке свакодневно уливале у велике, градећи временом праве и сигурне токове, песме наших писаца претакале су се у збирке, чинећи едицију *Токова* из године у годину све богатијом. Ове, 2009. године, у данима обележавања 46. „Дисовог пролећа“, едиција *Токови* слави 30 година успешног постојања и са собом носи 27 наслова. Жири је за три деценије прегледао преко 862 рукописа, а едиција *Токови* остала је доследна свом почетном циљу, да подстиче и прати песничко стваралаштво младих. Млади песници касније су отишли новим токовима, потврдивши и даље своје стваралаштво. Наставили су да пишу и објављују, добијају награде, те и после *Токова* успешно трају.

Збирка Јелене Радовановић *Повремени прекиди са зујањем* добила је 2000. године „Бранкову награду“. Исту награду понеле су *Године вечности* Јована Поповића (2001) и *Клатно се боји летења* Драгана Радованчевића (2007). Аутор *Погрешне прогнозе* Живорад Недељковић награђен је „Змајевом наградом“ за збирку песама *Тачни стихови*. Исти аутор добитник је „Миљковићеве“ и награде „Ђура Јакшић“.

У издању Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“, у едицији „Сунчаник“, објављена је прва збирка прозе Милена Алемпијевића *Хаљина са цветовима*. Приповетка, Хронике, из ове збирке донела је аутору 1996. године награду „Милутин Ускоковић“.

Овим именима треба додати име чачанског професора и публицисте Владимира Димитријевића, библиотекара и песникиње Оливере (Вуксановић) Недељковић и бројних учесника конкурса за прву песничку збирку, данас признатих писаца, чија дела богате како фондове чачанске, тако и других библиотека. Њихово стваралаштво, настављено и после *Токова*, потврда је да су награде за прву збирку песама одлазиле у праве руке.

Упркос многима који су одустали од подршке неафирмисаним ауторима, Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ наставља да негује своју едицију уз позив свима да не остану ван *Токова*.

Пратити токове и бити, макар, ток у *Токовима*, циљ је ове едиције која данас, захваљујући поклоницима поетске речи, слави 30 година постојања.

Уз раме са најбољима

(*Глас библиотеке : часопис за библиотекарство, број 15/2008*, Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“, Чачак, 2009)

Пише: мр Маријана МАТОВИЋ

Сигурно се крећући уходаним издавачким стазама и доследно реализујући јасно профилисану и препознатљиву часописну концепцију, Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ у Чачку половином априла обогатила је своју издавачку продукцију новим, 15. бројем угледног стручног часописа *Глас библиотеке* за 2008. годину.

Занимљиве и богате садржине и форме, ово реномирано гласило се, захваљујући стручности, али ништа мање ентузијазму и упорности чачанских библиотекара, уз континуирану сарадњу са колегама из других библиотека, високо позиционира међу другим библиотекарским гласилима у Србији.

Чачански библиотекари посебно су поносни што је *Глас библиотеке* данас једна од четири стручне периодичне публикације из Србије чији се одабрани прилози објављују у репозиторијуму електронских текстова за библиотечко-информациону делатност E-LIS (eprints.rclis.org), покренутом 2003. године. *Глас библиотеке* стао је уз раме са *Гласником Народне библиотеке Србије*, *Инфотеком* и *Прегледом националног центра за дигитализацију*, заузевши сам врх библиотечког издаваштва у Србији, а почев од 10. броја, доступан је и у електронској верзији на сајту чачанске Библиотеке(www.cacak-dis.rs/izdavastvo/izdavastvo_casopisi_gb.html).

Придржавајући се високих стручних и издавачких стандарда и редовно пратећи најновија достигнућа у библиотечкој теорији и пракси, редакција часописа коју чине приљежни чачански библиотекари истраживачког духа (мр Маријана Матовић, Оливера Недељковић, Богдан Трифуновић, Марија Орбовић, Даница Оташевић, *уредник* Марија Орбовић, *главни и одговорни уредник* Даница Оташевић), у препознатљиве браон-беж корице сабира своје, али и радове колега из других српских и страних библиотека.

Замишљен превасходно као часопис струке, *Глас библиотеке* временом је све више излазио из уско стручних оквира, те и нови, 15. број (обим 224 стране, тираж 300 примерака), поред актуелних текстова о развоју библиотечко-информационог система, додирује и културолошке, социолошке, историографске и завичајне теме. Од укупно десет, углавном илустрованих прилога, осам потписују чачански библиотекари, док су два рада плод успешне сарадње са колегама из Новог Сада и Цетиња.

У рубрику *Мрежа* уводи први од два текста Богдана Трифуновића, М. А. *Пројекти дигиталне заштите Националне библиотеке Чешке Републике*, сажет приказ три пројекта дигиталне заштите писаног научног и културног наслеђа Чеха од средњег века до савременог доба: *Manuscriptorium* садржи дигитализоване рукописе и старе књиге, *Kramerius* монографске и серијске публикације, а *WebArchiv* дигиталну архиву чешког Интернет домена. Рад, који је обухватио и основне информације о плановима дигиталне заштите у Националној библиотеци Чешке Републике (Národní knihovna ČR, НКП), резултат је ауторовог стручног усавршавања у Националној библиотеци у Прагу током новембра 2008. године.

Интернет ћошак 2009. истог аутора приказује три Интернет-сајта: Међународна дечја дигитална библиотека (International Childrens' Digital Library), Програм Уједињених нација техничке помоћи за мале и обласне библиотеке (UN Technical Assistance Programme for Small and Field Libraries) и Дигитална библиотека информационе науке и технологије (DLIST, Digital Library of Information Science and Technology).

Као први од три прилога у рубрици *Угао*, мр Мирјана Брковић из Централне библиотеке Универзитета Нови Сад објављује *Библиографију радова Богобоја Атанацковића : поводом стопедесетогодишњице смрти (1858-2008)*, подсећање на писца првог српског романа „Два идола“ са тематиком из савременог живота. Уз крађу биографију Богобоја (Тимотија) Атанацковића (1826-1858) наведени су и различити извори, консултовани током израде исцрпне персоналне библиографије од 179 библиографских јединица, која аутентично приказује Атанацковићев кратак, али занимљив животни и стваралачки век.

Спроводећи током августа и септембра 2008. године анкету на изабраном узорку од 100 најредовнијих корисника позајмног Одељења за одрасле читаоце Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у Чачку, добијене резултате из библиотекарског угла за рубрику *Угао* анализира Душица Косић у тексту *Интересовања читалаца Градске библиотеке у Чачку*. Рад је илустрован дијаграмима и табелама које је израдио Мирко Дрманац.

Захваљујући стипендији Гете института у Београду, Наташа Поповић похађала је од 9. јануара до 2. фебруара 2006. године курс немачког језика у Дрездену и том приликом посетила Саксонску покрајинску – Државну и универзитетску библиотеку Дрезден (Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden – SLUB), којој „са задовољством и дивљењем“ посвећује рад *Дуга традиција предвиђа далеку будућност*. Обухваћен је историјат и развојни пут ове значајне немачке библиотеке, са посебним освртом на данашње стање фонда у њеном новом здању, а описане су и посебне збирке покрајине Саксоније од регионалног и ванрегионалног значаја.

За рубрику *Наслеђе* мр Маријана Матовић запутила се *Трагом записа Миливоја Филиповића*, детаљно истражујући легат – завештану личну библиотеку учитељског брачног пара Миливоја (1871-1941) и Божидарке (Лазовић) Филиповић (1874-1959), који већ пуних шест деценија (1948-2008) баштини чачанска Библиотека. У раду су приказане основне карактеристике ове уникатне библиотеке целине од око 4000 изванредно очуваних монографских и серијских публикација и избор од 20 библиографских јединица са исцрпним описом јединствених Филиповићевих маргиналија које су у почетној фази стручне обраде за капитални *Каталог легата Миливоја и Божидарке Филиповић*.

Свој *Поглед* на несвакидашњу биографију и избор из обимне персоналне библиографије библиотекара саветника, преводиоца са руског језика и једног од најплоднијих библиографа у Срба и Црногораца описује академик др Душан Мартиновић са Цетиња у раду *Добрило Аранитовић : прилог за биобиблиографију*. Гимназијски професор филозофске групе предмета од 1969. до 1975, а од 1975. библиотекар у Библиотеци шабачкој, уз то и истраживач, учесник бројних научних скупова, сарадник и уредник бројних листова и часописа, библиограф и добитник више награда и признања, Добрило Аранитовић (1946) је права ренесансна личност чије многоструке таленте и интересовања потврђује библиографија од око 990 библиографских јединица, од којих је у овом раду заступљен избор од 374 јединице.

Такође у рубрици *Поглед, Биобиблиографију књига за децу штампаних на српском језику од 1809. до 1995. године с анотацијама : грађа* (Београд, З. Ђорђевић, 2008) аутора мр Зорке Ђорђевић, приказује Оливера Недељковић у тексту *Водич кроз чудесне светове*, као „својеврсни музеј лепих играчака духа и поуздан водич кроз раскошне, прошле, садашње и будуће, чудесне светове створене и сачуване међу корицама српских књига за децу“.

Обухватне *Прилоге за чачанску библиографију : издавачко-штампарску продукцију* из два дела – *Допуна за 2007.* од 11 библиографских јединица и попис нових издања за 2008. годину од 316 јединица, уз списак 18 наслова *Периодике у Чачку у 2008.* потписује стални аутор рубрике *Библиографија*, Марија Орбовић.

Број затвара *Извештај* Данице Оташевић – *Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ у 2008. години*, детаљан осврт на резултате које је чачанска кућа књиге остварила у 2008. као години вишеструких јубилеја града и Библиотеке, крунишући свој плодан рад највишим градским признањем, Децембарском наградом Града Чачка.

Рецензент је др Борјанка Трајковић, док је резимеа на енглески језик превео Милутин Орбовић. Ликовно-графичка опрема и штампа дело су реномиране издавачке куће „Графика Јуреш“ из Чачка.

Децембарска награда Градској библиотеци

Градоначелник Велимир Станојевић уручује највише признање града Чачка директору Градске библиотеке

Дозволите ми да Граду који је израстао око средњовековног краљевског манастира Моравски Градац, задужбине жупана Страцимира, честитам шест векова од првог писаног помена.

Тај град на чијим су обронцима заустављани вековима освајачи, као птица феликс се поново рађао и растао.

У том граду су напредни грађани, просвећивања ради, 1837. године подигли Гимназију, а 1848. основали Друштво за читање новина.

У том граду је средином 19. века његов начелник Милија Драгићевић, читао „Горски вијенац“ и „Јаде младог Вертера“.

У том граду су рођени песници који певају ''...са очима изван сваког зла...'' и сликари који иду путем части и славе као Надежда Петровић.

Овенчан и опеван овај град, наш град, обавезује потомке. Наш Чачак тражи радне, храбре, предузимљиве, књигољубце и визионаре.

Надам се да делим Ваше мишљење да овај град има само један пут, пут у бољу и светлију будућност.

Надам се да ће у тој будућности, насупрот храма Вазнесења Господњег, нићи храм књиге и знања. Нићи нове школе, предузећа, стамбене зграде, стадиони, мостови и путеви којима ћемо ићи у свет и свет долазити нама.

Захваљујем се у име добитника Децембарске награде свима који су уочили наш рад, труд и прегалаштво, наше делање да померимо границе и друштво учинимо бољим.

Посебна част нам је што је ова награда дошла у години тако важној за све Чачане.

У Чачку, 18.12.2008.

(Поздравна реч Данице Оташевић, директора, поводом уручивања Децембарске награде Града Чачка Градској библиотеци „Владислав Петковић Дис“)

Песме предака

Приредила: Даница ОТАШЕВИЋ

После 35 година на „Дисово пролеће“ са „Песмама предака“ вратио се Зоран Бранковић, кантаутор из Београда. Толико је прошло од рецитала дечје поезије Густава Крклеца на 11. „Дисовом пролећу“ за који је писао музику, а нешто више од самосталног концерта „Врати ми Сунце“ на даскама чачанског Дома културе. „Песме предака“, „С колена на колено“, „Бранковићи“... музика је која данас заокупља Зорана Бранковића: изворне народне песме и корени како их он доживљава и музички записује. Међутим, седамдесетих година прошлог века на музичкој рок сцени и у аматерско-позоришном животу Чачка, Зоран Бранковић исписао је другачију причу.

Породица Бранковић дошла је у Чачак 1955. године где је Зоран завршио основну школу, Гимназију и Вишу техничку школу. Са 18 година већ је ушао у историју музике: основао је групу „Дечаци са Мораве“ у којој су своју каријеру почели Бора Ђорђевић и Радомир Михајловић Точак, свирао је у легендарним „Белим вишњама“. Памте се игранке на „Желовом“ и „Борчевом“ стадиону, Летње игре на слободне теме, бројни концерти. Музички живот Зорана Бранковића одвијао се на два колосека: на „освајању“ нове музике која долази у град на Морави, рока, али и у оркестрима који прате народне певаче и групе и свирају по свадбама и на концертима широм земље и у иностранству.

Чачанску рок читанку исписује и група „Наутилус“, која 1974. године наступа на „Хит паради“ у Чачку, када свира и београдски „Смак“ са Радомиром Михајловићем Точком и бројне групе из Сарајева, Мађарске и других градова. Онда се појављује крагујевачко-чачанска група „Ватра“ (1978) са којом Бранковић снима први сингл. Од „Ватре“ 1980. настаје чачански састав „Крвна група“, који оснивају Бранковић, Љубинко Милошевић и Срећко Максимовић. Први сингл „Крвна група“ снима у Лондону, а са Чачанима свирају и двојица Енглеза. За ПГП „Крвна група“ снима прве ЛП плоче „Црна рупа“ и „За тебе ћу почети од нуле“ за које текстове осим Бранковића пишу Бора Ђорђевић, Јован Николић Јоф, Бајага и други. Као специјални гост „Крвна група“ наступа 1984. године на Гитаријади у Зајечару и на концертима у СФРЈ. Снове о првој плочи Бранковић описује овако: „У Гимназији сам сањао да снимим сингл. Студирао сам, завршио факултет и сањао сингл. А онда када сам снимио сингл, па прву и другу ЛП плочу, схватио сам да сам најсрећнији био док сам само маштао и сањао о снимању плоча. Све што се после догађало много се разликовало од мојих снова.“

Зоран Бранковић са хором ученика Основне школе „Др Драгиша Мишовић“

Свој допринос народној музици Бранковић је дао свирајући у народном оркестру „Бећари“ Станимира Стојановића Муша из Мрчајеваца, који је седамдесетих година прошлог века снимио неколико песама на текстове сељака-песника Обрена Пјевовића. За незаборав су плоче: „Иде Миле“, „Цура бере цвеће“, „Моравско предвечерје“, а са Мирославом Илићем првенац „Закуцај срећо на моја врата“. Оркестар „Бећари“ пратио је на великим југословенским и светским турнејама Мирослава Илића, Силвану Арменулић, Василију Радојчић, Бранку Шћепановић, Жарка Данчуа и друге познате певаче народне музике. Бранковић је наставио да негује народни мелос и са групом „Нови споменари“ и за музичку ризницу Радио Београда оставио је многе трајне снимке народне и забавне музике. Последњу деценију инспиришу га посебно изворне народне песме и њихова „обрада“.Плод тог интересовања је више ДВД издања која трајно чувају српску изворну музику.

Зоран Бранковић исписао је и прве странице позоришног живота у Чачку: са Театром „Чачански млади“ играо је седамдесетих година представе „Лудак“ и „Ја сам наследник Пелеа“ на текстове Слободана Матовића за које је писао музику. Био је и један од оснивача Драмског студија Дома културе где се осим глуме посебно исказао у писању сонгова и музике за бројне представе. На аматерској позоришној сцени Србије чачанске представе „Поздрави неког“, „Мали принц“, „Фрагменти“, „Плави чуперак“, „Нешто лепо“, биле су запажене и награђиване.

Из ове авангардне генерације младих Чачана „изашли“ су књижевници: Бранко Кукић, Јован Николић Јоф и Слободан Матовић, музиком су наставили да се баве осим Зорана, Бора Ђорђевић, Точак, Зоран Тешић, сестре Љиљана и Биљана Миловановић, а на даскама које живот значе наставили су да играју Драга Ћирић, Милутин Гиги Јевђенијевић, Зоран Кривокапић Зики, Љубиша Ћирковић и други.

Повратак Зорану Бранковићу у завичај и на 46. „Дисово пролеће“ помогли су 8. априла солиста Биљана Петковић и Сретен Попара на гитари. Младости у Чачку и музичких почетака кроз „Носталгију“ сетили су се Бранковић и Бора Ђорђевић, док су посебну драж „Песмама предака“ дали ученици Основне школе „Др Драгиша Мишовић“ са диригентом Стојаном Гузином.

„Млади Дис“ Бојану Васићу

На овогодишњи конкурс за најбољу прву необјављену песничку збирку, који се већ три деценије расписује у оквиру *Дисовог пролећа*, стигло је 52 рукописа. Једногласном одлуком жирија у саставу Даница Вукићевић, Дејан Илић (председник) и Александар Шаранац, награда *Млади Дис* додељена је рукопису *Срча* под шифром *Маринетти*. Његовом аутору Бојану Васићу, апсолвенту српског језика и књижевности, из Београда на свечаности пред Дисовим спомеником 21. маја у Чачку биће уручена повеља, рад академског графичара Зорана Јуреша, а награђени рукопис биће објављен као 28. књига у едицији *Токови* у издању Градске библиотеке *Владислав Петковић Дис*. Жири похваљује и поетске рукописе *У аорти моја срца* Наталије Живковић из Београда, *Недохватања* Витомира Јовановића из Београда и *Криптодепресија* Слободана Оцокољића из Чачка, који су ушли у ужи избор за награду.

* * *

волим заслепљеност звук
машина и радове на
канализацији бараке
облепљене порнографијом
мирис црног лука

помоћу речи
лудило не могу
да опишем ни себе ни
незаинтересованост крошњи
која шушти над нама

то покретање листова је
више безумно
углавном зелено и отрцано као
учестала метафора за живот

ипак драго ми је
што не могу да сасвим
додирнем
стварност рецимо
далековода те електроне док
као јато пирана одмичу некуд
низводно

Шифра: ***Маринетти***
Аутор: Бојан Васић (1985)
(Банатско Ново Село)

Литерарна мјачка

Била једна мјачка црна

црна као Ц

Имала је сенку (С)

у облику слова Ј.

Литерарна мјачка под брком мјачкита:
мал' ја чујем до – мука.

зазвечи јој, ипак, за репом шарена:
мјаз-

БУКА

2008.

Шифра: ***Крокодил 53***
Аутор: Наталија Живковић (Београд)

Према другој страни

Околише рубом,
непознато средиште.

Тачка у којој почињемо
не може се пронаћи.

Тамо,
неко прелази реку.
Појам баца сенку што заслепљује око,
усамљени чамџија нам маше.

Враћа нам свој сплав,
можда од језика, можда од ничег.

Касно је, долази вечита ноћ,
овде.

А ми, ми више не видимо ни реку.

Шифра: ***Феникс***
Аутор: Витомир Јовановић (Београд)

Криптодепресија

Тешко је бити вода у воденици
И имати
Дубљу бојазан
Да се спирала спира
Као метроном учесталости

Све док река не пресуши
Све док реч не престане да притиска
уши

Шифра: ***Упорно Вребало Али***
Аутор: Слободан Оцокољић (Чачак)

Награда „Млади Дис“

Шифра: ***Маринетти***
Аутор: Бојан Васић (1985)
(Банатско Ново Село)

ЗАХВАЛНОСТ

Одржавање богатог и разноврсног програма 46. „Дисовог пролећа“ омогућили су Скупштина града Чачка, фирма „Ауто Чачак“ на челу са власником Миленком Костићем, Љиљана Јанчић у име потомака породице Петковић, Лиса Браун директор „English book“ из Београда, Основна школа „Владислав Петковић Дис“ у Заблаћу и месни парох Милољуб Мирковић, као и установе културе уступањем свог простора и опреме. Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ им се срдачно захваљује.

Ко не слуша песму...

На конкурс за литерарне радове ученика средњих школа Моравичког региона, расписан у оквиру 46. Дисовог пролећа, стигао је рекордан број радова: из осам средњих школа литерарно надахнути млади стваралаци послали су 110 поетских и прозних остварења. Највећи број радова стигао је из Гимназије „Таковски устанак“ из Горњег Милановца, чији су ученици потписали 43 рада. Своје песме и прозне радове послали су такође и ученици из: Гимназије, Економске, Медицинске и Прехрамбено-угоститељске школе, као и из Дома ученика из Чачка, Гимназије из Ивањице и Средње школе „Драгачево“ из Гуче.

Одговоран задатак одлучивања имао је жири средњошколских професора српске књижевности и језика, у саставу: Илинка Оцокољић (Гимназија из Ивањице), Ана Ранђић (Гимназија из Чачка) и Слађана Лишанин (Прехрамбено-угоститељска школа из Чачка).

У области поезије жири је прву награду доделио Зорици Вратоњић, ученици IV године Средње школе „Драгачево“ из Гуче, за песму „Ко не слуша песму, слушаће олују“ (Б. Миљковић), другу награду поделили су Јевђеније Јулијан Димитријевић, I$_5$, за песму „Земља једна Далека“ и Вук Шапоњић, I$_1$, за „Песму за тебе“, обојица ученици Прехрамбено-угоститељске школе из Чачка, а трећу награду понеле су Нина Карановић, III$_4$ (Гимназија „Таковски устанак“ из Горњег Милановца), за песму „Ти знаш“ и Милица Милосављевић, III$_{10}$ (Гимназија из Чачка), за песму „Ода киши“.

Једногласном одлуком жири је прву награду за прозу доделио Дејану Марковићу, II$_4$ (Гимназија из Ивањице) за рад „Да ли о животу пишем?“, другу награду понео је Антоније Димитријевић, IV$_3$ (Гимназија „Таковски устанак“ из Горњег Милановца) за радове „Отуђење и апсурд око мене и у мени“ и „Ко да одоли јуришу својих мисли“ и трећу награду добила је Сара Крунић, IV$_9$ (Гимназија из Чачка) за рад под насловом „Смрт ма ког човека смањује и мене, јер ја сам обухваћен човечанством“ (Џон Дон).

Жири је такође једногласном одлуком похвалио све учеснике конкурса за велики број радова и уложен труд.

Награђеним младим стваралаоцима награде ће бити додељене у Дисовом Заблаћу, у четвртак 21. маја 2009. у 12 часова.

НАЈБОЉИ ЕСЕЈИ О ДИСУ

Од дванаест есеја колико је стигло на овогодишњи конкурс, жири у саставу Предраг Петровић, Јасмина Топић и Александар Костадиновић, једногласно је одлучио да прву награду додели раду „Антиномичност могућих светова као слутња лепоте“, под шифром *Николина*. Одређујући Дисову поетику као „велиријевско напуштање песме зарад постојања ње саме“ ауторка оригинално и аргументовано пише о метајезичким аспектима Дисове поезије. Стављајући у средиште анализе песме „Можда спава“, „Коб“ и „Гробница лепоте“, ауторка закључује, позивајући се на ставове Ролана Барта и Мартина Хајдегера, да смрт метајезичке песме и смрт бића нису негација постојања него покушај да се немогуће и несазнатљиво досегну. Композиционо заокружен и интерпретативно сигуран, овај есеј се храбро и успешно упушта у промишљање једног од средишњих питања Дисове поетике – односа смрти и лепоте.

Другу награду жири је доделио раду „Доживљај света у поезији Владислава Петковића Диса“, под шифром *Плаве мисли*. Одређујући слутњу као главни стваралачки носилац Дисове поезије, аутор песников доживљај света види у знаку тајне и наговештаја. Трећу награду жири је доделио раду „Орфичко и онтолошко у поезији Владислава Петковића Диса“, под шифром *Аметист*. Садржајан и посвећен тумачењу великог броја песама, овај есеј посматра Дисову поезију у контексту онтолошког питања односа бића и небића и његовог поетичког разрешења.

Поред ових награђених радова, жири има потребу да као успешан издвоји и похвали есеј „Светле стране мрака: поезија Владислава Петковића Диса“, под шифром *Лилит*.

* * *

Разрешењем шифри за радове које су приспели на конкурс за есеј о Дисовом стваралаштву, аутор најбољег рада је Александра Ђурић из Горњег Милановца, друга награда припала је Жељку Тимотићу из Ваљева, а трећа Соњи Шљивић из Београда. Жири је похвалио есеј Исидоре Белић из Раковца.

Београд, 8. маја 2009.

Председник жирија
Предраг Петровић

I награда

„Ко не слуша песму, слушаће олују“

(Бранко Миљковић)

Морала бих утопити тугу
И прекрити лице мрско што је,
Очи своје, све.
Да не видим и не чујем крах!
Кад осетим хладан, овлаш, додир
Онај што ми допире до сржи
Ових младих костију.
И до срца што се с телом бори.
Све то како бих сакрила ратовање
Душе против зла.

Тај жртвеник песме,
Данашњицу сиву
Правом речју да л' бих уморила?
Би л' потекле сузе низ перо на папир?
Ил' стихови неће мач свој да подигну!
Ваздух неће резат кроз простор
говора!
Нити један новчић оставити
Да се тужно мрешка у кутији просца,
Циганчета малог што сву ноћ запева.
Један новчић за стихове ове!
У болу си рођен, с њим можеш умрети!
Ал' човече, трско, што да живиш с њим!

Ухвати за руку мисли своје топле,
Послушај, просуди,
Речи срећу кују!
Ослободи птице из кавеза свога,
Ко не слуша песму, слушаће олују!

Зорица Вратоњић IV
Средња школа „Драгачево“ Гуча

II награда

Песма за тебе

Крај пута увек води ме на почетак,
и лутање сновима ствара мој једини иметак.
И све што имам су сни, ја и ти на граници између
истине и тишине.

На танкој линији између бездана и новог дана
налази се дубока рана.
Дубока рана богом дана, шупљина у мојој савести
која задаје тешке ударце мојој свести.

И док проклињем проклете за опрост молим те
Господе, не радим то из зле намере, већ из зле навике.
Јер ја сам човек пале природе саткан од параноја, победа,
губитака, радости, добитака и туге.

Не казни ме Господе поштеди ме као и друге.
И ја ћу љубав твоју носити, постојањем твојим се поносити.
Погледи твоји су громови, очи твоје ужарене звезде, светлост
твоја рађање радости. За снагу верних, за слабост неверних.

Вук Шапоњић I/1
Прехрамбено-угоститељска школа, Чачак

II награда

Земља једна Далека

Од мирисних трава и пролећних круна
мирисних планина мени слућена је глава...
Ја сам скитница, осећате ли где суза се пролама,
тек налик кукњави плача и туге под окриљем црних
мајчинских долама у земљи заиста далеко од Дуге...

Ја сам луд! Крваве ми руке од рана смешних и ситних,
тек налик на прободене трбухе Земље једне Далеке,
три дана по њој ићи биће ходочашће за њене становнике...

Ја сам срећан разлозима великим, а малим, малим, а заиста
великим, ја се ништавним врлинама хвалим, а у једној
Далекој Земљи за разлоге мале Богу се захваљују и хвале,
Њега хвале!

Полако песмо, не могу издржати, бојим се узећу више
но што могу дати. Опет страх ме онај исти, од губитка
тебе мори, уз мене са њим храбро се избори!

Јер без тебе где ћу остати? Како ћу о Земљи Далекој и Љубави
и Богу и Смрти писати? Како ћу давати и схватати,
птицама песмом за песму вратити, о земљи певати и сневати?

Опростите, овде сукобише се две свести песме моје,
две стране бића мога, груб бићу, не простите ви господо,
опрости песмо, остани са мном до гроба!

И остани тамо песмо у Земљи Далекој где те горком
јадиковком зову, у крви, у плачу, међ' Божуром Крвавим,
остани песмо на Светом Косову!

Јевђеније Јулијан Димитријевић I/5
Прехрамбено-угоститељска школа, Чачак

III награда

Ода киши

Хајде невреме постани време
да заташкам све дугове бивших пролазника
хоћу да ми се улица грохотом смеје
док знам шта ме чека
и ти кишо могла би да се преобразиш у некишу
и да ме не чекаш више
у подножју његових обала
знам да ти се већ свет свети
за све што није било
ал' шта сад
покриј се
и настави да падаш...

Милица Милосављевић III/10
Гимназија, Чачак

III награда

Ти знаш

Ти знаш за моје име,
јутра заплетена у ништа,
густ одраз преслабо пресликаних рутина,
мирну тачку, око које кружим,
уплетен у проклетство

Пусти да штетне, уздрхтале речи
онеспособе те напукле усне,
пусти
да оздраве победу ћутања

К'о фитиљ у воску
сагори пожуду испод језика,
закочи усиљене беседнике у мени

Ти знаш зашто
недејственост овог духа,
лишеност чула,
уздржаност од оног што је свет
прати мене, као
јадног бескућника брига

Не губи мир,
не силази у свет немих и немилих,
ово место је моја суштина

Кад прогуташ суштину живота
и у њој сву лепоту намењену,
остаће ту,
негде међ' твојим плућима
спасоносна празнина

Удахни је, кад ја нисам,
пусти звук имена свог да
одјекује њоме
Ти знаш

Нина Карановић III/4
Гимназија „Таковски устанак“, Горњи Милановац

Распевана младост

Конкурс за литерарне радове ученика основних школа који је пратио овогодишње 46. Дисове свечаности, најмлађи стваралаци нашег Округа схватили су као озбиљан изазов и одговорили бујицом стихова и прозних радова. Послали су 170 поетских и прозних остварења, што је највећи број радова који су стизали на конкурс досадашњих „Пролећа".

Писали су ученици из тринаест основних школа: „Вук Караџић", „Ратко Митровић", „Филип Филиповић" и „Милица Павловић" из Чачка, „Свети Сава" из Атенице, „Владислав Петковић Дис" из Заблаћа, „Степа Степановић" из Горње Горевнице, „22. децембар" из Доње Трепче, „Свети Сава" и „Момчило Настасијевић" из Горњег Милановца, „Арсеније Лома" са Рудника, „Иво Андрић" из Прањана", издвојено одељење „Анђелија Мишић" из Коштуница и „Милинко Кушић" из Ивањице, и тако завредили све похвале. Истовремено је њихов труд и најбољи позив другим ученицима и школама за будуће учешће на нашем конкурсу.

О наградама је одлучивао жири у саставу: Драгица Ковачевић (ОШ „Краљ Александар Први" из Горњег Милановца), Мирјана Терзић (ОШ „Др Драгиша Мишовић" из Чачка) и Марија Јовичић (ОШ „Свети Сава" из Атенице).

У области поезије прву награду освојила је Анђела Шутић, V2 (ОШ „Ратко Митровић" из Чачка) за песму „Неприлике", другу награду Ленка Симовић, III2 (ОШ „Филип Филиповић" из Чачка) за песму „Огледало", а трећу награду понео је најмлађи учесник овогодишњег надметања у писању лепе речи, Дарко Савић, ученик првог разреда ОШ „Иво Андрић" Прањани, издвојено одељење „Анђелија Мишић" из Коштуница, за песму „Библиотека".

Прву награду понела је Дона Кременовић, VIII5 (ОШ „Милинко Кушић" из Ивањице), а другу награду, за рад „Негде између" освојио је Милош Филиповић, VIII1 (ОШ „Вук Караџић" из Чачка).

Жири није доделио трећу награду, али је једногласном одлуком похвалио младе прозне ствараоце: Милицу Драмићанин VII1 (ОШ „Вук Караџић" из Чачка) за рад под насловом „Да ли је тако морало бити", Јовану Ранчев, VIII3 (ОШ „Момчило Настасијевић" из Горњег Милановца), за рад „Мој живот" и Ђурђију Драмлић, VIII1 (ОШ „Милица Павловић" из Чачка) за рад „Свети Сава и ја".

Чланови жирија су такође похвалили све учеснике конкурса за велики број квалитетних радова.

Награде најуспешнијим ауторима биће додељене у ОШ „Владислав Петковић Дис" у Заблаћу, у четвртак 21. маја 2009. године у 12 часова.

I награда

Неприлике

Има један другар Јанко
за кике ме вуче јако
и прави ми неприлике
расплићући моје кике.

Да л' је љубав или шала
не знам јер сам јако мала,
волела бих да ме Јанко
због љубави вуче јако.

Има један даса Ђоле
баш је сладак, сви га воле
и ја кришом гледам Ђола,
не иде ми више школа.

Да л' је љубав ил' незнање
петица је много мање,
волела бих да због Ђола
мени боље иде школа.

Има један другар Сава
свезналица он је права.
Целог часа он ме гледа,
ал' ми своје свеске не да.

Да л' је љубав или снови
осећаји то су нови,
да л' је ово љубав прави
он на моме срцу спава.

Анђела Шутић V/2
ОШ „Ратко Митровић" Чачак

III награда

Библиотека

На полице ред до реда
спаковане књиге мале,
као да су ту заспале.
А ако их неко узме
читати их онда мора,
јер са њима нема шале.
Треба само да се проба,
да се с књигом више дружи,
јер све знање у животу,
баш ће књига да ти пружи.

Дарко Савић I разред
ОШ „Иво Андрић" Прањани
издвојено одељење „Анђелија Мишић"
Коштуници

I награда за прозу

Четири зида и слобода

Четири зида су све што сада имам. Четири зида и једна мала гитара у углу собе.Решетке на прозорима, окови око руку и ногу.

Боје су давно нестале, остао је само црно-бели свет који сам сама пројектовала. Ноћ и дан сада су исти.

Понекад замишљам птицу која ноћном тамом сакрива ране, а понекад пливам морем које се наједном улије кроз ситне поре у моју собу. Уморна сам, од окова и свега. Уморна сам од бола и уједа птица грабљивица које ми увек крв заразе новим отровом.

Музика… Тиха мелодија се пробија до камења ова четири зида. Шум мора почиње да овладава овом собом, стапа се са музиком и сада су једно. Не видим, али чујем и осећам. Ту сам само физички. Летим и сањарим, прелазим све баријере просторних и временских ограничења. Летим, падам, стајем, слећем, слушам и осећам… Не видим.

Осећам да је небо огромно и да никада нећу стићи до оне друге стране, никада нећу осетити мирис стена које плачу, заробљених стена, баш као и ја. Али, ја ипак и даље летим. Сада имам само то.

Музика и даље влада ваздухом и ветром, шум мора се сада одаљио и само понекад се тихо чује. Топло је. Покушавам да осетим облаке под својим босим стопалима, али изгледа да сам још увек превише ниско. Настављам, горе, даље, у безнађе, само да још летим и да никада више окови не стану на пут мојим сновима и да никада више не закрче пут мојим врховима планина.

Осећам нечију руку у мојој. Топло је. Не видим, али осећам. Више не летим, стојим у месту. Не могу даље, знам. Још увек нисам осетила облаке нити мирис стена.

Рука у мојој је мека и млака, помало изборана, без сна, препуна реалности. Носи ноту музике у себи. Можда је то музика.

Окови опет око мојих руку и ногу. Четири зида, гитара у углу собе, црно-бели свет. Опет видим, али не осећам и не чујем.

Нема више мора, све поре су затворене, решетке све више заузимају површину прозора. Уморна сам, боса и гладна. Чекам птице грабљивице да ми дају крила и чула осећања и слуха. Не желим да видим, јер тада је све горе.

Мирис стена и та нежна рука у мојој… Гитара више никада неће бити у углу собе. Сада ми она даје све што је потребно. Па чак и слободу.

Дона Кременовић VIII/5
ОШ „Милинко Кушић", Ивањица

II награда

Огледало

Гледам се гледам у огледало,
и видим да ми је рашчупана коса,
пала на врх носа,
и мени је то веома ружно...
и осећам се, дакле, тужно...

Нос ми је велики
а глава мала...
и још ми је више у срцу туге...
због те слике са огледала...
и рашчупане косе дуге...
Само мени није јасно
како је мојој мами све то красно...
То лице и рашчупана коса
Што пада све до на врх носа...

Ленка Симовић III/2
ОШ „Филип Филиповић" Чачак

II награда за прозу

Негде између...

Живот и смрт, рађање и умирање. Почетак и крај. Алфа и омега. Све и ништа. Шта је срж свега? Средина? Сви би желели да та средина не буде мрачна јама без дна, без љубави, осећања и других поглавља живота. И наравно, као резултат ових ствари дођемо до идеала, смисла живота...

За њих се морамо борити свим срцем, пушком, топом, телом и душом. Исцрпљујућа борба за идеале траје све до краја, самог краја, до смрти. Душа и тело, једноставно су у сталном трагању за снагом, за вољом да идемо даље и волимо једни друге, да се гледамо и гложимо. Наша борба ће се завршити на овај или онај начин, са успехом или неуспехом. На том кратком путовању имамо успона, врхунац понекад заблиста као звезда на своду небеском, па нестане попут падалице. И тада само можемо да помислимо жељу, са сетом на прошле дане. Када паднеш и када и душом и телом осетиш муку, тугу, празнину у животу, довољна је само једна искра љубави – довољна да обасја и врати у стварност. Кратко путовање, све у свему, води преко трња до звезда. Ко тражи, наћи ће, ко жели, имаће. И ако не нађеш, увек постоји разлог. Разлог за срећу, разлог за тугу, разлог за безнађе и разлог без разлога. Идемо путевима са разлогом, путевима природног тока ствари, и не можемо залутати. Идемо кроз живот, а путеви се сами отварају, идеали се сами стварају. Сваки дан је само један степеник више на том путовању.

А шта на крају? И где је крај? Доћи ће, знам, и не радујем му се, али не обраћам пажњу.

Неко много мудрији од мене, још одавно рекао је: „Дођох, видех, победих!"

Милош Филиповић VIII/1
ОШ „Вук Караџић", Чачак

Година успеха

2008.

Припремила: Дубравка ИЛИЋ

12. мај

✖ У Галерији Народног музеја у 19.30 часова одржано је „Вече награђених песника 2007.“ О савременој српској поезији говорио је књижевни критичар Михајло Пантић, а своје стихове лауреати: Милан Ђорђевић (*Дисова награда*), Марија Шимковић (Награда *Бранко Миљковић*), Иван Негришорац (*Змајева награда*) и Ђорђо Сладоје (*Жичка хрисовуља*). Програм је водила Биљана Мијаиловић.

13. мај

✖ У средњем холу Дома културе у 19 часова отворена је изложба „Најбољи свет“, посвећена добитнику Дисове награде за 2008. годину, Владимиру Копицлу. Изложбу су отворили мр Маријана Матовић, аутор изложбе и Божидар Мандић, песник и ликовни уметник.

У наставку програма, у Великој сали Дома културе у 19.30 часова одржано је вече „*Коса“ и после „Косе“ (40 година касније)*. У програму су учествовали: Јован Ћирилов, Божидар Мандић и Владимир Копицл. Сценску адаптацију мјузикла „Коса“ извели су чланови Плесног клуба „Луна“ из Чачка. Програм је водио Бошко Обрадовић.

14. мај

✖ У Градском парку у 20 часова одржано је поетско-музичко вече „Има нека тајна веза“. Бранко Пражић, кантаутор из Новог Сада, музиком и стиховима, подсетио је бројну публику на великана српске књижевне и музичке сцене, Душка Трифуновића.

16. мај

✖ У Ликовном салону Дома културе отворен је XII Пролећни анале. На изложби под називом „Град / лице града“ (селектор Јулка Маринковић из Чачка), радове су излагали: Драга Јовановић, Ирена Келечевић, Бранка Кузмановић, Ирена Лагатор Пејовић, Petra Maitz, Милован Дестил Марковић, Весна Перуновић, Милета Продановић, Нина Тодоровић, Јован Чекић, Андреј Чикала, и Уметничка група „Шкарт“. Награду Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ понео је Андреј Чикала, уметник из Трстеника, за рад „POIETES“. Главна награда, Медаља анала, додељена је Бранки Кузмановић, уметници из Београда, за дигитални диптих „ДОК“.

19. мај

✖ Чланови Креативне радионице „Круг“ извели су позоришну представу „Пространство је наша тамница“, коју је на Дисове стихове режирао Милутин Гиги Јевђенијевић. Програм за младе „ДИСовизија“ одигран је у Великој сали Дома културе у 20 часова

20. мај

✖ У Римској дворани Библиотеке града Београда у 12 часова представљено је 45. „Дисово пролеће“. Учествовали су: Владимир Копицл, лауреат, Гојко Божовић, члан жирија за доделу Дисове награде, мр Предраг Петровић, члан жирија за награду „Млади Дис“ и Даница Оташевић, директор манифестације.

21. мај

✖ У Галерији Народног музеја у 19.30 часова приређено је вече јапанске поезије „Сан локвања“. Стиховима на јапанском и српском језику бројној публици представиле су се: Кајоко Јамасаки, песникиња и професор јапанологије на Филолошком факултету у Београду и Данијела Васић, асистент.

22. мај

✖ У 12 часова у Заблаћу, у цркви Св. Архангела Гаврила, парастос Дису служио је јереј Мирољуб Мирковић.

У 12.30 у ОШ „Владислав Петковић Дис“ на традиционалном лирском сусрету са добитником Дисове награде, лауреат Владимир Копицл уручио је награде ауторима најбољих поетских и прозних радова, пристиглих на конкурсе за литерарне радове ученика основних и средњих школа Моравичког округа. Присутне је најпре поздравила Даница Оташевић, директор Библиотеке, а о школи – домаћину говорила је Милена Дуканац, ученица седмог разреда. Програм је водила Дубравка Илић.

У 18 часова у дворишту Народног музеја одржана је свечаност „Песници Дису“. Цвеће на Дисов споменик положио је Владимир Копицл, а традиционално слово о поезији казивао је Драган Хамовић, књижевни критичар из Београда.

Одлуку жирија за доделу награде „Млади Дис“ саопштио је мр Предраг Петровић, а награду је добитнику Владимиру Стојнићу из Београда уручио Ђорђе Деспић, председник жирија.

Жири за есеј о Дисовом стваралаштву доделио је прву награду Ненади Гуглуу из Чачка, другу награду Горану Коруновићу, а трећу је понео Никола Живановић, обојица из Београда. Награде је уручила мр Светлана Шеатовић-Димитријевић.

Дисову поезију казивао је Бранислав Томашевић, драмски уметник из Београда, а своје стихове читали су песници Енес Халиловић из Новог Пазара, Драган Хамовић и Војислав Карановић.

У музичком делу програма учествовала је Милица Антоновић, ученица соло певања. Водитељ је био Бошко Обрадовић.

23. мај

✖ Завршно вече 45. „Дисовог пролећа“ одржано је у Великој сали Дома културе у 20 часова. Присутне је поздравио Велимир Станојевић, председник општине Чачак, а о стваралаштву лауреата Владимира Копицла говорили су књижевни критичари Богдан А. Поповић и Гојко Божовић.

Поезију награђеног песника казивали су Бранислав Томашевић и Игор Илић, драмски уметници из Београда. У музичком делу програма учествовали су Селена Косорић и Милош Стевановић, ученици Основне музичке школе „Др Војислав Вучковић“ у Чачку.

Дисову награду лауреату је уручила Даница Оташевић, директор Библиотеке, а новчани део награде Велимир Станојевић. Програм је водио Бошко Обрадовић.

Издавачку делатност 45. „Дисовог пролећа“ чиниле су публикације: 39. број часописа „Дисово пролеће“, књига Владимира Копицла „Совин избор“ и каталог изложбе „Најбољи свет“, аутора мр Маријане Матовић.

28-30. мај

✖ У организацији Народне библиотеке из Ужица и Библиотекарског друштва Србије, на Златибору је одржано четврто Саветовање библиотекара Србије на тему „Електронске публикације и SC indeks“. Чачанску библиотеку представљао је Богдан Трифуновић, презентацијом „Дигитализација завичајне периодике и електронске публикације“.

13-14. јун

✖ На стручном састанку матичних библиотека, на тему „Културна и издавачка делатност матичних библиотека“, одржаном у Библиотеци „Глигорије Возаровић“ у Сремској Митровици, учествовале су Даница Оташевић, директор, и Дубравка Илић, библиотекар. Даница Оташевић представила је културно-просветну и издавачку делатност Градске библиотеке у Чачку која је прати ла два јубилеја – 160 година постојања Библиотеке и 45. „Дисово пролеће“.

14. јун

✖ На четвртој SEEDI конференцији (Математички факултет, Београд) у организацији Националног центра за дигитализацију, чачанску Библиотеку представљали су Богдан Трифуновић и Александар Вукајловић двема презентацијама на тему „Дигитализација у чачанској Библиотеци“.

21. јун

✖ Колектив Библиотеке организовао је стручну посету манастирима Студеница и Жича, као и Народној библиотеци „Стефан Првовенчани“ у Краљеву.

1. јул

✖ Поводом доделе комплета књига на тему превенције наркоманије представницима 18 основних и средњих школа чачанске општине и Центра за социјални рад, у читаоници Градске библиотеке одржана је конференција за медије. Књиге су такође опредељене за сва одељења Библиотеке, као и за сва четири огранка. Градска библиотека извршила је избор књига за поклон реализован као део пројекта „Заустављамо наркоманију – за Чачак безбеднији град“ (организатор Одбор за безбедност Општине Чачак, уз помоћ бројних домаћих и страних донатора).

3. јул

✖ На промоцији пројекта „Дигитална библиотека“, у Уметничкој галерији „Надежда Петровић“ у 19.30, о значају пројекта, и програму дигитализовања завичајне грађе чачанске Библиотеке говорили су: Даница Оташевић, директор Библиотеке, Богдан Трифуновић, библиотекар и Александар Вукајловић, информатичар. Излагање је пратила и видео презентација дела до сада дигитализоване грађе.

9. јул

✖ У Дечјем одељењу Библиотеке почела је са радом Цртачка радионица, коју су сваке среде, током јула и августа, водили библиотекари овог одељења Јелена Дуковић и Ана Нешић, као и Марко Симовић, војник на цивилном служењу војног рока. Учествовало је више од педесет заинтересованих предшколаца и основаца.

23. јул

✖ У оквиру програма „Летњих дана културе“ у Чачку, Градска библиотека организовала је вече монодраме „Кад су цветале тикве“, према роману Драгослава Михаиловића. Монодраму је извео Мирко Бабић, првак Театра „Јоаким Вујић“ у Крагујевцу.

15. август

✖ У Градском парку у 20.30 часова одржан је концерт Бранка Пражића, кантаутора из Новог Сада, под називом „Шта би дао да си на мом месту, или „Историја YU рока“. Градска библиотека организовала је концерт у оквиру „Летњих дана културе“.

20. август

✖ Полазнике овогодишње Летње цртачке радионице у Дечјем одељењу Библиотеке посетили су учесници Ликовне колоније у Овчар Бањи: Слободан Бодулић, вајар из Новог Сада, Милић Ковачевић, академски сликар из Београда, обојица рођени Чачани, и Божидар Плазинић, академски сликар из Чачка.

29. август

✖ Завршни програм „Летњих дана културе“ организовале су Градска библиотека, Народни музеј, Уметничка галерија „Надежда Петровић“, Међуопштински историјски архив, Дом културе, као и КУД „Абрашевић“.

У 18 часова у Дечјем одељењу Библиотеке отворена је изложба „Башта снова“, на којој је изложено 136 одабраних радова полазника Летње цртачке радионице. Изложбу је отворио петогодишњи Петар Поповић, најмлађи полазник радионице. Аутори најбољих радова Наталија Азањац, Душан Боровић, Настасија Ненадовић и Александра Радовић, награђени су књигама.

У 20.30 часова представљен је најновији роман Љубице Арсић, „Манго“, о коме су говориле Владислава Гордић-Петковић, књижевни критичар из Новог Сада, и аутор. Програм је водила Даница Оташевић.

Од 22 до 24 часа, у Одељењу за одрасле читаоце вршен је бесплатан упис нових чланова.

Исте вечери, у Уметничкој галерији „Надежда Петровић“ у 19 часова отворена је „Изложба једног писца – Станислав Винавер“. У Библиотеци Архива приказан је документарни филм о животу кнеза Павла Карађорђевића, а испред Гимназије одржан концерт КУД-а „Абрашевић“.

11-13. септембар

✖ У раду скупа одржаном у Бачу поводом почетка Дана Европске баштине у организацији Министарства културе, учествовала је Даница Оташевић, директор Библиотеке.

16. септембар

✖ У оквиру Дана европске баштине 2008. на тему „Културно наслеђе-израз културне разноликости“, Градска библиотека организовала је књижевно вече „Косовска ризница“. Том приликом представљена је књига Јована Пејчића „Милан Ракић на Косову“, као и покретно културно наслеђе Косова и Метохије.

У програму су учествовали: др Јован Пејчић, професор Филозофског факултета у Нишу, Бранко Јокић, директор Народног музеја у Приштини, као и песници Милица Јефтимијевић-Лилић из Београда и Александар Марић из Грачаница. У музичком делу вечери наступила је Девојачка етно певачка група КУД-а „Абрашевић“ *Јованчица* из Чачка.

17-18. септембар

✖ На двадесетом Фестивалу хумора за децу у Лазаревцу одржан је округли сто на тему: „Рад дечјих одељења јавних библиотека и њихова сарадња са Фестивалом“. Из чачанске Библиотеке учествовали су: Даница Оташевић, Ана Нешић, Бошко Обрадовић, Александар Вукајловић а Дубравка Илић је имала саопштење на тему: „Библиотекар у огранку – цела библиотека“.

25. септембар

✖ У оквиру Дана европске баштине 2008. у Чачку, Градска библиотека приредила је програм под називом „Књижевни векови“. Представљена је Српска књижевна задруга и јубиларно 100. коло ове најзначајније српске редовне едиције књига. Учествовали су: Нина Новићевић, Миро Вуксановић, Драгомир Брајковић, Драган Лакићевић и Марко Недић. Програм је водио Бошко Обрадовић.

26. септембар

✖ Ученици два одељења петог разреда, ОШ „Ратко Митровић“ из Чачка са професорком Маријом Јовичић, посетили су Дечје одељење Библиотеке.

25-27. септембар

✖ На Међународној конференцији о електронским библиотекама у Београду (организатори: Катедра за библиотекарство и информатику Филолошког факултета и Библиотекарско друштво Србије), Богдан Трифуновић имао је излагање са презентацијом „Дигитализација и електронске библиотеке. Скупу су присуствовали Даница Оташевић и Александар Вукајловић.

30. септембар

✖ У амбасади Француске у Београду, свечано је уручен Орден официра и витеза академске палме Елизабет Јовановић Миљаковић, руководиоцу Центра за француску културу, који ради у окриљу Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у Чачку. Високо признање уручио је амбасадор Француске господин Жан Франсоа Терал.

1. октобар

✖ У огранку Библиотеке у Заблаћу, уз пригодан програм, бесплатно је уписано 40 предшколаца из заблаћког вртића.

3. октобар

✖ Дечје одељење посетили су ученици два одељења првог разреда ОШ „Филип Филиповић“ из Чачка.

6. октобар

✖ На позив Министарства културе, Даница Оташевић, директор Библиотеке, учествовала је у раду стручног скупа на тему „Менаџмент у библиотекама“, одржаном у Београду.

7-10. октобар

✖ Овлашћени радници Народне библиотеке Србије, Владимир Шекуларац, Бојана Вукотић и Ивана Спичановић, извршили су редован надзор над стручним радом чачанске библиотеке као и општинских библиотека у Моравичком округу.

9. октобар

✖ У оквиру Дечје недеље приређен је пригодан програм и бесплатно уписано 80 малишана из чачанских обданишта „Радост 1“ и „Радост 2“.

10. октобар

✖ Поводом 130-годишњице рођења песникиње Данице Марковић, у Одељењу за одрасле читаоце приређена је изложба књига и рукописа „*Чачак Српској орхидеји : Даница Марковић (Чачак, 12. октобар 1879 – Београд, 10. јул 1932)*“. Аутор изложбе, Милица Баковић, библиотекар саветник, говорила је о стваралаштву ове значајне завичајне књижевнице. Изложбу је отворио Вељко Неговановић, председник Скупштине Града Чачка.

12. октобар

✖ Делегација Градске библиотеке и Града Чачка, коју су чиниле Даница Оташевић и Милица Баковић, положила је први пут венац на гроб песникиње Данице Марковић, на Новом гробљу у Београду.

18. октобар

✖ Градска библиотека објавила је збирку песама „Време се завршило“ аутора Владимира Стојнића, добитника награде „Млади Дис“ за 2008. годину, као 27. књигу у едицији „Токови“.

22. октобар

✖ Чачански библиотекари колективно су посетили 53. Међународни сајам књига у Београду и упознали најновију домаћу и страну књижевну продукцију.

27-28. октобар

✖ Гордана Тимотијевић, дечји писац и аутор креативних радионица из Краљева, била је гост ученика другог, трећег и четвртог разреда у школама „Филип Филиповић“, „Милица Павловић“, „Др Драгиша Мишовић“, „Вук Караџић“ у Чачку и „Свети Јакон Авакум“ у Трнави, као и најактивнијих читалаца Дечјег одељења Библиотеке.

У огранку Библиотеке у Заблаћу, Тимотијевићка је одржала креативне радионице „Рецепти“ и „Кутија за речи“ за 40 ученика ОШ „Владислав Петковић Дис“, а у радионици „Скочиреч“, учествовало је 20 предшколаца из заблаћког вртића.

20. новембар

✖ Поводом Светског дана детета у Дечјем одељењу Библиотеке приређен је пригодан програм за 50 ученика другог разреда ОШ „Свети Сава“ из Атенице. Ђацима су подељене бесплатне чланске карте.

6. децембар

✖ У организацији Градске библиотеке, у Регионалном центру за професионални развој запослених у образовању у Чачку одржан је семинар за школске библиотекаре Моравичког округа. Предавачи су били: мр Светлана Јанчић, начелник Одељења за каталогизацију Народне библиотеке Србије, Даница Оташевић, директор Библиотеке и Дубравка Илић, библиотекар. Семинару је присуствовало 35 школских библиотекара.

✖ Истог дана, чачанску Библиотеку посетио је Бранко Станковић, заменик управника Народне библиотеке Србије, и том приликом упознао се са условима за рад ове установе, као и Јасмина Трифунац из Одељења за посебне фондове Народне библиотеке Србије, која је извршила стручни надзор над прикупљањем, обрадом и чувањем некњижне грађе у Завичајном одељењу.

12. децембар

✖ У оквиру Научног скупа о животу и делу проф. др Андрије Б.К. Стојковића одржаном од 10 до 18 часова у Дому ученика у Чачку, у 15 часова отворена је изложба „Филозофија живота“, посвећена овом великом српском филозофу и хуманисти и универзитетском професору. Аутор изложбе је мр Маријана Матовић.

14. децембар

✖ На свечаности, коју је поводом Дана библиотекара организовало Библиотекарско друштво Србије на Филолошком факултету у Београду, Даници Оташевић, директору Библиотеке, и Марији Орбовић, библиотекару саветнику Завичајног одељења, уручене су „Повеље захвалности“ за допринос проучавању и развоју библиотекарства у Србији. Награде је уручила проф. др Александра Вранеш, председник Библиотекарског друштва Србије.

18. децембар

✖ Градској библиотеци „Владислав Петковић Дис“, као једној од најзаслужнијих градских институција, додељена је Децембарска награда Града Чачка. На свечаности поводом прославе Дана Града и обележавања 600 година од првог писаног помена имена Чачак, ово најпрестижније градско признање директору Даници Оташевић уручио је Велимир Станојевић, градоначелник Чачка.

19. децембар

✖ У част добијања Децембарске награде, уприличено је дружење са групом предшколаца из вртића „Полетарац“. Малишанима је премијерно приређена пројекција цртаних филмова и подељене бесплатне чланске карте.

24. децембар

✖ У сали Парохијског дома у Заблаћу одржана је свечана додела награда најчитаоцима за 2008. годину у овом огранку. У програму су учествовале две групе предшколаца вртића из Заблаћа, са вапитачицама Маријом Новчић и Биљаном Стојановић, а своје текстове о књизи и читању говорили су чланови библиотечке секције: Урош Дуканац, Дарко Пауновић, Сања Јаковљевић, Сања Котуровић, Бранка Видојевић, Јована Видојевић и Ана Лазовић. У музичком делу програма учествовали су: Ања Вуковић, ученица четвртог

разреда гитаре у Основној музичкој школи „Др Војислав Вучковић“, и плесни пар Катарина Обрадовић и Павле Колаковић, чланови Плесног клуба „Луна“.

Награђени читаоци су: Александра Величић (3. разред), Жељко Несторовић (4. разред), Урош Дукањац и Дарко Пауновић (6. разред). Породичну награду понеле су сестре Котуровић: Александра (три године), Андреа (предшколац) и Анђелка (1. разред), а најмлађи награђени читалац је двогодишњи Марко Јаковљевић. Програм је водила Дубравка Илић.

27. децембар

✖ У Малој сали Дома културе одржана је традиционална додела награде „најчиталац“ највредњим корисницима Дечјег одељења у 2008. години. Награде (дипломе и књиге) понели су: Александар Коцић, предшколац и најмлађи читалац, сестре Наталија (предшколац), Христина и Даница Милосављевић, (ученице 2. и 7. разреда) из ОШ „Милица Павловић“, Вељко Лончаревић (2. разред) из ОШ „Свети Сава“ у Атеници, Андрија Вилотијевић (5. разред) из ОШ „Танаско Рајић“, Милан Гемаљевић (6. разред) из ОШ „Др Драгиша Мишовић“, Стефан Марковић (7. разред) из ОШ „Вук Караџић“, Ана Пауновић (8. разред) из ОШ „Филип Филиповић“ и Аница Митровић (8. разред) из ОШ „Милица Павловић“.

Гост програма био је Бошко Ломовић, дечји писац из Горњег Милановца, а публици се представила и Нађа Вуковић, ученица 4. разреда гитаре у Основној музичкој школи у Чачку.

2009.

22. јануар

✖ У Уметничкој галерији „Надежда Петровић“, у организацији Градске библиотеке и Галерије, приређено је вече посвећено опусу сликарке Милене Чубраковић (1924-2004), под називом „Просветљење – од Бреснице до Рима“. О животу и делу сликарке говорила је Милица Баковић, а приказан је и 30-минутни документарни филм „Просветљење“ („Застава филм“, Београд) и видео презентација најзначајнијих дела Милене Чубраковић.

23. јануар

✖ Поводом Савиндана у Дечјем одељењу свечано је отворен Интернет кутак, чиме је најмлађим читаоцима омогућено да бесплатно користе услуге Интернета.

Отварању је присуствовало 16 ученика и њихове учитељице Мирјана Милићевић и Татјана Марковић, из истуреног одељења ОШ „Ратко Митровић“ у Парменцу. Уз пригодан програм подељене су им бесплатне чланске карте Библиотеке.

30. јануар

✖ У Уметничкој галерији „Надежда Петровић“, под слоганом „Само написана реч остаје“, отворена је јубиларна десета изложба „Штампана реч 2008“. О развојном путу изложбе говорила је аутор изложбе Марија Орбовић, библиотекар саветник Завичајног одељења. Беседом на тему „Чему књига у оскудна времена“, изложбу је отворио проф. др Зоран Видојевић, социолог и публициста из Београда, рођен у Мрчајевцима.

Награда „Исаило А. Петровић“, за најбоље дизајнирану публикацију, додељена је Светлани Цида, за ликовно-графичко обликовање монографије „Културна ризница Чачка“, аутора Делфине Рајић и Милоша Тимотијевића (штампана у београдском „Публикуму“, а издавач је Народни музеј у Чачку). Награду је уручила Даница Оташевић.

Награду „Даница Марковић“, за издавачки подухват добила је књига „Испуњен живот : биобиблиографија Синише Пауновића“, аутора Марије Орбовић, у издању Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“. Награду аутору Марији Орбовић, и директору Библиотеке Даници Оташевић, уручио је Томислав Ђурђић, председник жирија за доделу ове награде.

За изузетан допринос попуњавању фонда Завичајног одељења, Градска библиотека наградила је захвалницом издавачку кућу „Легенда“ из Чачка. Драгану Бисерчићу, директору „Легенде“, захвалницу је уручила Биљана Мијаиловић, библиотекар.

4. фебруар

✖ Одржан је први састанак Одбора Дисовог пролећа у новом саставу: Душко Новаковић, председник, и чланови: Божидар Плазинић, Драга Гавриловић, Петар Милорадовић, Магдалена Поповић, Милутин Јевђенијевић, Слађана Лишанин, мр Маријана Матовић и Бошко Обрадовић.

Том приликом расписани су конкурси за прву песничку збирку, за есеј о Дисовом стваралаштву, као и конкурси за најбоље литерарне радове ученика основних и средњих школа Моравичког округа.

10. фебруар

✖ На књижевној вечери „Пчелица путује светом“, приређеној у оквиру изложбе „Штампана реч“, представљена је чачанска издавачка кућа „Пчелица“. У програму су учествовали: Горан Марковић, издавач, Мијат Мијатовић, илустратор, а о Библиотеци „Књиге нашег детињства“ говорио је др Миомир Милинковић, професор дечје књижевности и реторике на Учитељском факултету у Ужицу.

6. март

✖ Добитник Дисове награде за 2009. годину је Никола Вујчић, песник из Београда – ово је на конференцији за медије у 12 часова у сали Градског већа саопштио Милутин Петровић, председник жирија за доделу Дисове награде, а образложење одлуке прочитала је Тања Крагујевић, члан жирија. Седници су присуствовали проф др Михајло Пантић, Љиљана Шоп и Ненад Шапоња, чланови жирија.

Даница Оташевић, директор манифестације, представила је тромесечни програм 46. „Дисовог пролећа“, а присутне новинаре поздравио је градоначелник Чачка Велимир Станојевић.

9. март

✖ У холу испред Одељења за одрасле читаоце у 12 часова, приређен је пригодан програм поводом 10. марта, Дана Библиотеке. Најактивнијим читаоцима овог одељења, додељене су награде „Најчиталац“ за 2008. годину. Награђени су: Светлана Вукосављевић, Јадранка Петровић, Исидора Топаловић, Ивана Павловић, Душица Петковић, Милена Дујовић, Зоран Вујовић, Жељко Марковић, Дејан Крунић и Предраг Пауновић.

Новчано су награђени и библиотекари Одељења за одрасле читаоце: Биљана Мијаиловић, Душица Косић, Душица Цибралић и Милица Стоврег. О успешним резултатима рада Библиотеке у 2008. години говорила је Даница Оташевић, директор. Стихове Васка Попе читала је Александра Лукић.

10. март

✖ Представљањем „Писаца српског ПЕН-а“ у Великој сали Дома културе у 19 часова, почело је 46. „Дисово пролеће“. Присутне је најпре поздравила Даница Оташевић, директор Библиотеке, а учествовали су: проф. др Михајло Пантић, Бранко Кукић, Душко Новаковић, Милисав Савић, Гојко Божовић и Слободан Зубановић. Програм је водио Слободан Николић.

17. март

✖ Поетско-музичко вече „Са очима звезда“ одржано је у сали Дома ученика у 19 часова. Љубавну поезију српских писаца казивао је Витомир Вицо Дарди, драмски уметник, уз музичку пратњу Уроша Дојчиновића, концертног гитаристе, из Београда.

Исте вечери, у 21 час, у чачанском кафе-клубу „Велвет“, бројној публици млађе генерације Дардић и Дојчиновић представили су се стиховима и музиком у поетском дружењу „Дис међу својима“. Програм је водила Маријана Лазић.

19-20. март

✖ За 70 предшколаца из вртића „Надежда Петровић“ и „Бошко Буха“ у Дечјем одељењу приређен је програм и подељене су им бесплатне чланске карте.

25. март

✖ У Уметничкој галерији „Надежда Петровић“ представљен је роман „Топ је био врео“ аутора Владимира Кецмановића, добитника награде „Меша Селимовић“. О књизи су говорили др Александар Јовановић, књижевни критичар из Београда, и аутор. Одломке из дела читала је Маријана Лазић. Програм је водила Милица Баковић.

26. март

✖ У Свечаној сали новинске куће „Политика“ у Београду представљена је књига „Испуњен живот : биобиблиографија Синише Пауновића“, аутора Марије Орбовић. О књизи су говорили: Борко Гвозденовић, новинар, Даница Оташевић и аутор. У име „Политике“, присутне је поздравила Анђелка Цвијић, уредник Културне рубрике.

Дечје одељење Библиотеке у Чачку, посетило је 43 предшколца из чачанског вртића „Невен“.

1. април

✖ За 40 предшколаца из вртића „Полетарац“ организован је пригодан програм. Малишани су постали нови чланови Библиотеке.

2-3. април

✖ Поводом 2. априла, светског Дана дечје књиге, а у оквиру програма 46. „Дисовог пролећа“, гост основних и средњих школа чачанске општине и Дечјег одељења Библиотеке била је Мирјана Булатовић, књижевник из Београда. На тему превенције и борбе против болести зависности код младих, као и о својој књизи „Ђаво у праху“, књижевница је разговарала са око 700 ученика ОШ „Др Драгиша Мишовић“, ОШ „Танаско Рајић“, Техничке школе, Гимназије и Прехрамбено-угоститељске школе у Чачку, као и основних школа „Ђенерал Марко Ђ. Катанић“ у Бресници, „22. децембар“ у Доњој Трепчи и „Владислав Петковић Дис“ у Заблаћу.

Градска библиотека је од ауторке добила ексклузивно право да на свом сајту објави целовит текст књиге „Ђаво у праху“, уз напомену да је дозвољено и пожељно умножавање, како би била доступна што већем броју младих.

8. април

✖ У Великој сали Дома културе у 19 часова, у организацији Градске библиотеке, одржан је концерт Зорана Бранковића, под називом „Песме предака“. Поред Бранковића, једног од оснивача чачанске рок сцене, етно и џез кантаутора, бројној публици свих генерација представили су се: Биљана Петковић, вокални солиста, Сретен Попара, гитара, Бора Ђорђевић, фронтмен групе „Рибља чорба“ и хор ОШ „Др Драгиша Мишовић“, под руководством наставника Стојана Гузине.

У преподневним сатима, Дечје одељење Библиотеке посетило је 35 малишана из вртића „Лептирић“, којима су подељене бесплатне чланске карте.

13-14. април

✖ У раду стручног скупа „Библиотеке мјеста знања и забаве“, одржаном на Јахорини, у организацији Друштва библиотекара Републике Српске, учествовала је Даница Оташевић, директор Библиотеке, са излагањем на тему „Дисово пролеће као извор културе, знања и забаве“.

15. април

✖ Дечје одељење посетило је 40 предшколаца из чачанског вртића „Мајски цвет“.

16. април

✖ На VIII конференцији Националног центра за дигитализацију (Математички факултет, Београд) учествовали су библиотекари чачанске Библиотеке: Мирко Дрманац са излагањем на тему „Digital Preservation and Manipulation of Audio and Video Materials in Public Library Cacak“, док је Богдан Трифуновић имао видео презентацију „Web Archiving Projects and User Perspective“.

23. април

✖ Поводом три деценије постојања конкурса за прву песничку збирку и светског Дана књиге, у Галерији Народног музеја у 19 часова одржано је књижевно вече посвећено добитнику награде „Млади Дис“ за 2008. годину, Владимиру Стојнићу из Београда. О Стојнићевој књизи „Време се завршило“ говорио је мр Предраг Петровић, књижевни критичар из Београда, а стихове је казивао аутор. Поезију Милке Поповић, добитника награде „Млади Дис“ за 2007. годину, читала је Маријана Лазић.

По први пут, Градска библиотека и Центар за визуелне уметности „Круг“ из Чачка, доделили су награду Дисовог пролећа за слепе и слабовиде песнике, чији је добитник Симонида Бањеглав, песникиња из Београда. Плакету и новчану награду од 10.000 динара уручио је Божидар Плазиниh, академски сликар из Чачка, а песникиња се публици представила својим стиховима.

У музичком делу програма учествовали су: Коста Сталетић и Миодраг Рендулић, ученици четвртог разреда гитаре (класа професора Гвоздена Станковића) у Основној музичкој школи „Др Војислав Вучковић“ у Чачку. Програм је водила Биљана Мијаиловић.

27. април

✖ Објављен је 15. број стручног часописа за библиотекарство „Глас библиотеке“.

Награђени библиотекари

Прочитана 74.921 књига

У Одељењу за одрасле читаоце уписано је у прошлој години 2.864 корисника, а они су прочитали 74.921 књигу. Дневно одељење посети и до 500 читалаца, тако да је четири радника услужило у 2008. години 58.413 лица. Како је Одеље-ње за одрасле читаоце најпосећеније и са највећим захтевима корисника, то је и одговорност запослених највећа, па су награду најбиблиотекари и новчану награду понели књижничари Душица Цибралић и Милица Стоврег и библотекари Биљана Мијаиловић и Душица Косић.

*HAJ*читаоци Библиотеке

Традиционално Градска библиотека наградила је и у 2008. години највредније читаоце Дечјег одељења. На књижевном сусрету са песником Бошком Ломовићем дипломе најчиталац добили су: Александар Коцић, Наталија, Христина и Даница Милосављевић, Вељко Лончаревић, Андрија Вилотијевић, Милан Гемаљевић, Стефан Марковић, Ана Пауновић и Аница Митровић. Награде најбољима уручене су 27. децембра, а породица деце читалаца броји 1.502 члана.

In memoriam

Надежда Нена Петровић (1954–2009)

Једног сунчаног маја (17. мај 2007), отишла је из Дечјег одељења насмејана, а већ следећег дана искорачила је у велику непознаницу – у тајну живота и смрти.

Изнад свега волела је живот. Имала је још пуно снова, али земаљски живот јој је немилосрдно измицао. Волела је своју самоћу, али је са широким осмехом свима отварала врата, увек жељна љубави и ситне пажње.

Свет је спознала 1. септембра 1954, године у Приштини од мајке Анке Петровић и оца Малише Панића, школовала се у Зворнику, Чачку и Београду. Три деценије је била књижничар у Градској библиотеци „Владислав Петковић Дис“. Почела је да ради у Библиотеци 12. септембра 1977. а од књига се опростила 20. новембра 2008. године. Испратила је тридесет „Дисових пролећа“. Одласком у вечну кућу – 30. јануара 2009. године – напушта вољени Чачак.

Била је поносна на своју Библиотеку, колеге, али и на своје претке. Крајње учтиво отварала је странице лексикона „Ко је ко – лекари у Југославији“, где је исписана одредница о њеном деди, др Милану Петровићу, као и монографију њеног прадеде, адвоката Драгомира Петровића, „Један успели живот“ и недавно објављену књигу „Дража адвокат“.

Сахрањена је 1. фебруара 2009. године на Доњошорском гробљу у Шапцу у породичној гробници Петровића.

Бошко Ломовић са најбољим читаоцима Дечјег одељења

У 2008. години читалачка породица Градске библиотеке бројала је 5.166 чланова и увећана је у односу на 2007. за 800 нових корисника. Читаоци су прочитали 111.565 књига, а библиотекари услужили 84.875 лица. Најбољи међу добрим читаоцима били су: Светлана Вукосављевић, Јадранка Петровић, Исидора Топаловић, Ивана Павловић, Душица Петковић, Милена Дујовић, Зоран Вујовић, Жељко Марковић, Дејан Крунић и Предраг Пауновић, који су поводом Дана библиотеке, 10. марта, награђени књигама.

Награђени читаоци Одељења за одрасле

Ноћ за незаборав

Под светлошћу свећа, музику са пианина и флауту, „путовала“ је чачанска публика 11. маја кроз најлепше љубавне стихове српског песништва. Ноћ српских песника под симболичним називом *Поноћ је... лежим а све мислим на ше*, како гласи један стих Алексе Шантића, организована је под покровитељством Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“, а у оквиру 46. Дисових свечаности.

Чланови алтернативне радионице „Реч“

Вече је „отворила“ осмогодишња Ива Вуковић свирајући на клавиру, а потом су најлепше стихове Шантића, Владислава Петковића Диса, Бранка В. Радичевића, Милоша Црњанског, Милана Ракића, Јована Дучића, Васка Попе, Пере Зубца, Рада Драинца, Десанке Максимовић и других српских песника казивали: Александра Лукић, Мирјана Миленковић, Јована Радовановић, Владимир Рашић, Лазар Трифуновић, Петар Гавриловић и Никола Радојковић, чланови Алтернативне радионице „Реч“. Времеплов кроз српску љубавну поезију направила је Драга Гавриловић, руководилац радионице. Стихови су казивани уз музичку пратњу Илије Николића на клавиру и Саре Иконић на флаути.

Награђени песници на 46. Дисовом пролећу

Они су читали

У мају сви путеви воде у Чачак, у град у коме се гласно изговара и негује поетска реч. Дисов завичај ослушкује савремене песничке гласове и окупља песничко братство и поштоваоце лепе речи. У дане када се у Дисову част и у част добитника Дисове награде Николе Вујчића одржавају бројни програми, Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ једно вече посвећује лауреатима престижних српских књижевних награда којима су песници овенчани у претходној години.

На књижевној вечери под називом „Вече награђених песника“, 13. маја, своје песничко *јесам* казивали су Мирослав Максимовић (награда Десанка Максимовић), Владимир Копицл (добитник Дисове награде), Небојша Деветак (Змајева награда) и Дејан Алексић (награда Бранко Ћопић). О заједничкој нити која повезује ове песнике и њихово стваралаштво пред бројном чачанском публиком говорио је књижевни критичар Милета Ањимовић Ивков, док је слово о песницима и њиховом богатом песничком опусу казивала Маријана Матовић.

„Када дође дан Страшнога суда“, навео је речи енглеске књижевнице Вирџиније Вулф Ањимовић, и када пред Створитеља и Спасиоца изађу сви: инжењери са својим нацртима, моделари и макетари са својим макетама, сликари са својим ролнама, негде у дну видика Господ ће препознати једну раздрагану, превише за ту прилику бучну и шаролику гомилу писаца и још бројнију скупину читалаца њихових књига са њиховим књигама под мишкама. Тада ће угледавши ту заиста шаролику и раздрагану скупину, Спаситељ казати: „Овима не треба опроштаја, они су читали“...

Дисове свечаности прате бројни љубитељи писане речи

Реченица дуга као лет

Традиционалну изложбу посвећену добитнику Дисове награде за 2009. годину, Николи Вујчићу, отворио је 13. маја прошлогодишњи лауреат Владимир Копицл. Аутор изложбе и пратећег каталога је библиотекар Душица Косић, а на отварању изложбе о Вујчићевом животу и делу, Копицл је казао:

„Поезија Николе Вујчића указује пре свега на живот лиричара, онога коме је реч драгоцена, несвакодневна дисциплина из које провејавају снажне сензације собране у младим песниковим данима а доцније у тело његових песама и књига, примерено времену и искуству, уписиване не увек истим али увек примерно собраним редом и радом у језику.

Кућа, најближи у њој, као и слике најближе живе и неживе околине, воде, светлости, боја и њихових мена, оне су речи и сензације које творе семантички и језички амбијент Николине поезије још од прве његове књиге „Тајанствени стрелац“. А сам тај наслов уједно је и трајна метафорична назнака свега онога што стоји изван управо тако именованог круга битних му слика и појмова као само име стрепње или страха, као вечито присутна свест о присуству свега песнички и не/песнички другог које је увек ту негде уз нас, у нама, или на рубовима светова које додирујемо стихом и својим животима.

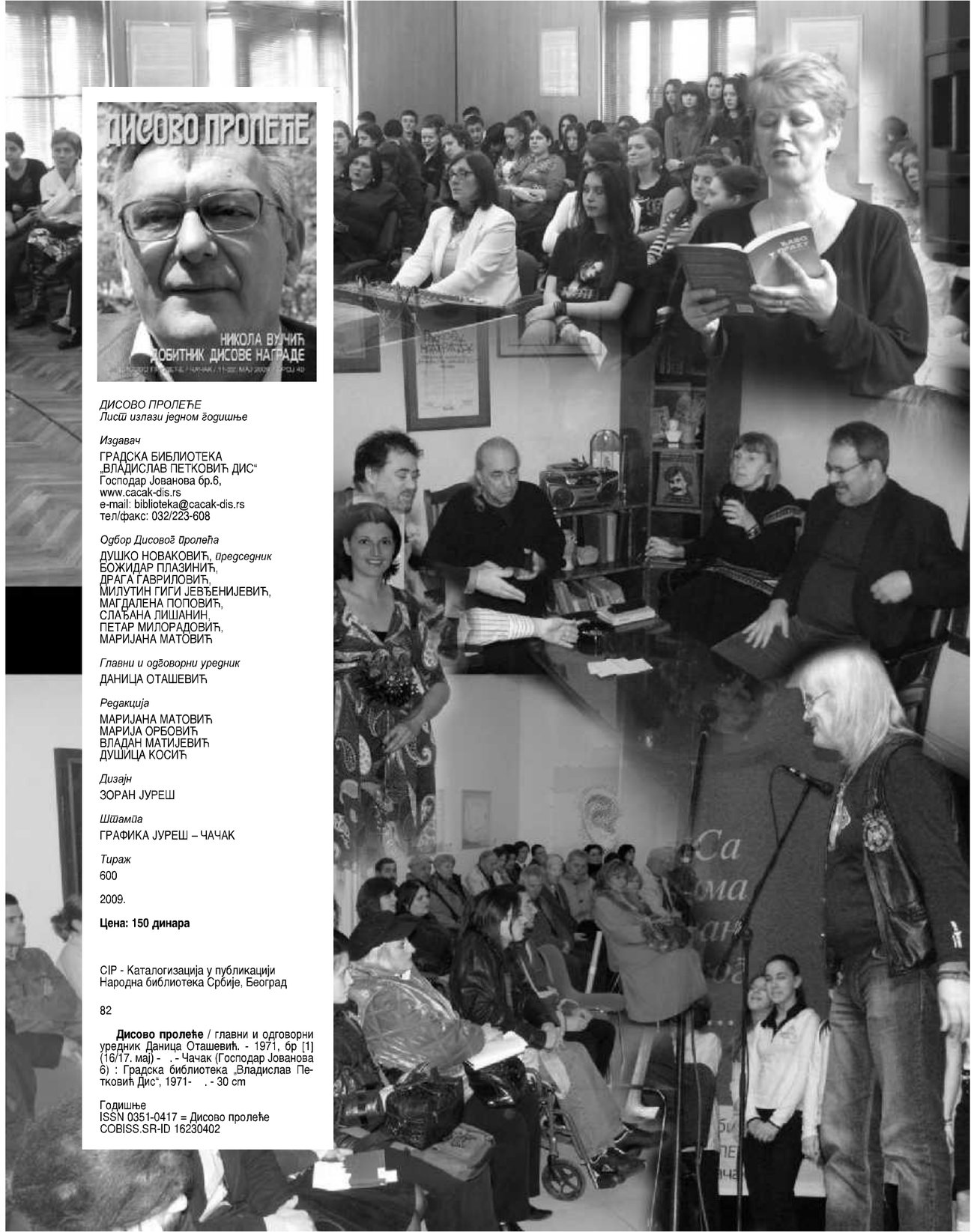

ДИСОВО ПРОЛЕЋЕ
Лист излази једном годишње

Издавач
ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
„ВЛАДИСЛАВ ПЕТКОВИЋ ДИС“
Господар Јованова бр.6,
www.cacak-dis.rs
e-mail: biblioteka@cacak-dis.rs
тел/факс: 032/223-608

Одбор Дисовог пролећа
ДУШКО НОВАКОВИЋ, *председник*
БОЖИДАР ПЛАЗИНИЋ,
ДРАГА ГАВРИЛОВИЋ,
МИЛУТИН ГИГИ ЈЕВЂЕНИЈЕВИЋ,
МАГДАЛЕНА ПОПОВИЋ,
СЛАЂАНА ЛИШАНИН,
ПЕТАР МИЛОРАДОВИЋ,
МАРИЈАНА МАТОВИЋ

Главни и одговорни уредник
ДАНИЦА ОТАШЕВИЋ

Редакција
МАРИЈАНА МАТОВИЋ
МАРИЈА ОРБОВИЋ
ВЛАДАН МАТИЈЕВИЋ
ДУШИЦА КОСИЋ

Дизајн
ЗОРАН ЈУРЕШ

Штампа
ГРАФИКА ЈУРЕШ – ЧАЧАК

Тираж
600

2009.

Цена: 150 динара

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

82

Дисово пролеће / главни и одговорни уредник Даница Оташевић. - 1971, бр [1] (16/17. мај) - . - Чачак (Господар Јованова 6) : Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“, 1971- . - 30 cm

Годишње
ISSN 0351-0417 = Дисово пролеће
COBISS.SR-ID 16230402